

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
УКРАЇНСЬКОЇ ЛІНГВІСТИКИ:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

Випуск XXXV

Засновано 2000 року

*Рекомендовано до друку
Вченою радою
Інституту філології
28 листопада 2017 року*

УДК 81.161.2
ББК 81.2 Ук-5

Рецензенти:

В.М. Бріцин, д-р філол. наук, проф.
І.О. Голубовська, д-р філол. наук, проф.
Ю.Л. Мосенкіс, д-р філол. наук, проф.

А 43 **Актуальні проблеми української лінгвістики : теорія і практика : 36 наукових праць.** – К. : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2017. – Вип. 35. – 140 с.

ISSN 2311-2697 (Print)	RESEARCH BIB (Японія)
ISSN 2523-4870 (Online)	РІНЦ № 356-06/2014 (Росія)
INDEX COPERNICUS (Польща)	УКРАЇНКА НАУКОВА (Україна)
ERIH PLUS (Норвегія)	

У збірнику наукових праць аналізуються актуальні, перспективні, дискусійні питання сучасної лінгвістики в її множинних дослідницьких парадигмах. Видання розраховано на фахівців у галузях філології, філософії, культурології, історії та інших соціогуманітарних дисциплін, а також науковців вищих навчальних закладів.

Головний редактор: *Л.І. Шевченко*, д-р філол. наук, проф.

Відповідальний секретар: *Д.В. Дергач*, канд. філол. наук, доц.

Редакційна колегія: *Ф.С. Бацевич*, д-р філол. наук, проф.; *А. Брацкі*, д-р гуманіт. наук, проф. (Польща); *Л.П. Гнатюк*, д-р філол. наук, проф.; *П.Ю. Гриценко*, д-р філол. наук, проф.; *Дель Гаудіо Сальваторе*, PhD (д-р філософії) (Італія); *С.Я. Ермоленко*, чл.-кор. НАН України, д-р філол. наук, проф.; *М. Каранфіловскі*, д-р філол. наук, проф. (Македонія); *Т.Ю. Ковалевська*, д-р філол. наук, проф.; *Л.О. Кудрявцева*, д-р філол. наук, проф.; *Л.А. Лисиченко*, д-р філол. наук, проф.; *О.І. Луценко*, канд. філол. наук, доц.; *Г.П. Півторак*, акад. НАН України, д-р філол. наук, проф.; *Ю.Ф. Прадід*, д-р філол. наук, проф.; *Р.П. Радішевський*, чл.-кор. НАН України, д-р філол. наук, проф.; *С.К. Росовецький*, д-р філол. наук, проф.; *Д.Ю. Сизонов*, канд. філол. наук, доц.; *Г.Я. Солганик*, д-р філол. наук, проф. (Росія); *А. Фаловскі*, д-р філол. наук, проф. (Польща); *Л.В. Шулінова*, канд. філол. наук, доц.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія КВ № 5755 від 15.01.2002 р.

Збірник наукових праць є **науковим виданням із дисциплін філологічного профілю**. Наказ Міністерства освіти і науки України від 07.10.2015 р., № 1021.

Збірник **входить до Міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (Польща)**.

Збірник **входить до Міжнародної наукометричної бази ERIH PLUS (Норвегія)**.

Збірник **входить до Міжнародної наукометричної бази Research Bib (Японія)**.

Збірник **входить до наукометричної бази України "Україніка наукова"**.

Збірник **входить до Міжнародної наукометричної бази РІНЦ (Росія)**.

Адреса редакційної колегії: 01601, м. Київ, бул. Т. Шевченка, 14, ауд. 131, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут філології; тел. +380 (44) 239-33-66; web: <http://apultp.jimdo.com>; e-mail: apultp@ukr.net.

**KYIV NATIONAL
TARAS SHEVCHENKO UNIVERSITY**

**ACTUAL ISSUES
OF UKRAINIAN LINGUISTICS:
THEORY AND PRACTICE**

Volume XXXV

Founded in 2000

*Recommended
for publishing
by the Scientific council
of Institute of philology
on the 28th of November 2017*

УДК 81.161.2
ББК 81.2 Ук-5

Reviewers:

V.M. Britsyn, doctor of philology, prof.
I.O. Golubovska, doctor of philology, prof.
Y. L. Mosenkis, doctor of philology, prof.

A 43 Actual issues of Ukrainian linguistics : theory and practice : Scientific digest. – K. : Publishing center "Kyiv university", 2017. – Vol. 35. – 140 p.

ISSN 2311-2697 (Print)	RESEARCH BIB (Japan)
ISSN 2523-4870 (Online)	RISC № 356-06/2014 (Russia)
INDEX COPERNICUS (Poland)	SCIENTIFIC UKRAINE (Ukraine)
ERIH PLUS (Norway)	

The scientific digest contains contributions dedicated to the analysis of actual, perspective, discussive issues of modern linguistics in its plural research paradigmes. It is addressed to specialists in various disciplines of humanities: philology, philosophy, culturology, history etc. and also to the scientists of universities.

Chief editor: *L.I. Shevchenko*, doctor of philology, prof.

Executive secretary: *D.V. Dergach*, PhD, assoc. prof.

Editorial council: *F.S. Batsvyach*, doctor of philology, prof.; *A. Bratski*, doctor of humanities, prof. (Poland); *A. Bratski*, doctor of philology, prof. (Poland); *L.P. Gnatyuk*, doctor of philology, prof.; *P.Y. Gritsenko*, doctor of philology, prof.; *Del Gaudio Salvatore*, PhD (Italy); *S.Y. Yermolenko*, corresponding member of NAS of Ukraine, doctor of philology, prof.; *M. Karanfilovski*, doctor of philology, prof. (Macedony); *T.Y. Kovalevska*, doctor of philology, prof.; *L.O. Kudryavtseva*, doctor of philology, prof.; *L.A. Lysychenko*, doctor of philology, prof.; *O.I. Lutsenko*, PhD, assoc. prof.; *G.P. Pivtorak*, acad. of NAS of Ukraine, doctor of philology, prof.; *Y.F. Pradid*, doctor of philology, prof.; *R.P. Radyshevskyy*, corresponding member of NAS of Ukraine, doctor of philology, prof.; *S.K. Rosovetskyy*, doctor of philology, prof.; *D.Y. Syzonov*, PhD, assoc. prof.; *G.Y. Solganyk*, doctor of philology, prof. (Russia); *L.V. Shulinova*, PhD, assoc. prof.

Certificate of state registration of the print media KB № 5755, 15.01.2002.

The scientific digest is a **professional edition of philological sciences**. Decree of the Ministry of education and science of Ukraine, 07.10.2015, № 1021.

The edition is included to the International scientific database Index Copernicus (Poland).

The edition is included to the International scientific database ERIH PLUS (Norway).

The edition is included to the International scientific database Research Bib (Japan).

The edition is included to the scientific database of Ukraine.

The edition is included to the International scientific database RISC (Russia).

Editorial address: 01601 Kyiv, bul. Shevchenko, 14, aud. 131, Kyiv national Taras Shevchenko university, Institute of philology, tel. +380 (44) 239-33-66; web: <http://apultp.jimdo.com>; e-mail: apultp@ukr.net.

**КИЕВСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКО**

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ
УКРАИНСКОЙ ЛИНГВИСТИКИ:
ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА**

Выпуск XXXV

Основано в 2000 году

*Рекомендовано к печати
Ученым советом
Института филологии
28 ноября 2017 года*

УДК 81.161.2
ББК 81.2 Ук-5

Рецензенты:

В.М. Брицын, д-р филол. наук, проф.
И.А. Голубовская, д-р филол. наук, проф.
Ю.Л. Мосенкис, д-р филол. наук, проф.

А 43 Актуальные проблемы украинской лингвистики : теория и практика : Сб. научных трудов. – К. : Издательско-полиграфический центр "Киевский университет", 2017. – Вып. 35. – 140 с.

ISSN 2311-2697 (Print)
ISSN 2523-4870 (Online)
INDEX COPERNICUS (Польша)
ERIH PLUS (Норвегия)

RESEARCH BIB (Япония)
РИНЦ № 356-06/2014 (Россия)
УКРАИНИКА НАУЧНАЯ (Украина)

В сборнике научных трудов анализируются актуальные, перспективные, дискуссионные вопросы современной лингвистики в ее множественных исследовательских парадигмах. Издание адресуется специалистам в области филологии, философии, культурологии, истории и других социогуманитарных дисциплин, а также исследователям высших учебных заведений.

Главный редактор: *Л.И. Шевченко*, д-р филол. наук, проф.

Ответственный секретарь: *Д.В. Дергач*, канд. филол. наук, доц.

Редакционная коллегия: *Ф.С. Бацевич*, д-р филол. наук, проф.; *А. Брацки*, д-р гуманит. наук, проф. (Польша); *Л.П. Гнатюк*, д-р филол. наук, проф.; *П.Е. Гриценко*, д-р филол. наук, проф.; *Дель Гаудио Сальваторе*, PhD (д-р философии) (Италия); *С.Я. Ермоленко*, чл.-кор. НАН Украины, д-р филол. наук, проф.; *М. Каранфиловски*, д-р филол. наук, проф. (Македония); *Т.Ю. Ковалевская*, д-р филол. наук, проф.; *Л.А. Кудрявцева*, д-р филол. наук, проф.; *Л.А. Лисиченко*, д-р филол. наук, проф.; *О.И. Луценко*, канд. филол. наук, доц.; *Г.П. Пивторак*, акад. НАН Украины, д-р филол. наук, проф.; *Ю.Ф. Прайд*, д-р филол. наук, проф.; *Р.П. Радышевский*, чл.-кор. НАН Украины, д-р филол. наук, проф.; *С.К. Росовецкий*, д-р филол. наук, проф.; *Д.Ю. Сизонов*, канд. филол. наук, доц. **Г.Я. Солганик**, д-р филол. наук, проф. (Россия); *А. Фаловски*, д-р филол. наук, проф. (Польша); *Л.В. Шулинова*, канд. филол. наук, доц.

Свидетельство о государственной регистрации печатного средства массовой информации – Серия КВ № 5755 от 15.01.2002 г.

Сборник научных трудов является **специализированным изданием по дисциплинам филологического профиля**. Приказ Министерства образования и науки Украины от 07.10.2015 г., № 1021.

Сборник входит в Международную наукометрическую базу Index Copernicus (Польша).

Сборник входит в Международную наукометрическую базу ERIH PLUS (Норвегия).

Сборник входит в Международную наукометрическую базу Research Bib (Япония).

Сборник входит в наукометрическую базу Украины.

Сборник входит в Международную наукометрическую базу РИНЦ (Россия).

Адрес редакционной коллегии: 01601, г. Киев, бул. Т. Шевченко, 14, ауд. 131, Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Институт филологии; тел. +380 (44) 239-33-66; web: <http://apultr.jimdo.com>; e-mail: apultr@ukr.net.

МЕДІЙНА ПРОБЛЕМАТИКА
В МОДЕРНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

УДК 811.161.2: 81

Шевченко Л.І.

**МОДЕРНІ НАПРЯМКИ СУЧАСНОЇ
ЛІНГВІСТИКИ: ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ**

***Анотація.** Статтю присвячено визначенню понять "сучасна лінгвістика", "модерна лінгвістика", "неолінгвістика" у мовознавстві. Сформульовано тезу про суспільний і пізнавальний статус нових галузей лінгвістики, їх перспективу в інтелектуальній діяльності людини. Закцентовано увагу на інтегральній природі модерних напрямків лінгвістики, запропоновано аналіз тенденцій розвитку нових напрямків лінгвістичної науки у провідних університетах світу та в діяльності Міжнародного комітету славістів.*

***Ключові слова:** модерна лінгвістика, неолінгвістика, медіалінгвістика, юрислінгвістика, структурно-функціональна парадигма, когнітивно-комунікативна парадигма, інтегральне знання.*

***Інформація про автора:** Шевченко Лариса Іванівна – доктор філологічних наук, професор; завідувач кафедри стилістики та мовної комунікації; Інститут філології; Київський національний університет імені Тараса Шевченка.*

***Електронна адреса:** style_m_k@ukr.net.*

Shevchenko L.I.

**MODERN DIRECTIONS OF CONTEMPORARY
LINGUISTICS: FUNCTIONAL CONTEXT**

***Abstract.** The article is devoted to the analysis and differentiation of the concepts "modern linguistics" and "neolinguistics" in philology. It*

is stated that the defined notions are unclearly represented in modern science and require additional argumentation by the chronology and content of new ideas, concepts and theories. The thesis about special social, cognitive and civilizational status of the neolinguistic directions of knowledge, their prospects in a person's intellectual activity is being argued. The author's attention is focused on the integral nature of the modern directions of linguistics, which corresponds to the development tendencies of science and its social functions. The overview of separate structural subdivisions, specialties and specializations, tendencies of development of new directions of linguistic science in the leading universities of the world is offered. Information on the establishment of the mediallyinguistic commission of the International Committee of Slavists, an authoritative international organization of modern researchers in the humanities, is provided. It is postulated that the idea of changing the structural-functional paradigm of the 20th century on the cognitive-communicative paradigm of the 21st century requires additional argumentation.

Keywords: modern linguistics, modernism, neolinguistics, media linguistics, legal linguistics, cognitive-communicative paradigm, structural-functional paradigm.

Information about the author: Shevchenko Larysa Ivanivna – doctor of philology, professor; head of the department of stylistics and language communication; Institute of philology; Kyiv national Taras Shevchenko university.

E-mail: style_m_k@ukr.net.

Шевченко Л.И.

МОДЕРНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ СОВРЕМЕННОЙ ЛИНГВИСТИКИ: ФУНКЦИОНАЛЬНЫЙ КОНТЕКСТ

Аннотация. Статья посвящена определению понятий "современная лингвистика", "модерная лингвистика", "неолингвистика" в языкознании. Сформулирован тезис об общественном и познавательном статусе новых отраслей лингвистики, их перспективе в интеллектуальной деятельности

.....

человека. Акцентируется внимание на интегральной природе современных направлений лингвистики, предложено анализ тенденций развития новых направлений лингвистической науки в ведущих университетах мира и в деятельности Международного комитета славистов.

Ключевые слова: *модерная лингвистика, модернизм, неолингвистика, медиалингвистика, юридическая лингвистика, структурно-функциональная парадигма, когнитивно-коммуникативная парадигма.*

Информация об авторе: *Шевченко Лариса Ивановна – доктор филологических наук, профессор; заведующая кафедрой стилистики и языковой коммуникации; Институт филологии; Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко.*

Электронный адрес: *style_m_k@ukr.net.*

Наукові теорії, лінгвістичні й не тільки, створюють в історії пізнання матрицю взаємозалежностей – об'єктних, доказових, методологічних, інтепретативних, еволюційних та ін. Остання з названих характеристик, еволюційна, безпосередньо пов'язується в лінгвістиці з розвитком інтелектуальної рефлексії дослідника – наукового інтерпретатора світу. Інтелектуальна рефлексія формує певний дослідницький модус, часто об'єднаний (як наприклад у сучасному мовознавстві) інтегральним поняттям антропоцентризму, що цілком зрозуміло і прийнятно з погляду об'єкта аналізу лінгвістики – мови людини в усіх формах її існування, еволюції, трансформації та функціональної перспективи.

Зауважимо водночас на тому, що доказові, методологічні й ширше – епістемні моделі пізнання не жорстко скорельовані з лінгвістичною теорією: мовознавство в загальній теорії пізнання дозволяє апелювати до важливих фактів, конкретних доведень, проте залишається тільки одним із наукових аргументів від філософської парадигми.

Спостерегти логіку наведених вище суджень можна, зокрема, у Еріха Фромма, коли він достатньо скептично характеризує здатність об'єктивувати наукову істину "логічним позитивізмом" і водночас формує доказову базу тверджень щодо поняттєвих і семантичних розрізень дієслів "мати чи бути" в різних мовах й історіях культури з покликань на праці Емілія Бенвеніста [6, с. 124].

Хронологію модерної лінгвістики не можна без суттєвих коментарів і зауважень співвіднести з точно визначеним часом або однозначно сформульованою теорією. Ідеться про питання кількох рівнів.

Насамперед термінологічної визначеності потребує атрибуція "модерний" (від фр. *moderne*), що в західній науковій традиції та смислово корелюється з українським означенням "сучасний" [4]. Логічний дисонанс полягає в тому, що до сучасних відносять теорії, концепції, ідеї та наукові праці різних періодів розвитку мовознавства – "сучасний" у контексті розвитку знання швидше характеристика їх оприлюднення, результату, фіксації його в певному часопросторі, ніж віднесення до напрямку чи певного кола знань (порівняймо, зокрема, праці 70-х рр. ХХ ст. "Сучасна українська літературна мова" у 5 тт. [5] та ін. і мовознавчі роботи вже ХХІ ст. з аналогічним віднесенням до "сучасних" – "Словник сучасного українського сленгу" [3], "Сучасна соціолінгвістика: тенденції в розвитку теорії та завдання" [2] та ін.). Омонімічність (чи навіть певний поняттєвий дуалізм) спостерігається і в тому, що у філології як словесній формі мистецтва з конкретизацією часу, концептуальної визначеності, форм і способів художньої репрезентації використовується термін "модернізм" і похідні від нього ("модерний", "модерністичний", "модерніст" та ін.), які характеризують мистецький напрямок кін. ХХ – поч. ХХІ

.....

ст. та зі зрозумілих причин предметності лінгвістики становлять інтерес для мовознавчого аналізу.

Відтак визначення "модерна лінгвістика" здебільшого передбачає синонімічний еквівалент "сучасна лінгвістика", хоча непоодинокими є і розрізнення понять. "Модерна лінгвістика" в такому випадку означає найактуальніші процеси розвитку мови, що досліджується лінгвістикою. Питання часового зрізу в цьому контексті залишається неопрацьованим. На нашу думку, коректною може бути і визначеність, прийнята у соціології – період зміни поколінь; в межах двадцяти років. Можуть очевидно бути й інші пропозитивні ідеї, що потребують доведеності у зв'язку з особливостями функціонування та розвитку різних мов у сучасному світі, глобалізаційними тенденціями, впливом на національні мовні системи електронних носіїв інформації та ін.

Знайти ключ номінації процесів, які відбуваються в сучасній / модерній мові та її науковому знову ж таки сучасному / модерному мовознавстві є важливим для фахівця. Ідеться про захищенність традиції, але водночас визначеності нового знання про мову, її функції, комунікативні репрезентації, актуальні процеси розвитку в динамічному соціумі. Гострий інтерес до названих питань, як і намагання "вхопити" суть проблеми та можливі аспекти її розв'язань, уможливили постання "неолінгвістики" – терміна і наукових практик, асоційованих із соціокультурними домінантами нашого часу.

Простір неолінгвістики в модерному мовознавстві часом нагадує інтелектуальні спроби виходу за межі земного тяжіння – спектр думок щодо неолінгвістики від протилежностей, які відносять її до прикладного осмислення задач і функцій мови в суспільстві, – до теорії концептуальної інтеграції, інтерпретації в категоріях і формах словесної

культури, сапієнтності, пізнання конвергентно-дивергентних процесів у мовній культурі і розумі, аналізу й аргументації вербалізованими формами свідомості синергетичних процесів сучасного світу, еволюційних тенденцій інтелектуалізації мов, пізнання мови як комунікативної системи, здатної до саморозвитку та ін.

Постановка неолінгвістичних задач настільки методологічно і проблемно широка і дискусійна, що часом виводить класичну лінгвістику в ситуацію, подібну до необхідності окремої аргументації для доведення законів ньютонівської та ейнштейнівської фізики. Дискусія мовознавців про відхід структурно-функціональної парадигми, що позначила собою наукову домінанту ХХ ст., і навпаки – перспективу когнітивно-комунікативної парадигми в ХХІ ст. лише свідчить про здатність мови й лінгвістичної теорії до нових інтелектуальних маніфестацій. Адже залишається недостатньо аргументованим питання про константи і змінні в мовній діяльності. Функція, як відомо, є константою, заданою в єдності екстра- й інтралінгвальних мотивацій та здатностей мови до її реалізації, комунікативний вияв функції натомість є змінною характеристикою у спілкуванні. Мозаїка доведень, на наш погляд, складає цілісну картину, якщо згармонізовані ціле й часткове, визначена функція / функції та її варіативні комунікативні реалізації.

На підтримку функціональної теорії в модерній лінгвістиці, зауважимо, що достатньо обґрунтованою історією розвитку мовознавства видається теза про те, що мотивацією формування функціональної епістеми у філології є "значний інтерес до теорій коеволюції природи і культури, де визначальним складником аргументації є мова в її пізнавальних і цивілізаційних параметрах – мова як мислительна форма, мова як сутність, мова як функція і трансформація, мова як процес розвитку" [7, с. 21.]

Сформульований і множинно інтерпретований в лінгвістичній теорії (від М. Мартіне, Ф. де Сосюра і Ш. Баллі до слов'янських мовознавців Г. Винокура, В. Виноградова, Р. Якобсона і його празького інтелектуального кола – В. Матезіуса, Б. Гавранска, К. Гаузенбласа, М. Мистрика та ін., пізніше – в концептуальних ідеях Н. Арутюнової, М. Кожиної, Т. Винокур, Г. Солганика, С. Єрмоленко, Л. Лисиченко та ін.) функціоналізм спрямований на розв'язання фундаментальних проблем лінгвістичної науки – теоретичну і фактологічну аргументацію взаємозалежності між даним, спостереженим і новим.

Теоретики функціоналізму, передусім стилісти, залежності між функцією і комунікативними репрезентаціями мови завжди розглядали в комплексі актуальних і перспективних завдань лінгвістики.

Ще на початку 90-х рр. минулого століття М. Кожина висловила критичну думку про традиційну стилістику, яка зосереджена на описі стилістичних ресурсів мови, властивих різним рівням мовної системи, а отже відходить на другий план, тобто втрачає дослідницьку перспективу [1]. Йдеться про зміну стилістичної парадигми, коли *реєстр мовних одиниць та їх прогнозованих* (чи спостережених як типова модель у тексті) *реалізацій* у комунікації науково трансформується в інших підходах – аргументації екстра- й інтралінгвальних мотивацій стилю, пізнання його системних параметрів, закономірностей добору, спеціалізації та використання мовних одиниць у функціональному стилі, інтенції мовних знаків, їх текстових реалізацій як вербалізованої свідомості особистості та (що особливо важливо) соціуму.

Звідси розгортання дослідницької функціональної парадигми у простір різних типізованих комунікативних сутностей – і не лише стилів та їх жанрових модифікацій, –

але й формулювання нових питань і завдань. Одне з них, чи не найбільше пов'язане з пошуковими епістемами нового часу, питання взаємозалежності та взаємозумовленості функцій мови і сформованих відповідно до їх спеціалізації нових напрямків науки.

Як уже зауважено, в європейській гуманітаристиці ці нові напрямки наукового знання пізніше дістали узагальнену назву "неолінгвістики" і саме з розробкою їх проблем пов'язується перспектива філології як актуального для суспільства знання. Неолінгвістика, що об'єднує сьогодні передусім медіалінгвістику, юрислінгвістику, бізнесову і політичну лінгвістику, лінгвістичне іміджмейкерство, деякі інші нові синкретичні галузі знання, значною мірою визначає інтелектуальний пошук розвинених суспільств, розв'язуючи нестандартні задачі багаторівневих функцій мови як вербалізованої свідомості. З другої половини минулого століття практично всі провідні західні університети працюють над сучасними ефективними стратегіями дослідження мов, принципів їх функціонування відповідно до викликів, сформованих у глобалізованому світі. До уваги беруться, як правило, нові і традиційні наукові спостереження, що інтегруються в інноваційне знання, нові принципи і методи університетського викладання, зосередженість на модерних спеціальностях, спеціалізаціях і дисциплінах, які формують новий зміст сучасної лінгвістичної теорії, принципів організації університетської дидактики і реального статусу мовознавця в суспільстві.

У модерному світі, де глобальний інформаційний простір визначає конкурентність знань, теорій, академічної науки й університетів як інституціальних інтелектуальних центрів сучасних держав, ефективна мовна комунікація є індикатором цієї конкурентності. Зауважимо, зокрема, що у Оксфордському університеті (Великобританія) центр

"Philosophy of Modern Languages" зосереджений на вивченні найбільш важливих проблем функціонування мови та перспективних наукових ідей, із особливою увагою до функціональної стилістики, термінології та мовних стратегій в аспекті їх комунікативного потенціалу. Комунікативний ресурс мови, визначений її стилістичним потенціалом, опрацьовується в академічних програмах Массачусетського технологічного інституту, Бостонського університету, Кембріджського, Стенфордського, Чиказького та інших світових університетів, які зосереджують увагу на функціональному ресурсі мови в суспільстві, передусім в аспектах соціо-, психолінгвістичних і комунікативних.

Так, University College London (Великобританія), щоб за рейтингом QS World University Rankings посів 7 місце у світі і 2 місце у Європі й Великобританії 2016 р. має відомий дослідницький центр "Culture, Communication and media" й відповідну програму "Applied Linguistics", Університети Victoria University of Wellington (Нова Зеландія, 229 місце у світовому рейтингу) і California University of Pennsylvania у спеціальних циклах викладання зосереджують увагу на функціональному й комунікативному ресурсах мови в дисциплінах медіалінгвістики та юрислінгвістики. Один із найпрестижніших Nottingham Trent University (Великобританія) пропонує окремий бакалаврський набір на спеціальність "Linguistic and Media", шведський Unica University в департаменті мови заявляє курс "Юридична лінгвістика", а University York (Канада) має окрему магістерську програму з юридичної мови.

Назви престижних університетів, які визначають вектор дослідницького пошуку сучасного світу і зосереджені на функціональному ресурсі мови та формуванні неолінгвістики можна продовжити. Це і Hafstra University (США), який має ендавмент у 412 млн. доларів і високий рівень престижності,

визначений місцем проведення президентських дебатів у 2008 і 2012 рр., а також окрему університетську структуру "The Institute for Forensic Linguistics", а також окрему магістерську програму з юрислінгвістики. Аналогічні програми з юрислінгвістики мають Aston University (Великобританія), Cardit University (Великобританія) та ін. світові університети.

Зважаючи на структуру сучасної західної науки, де університетські центри є основою й академічних досліджень, і прикладного застосування розроблених нестандартних наукових проблем, з усією очевидністю видно, що стан і статус неолінгвістики у світі науки є питанням модерного та інтенсивного аналізу, формулювання теорій, концепцій, ідей та їх оперативного освоєння.

Слід додати, що потужно розвиваються неолінгвістичні теоретичні та прикладні напрямки й у слов'янському науковому світі. У Вроцлавському університеті (Польща) на філологічному факультеті вивчають соціальні комунікації з циклом функціонально зорієнтованих неолінгвістичних дисциплін, численні університети Румунії, Чехії, інших країн мають магістерські програми з різних напрямків неолінгвістики, а в університетах Санкт-Петербурга, Москви, Омська, інших класичних університетів продуктивно працюють кафедри і програми, спрямовані на неолінгвістику. Зокрема, кафедра лінгвістики та професійної комунікації у галузі медіатехнологій (Московський державний університет імені М.В. Ломоносова), кафедра медіалінгвістики (Санкт-Петербурзький державний університет), кафедра стилістики і мови масових комунікацій (Омський державний університет), Інститут філології та мовної комунікації (Сибірський федеральний університет) та ін.

Зауважимо й на тому, що Міжнародний комітет славистів на попередньому з'їзді в Мінську крім комісії зі стилістики створив окрему структуру для досліджень і

.....

координації відповідних перспективних наукових розробок – комісію з медіалінгвістики, яку очолила знаний фахівець у цій сфері – Л. Дускаєва, завідувач кафедри Санкт-Петербурзького університету.

Неолінгвістика, як й інші сучасні науки, виявляє виразну тенденцію до інтегрального знання. На перехресті ідей, концепцій і конкретнонаукової фактології вибудовуються теорії, в яких синергія світу, людини, її мислительної діяльності, здатності організувати способи пізнаного і передбачуваного у слові виявляється в нових інтелектуальних формах. Модерній лінгвістиці, відповідаючи ритмам цивілізації, залишається вирішити методологічні й термінологічні проблеми нових галузей знання, які так стрімко переформатовують традиційні питання щодо природи і функцій мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кожина М.Н. Интерпретация текста в функционально-стилевом аспекте / М.Н. Кожина // Stylistyka-I. Stylistyka dzis. – Warszawa; Krakow; Opole, 1992. – С. 39.
2. Мацюк Г. Сучасна соціолінгвістика : тенденції в розвитку теорії та завдання / Г. Мацюк // Мова і суспільство. – Вип. 1. – С. 5-21.
3. Словник сучасного українського сленгу / За ред. Т. Кондратюк. – Х. : Фоліо, 2006.
4. Словник української мови / кер. В.В. Німчук та ін. / Відп. ред. В.В. Жайворонок. – К. : ВЦ "Просвіта", 2016. – С. 557.
5. Сучасна українська літературна мова / за заг. ред. акад. АН УРСР І. К. Білодіда [у 5 тт.]. – К. : Наук. думка, 1973.
6. Фромм Э. Величие и ограниченность теории Фрейда. – М. : ООО "Фирма "Издательство АСТ", 2000. – С. 124.
7. Шевченко Л.І. Інтелектуальна еволюція української літературної мови : теорія аналізу: [монографія] / Л.І. Шевченко. – К. : ВПЦ "Київський університет", 2001.

REFERENCES

1. Kozhina M.N. *Interpretation of the text in the functional-style aspect* [Interpretacija teksta v funkcionalno-stilevom aspekte] / M.N. Kozhina // *Stylistyka-I. Stylistyka dzis.* – Warszawa ; Krakow; Opole, 1992. – С. 39.
2. Matsuk G. *Modern sociolinguistics: tendencies in the development of theory and problem* [Suchasna sociolingvistyka : tendencii v rozvytku teorii ta zavdannja] / G. Matsuk // *Mova i suspil'stvo.* – Vyp. 1. – S. 5-21.
3. *Dictionary of contemporary Ukrainian slang* [Slovnyk suchasnogo ukrainskogo slengu] / Za red. T. Kondratjuk. – H. : Folio, 2006.
4. *Ukrainian language dictionary* [Slovnyk ukrainskoi movy] / ker. V.V. Nimchuk ta in. / Vidp. red. V.V. Zhajvoronok. – K. : VC "Prosvita", 2016. – S. 557.
5. *Modern Ukrainian literary language* [Suchasna ukrainska literaturna mova] / za zag. red. akad. AN URSR I. K. Bilodida [u 5 tt.]. – K. : Nauk. dumka, 1973.
6. Fromm Je. *The grandeur and limitations of Freud's theory* [Velichie i ogranichennosot' teorii Frejda]. – M. : OOO "Firma "Izdatel'stvo AST", 2000. – S. 124.
7. Shevchenko L.I. *Intellectual evolution of the Ukrainian literary language* [Intelektualna evoljucija ukrains'koi literaturnoi movy : teoriya analizu] / L.I. Shevchenko. – K. : VPC "Kyivskij universytet", 2001.

Дата надходження до редакції – 23.10.2017 р.

Дата затвердження редакцією – 16.11.2017 р.

УДК 811.162.2

Шулінова Л.В.

**ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІСТЬ У МЕДІЙНИХ
ТЕКСТАХ ЖАНРУ ІНТЕРВ'Ю З ПОЛІТИКАМИ.
СТАТТЯ 1**

Анотація. У статті розглянуто сучасні інтерв'ю з українськими політиками з погляду наявності прецедентних інтертекстів та їх функцій. Визначено основні групи прецедентних феноменів: прецедентні тексти та прецедентні ситуації, які проаналізовано більш детально, прецедентні імена, прецедентні вислови.

Ключові слова: інтертекстуальність, інтертекст, прецедентний текст, політичний текст, інтерв'ю, вплив, переконання.

Інформація про автора: Шулінова Лариса Василівна – кандидат філологічних наук, доцент; доцент кафедри стилістики та мовної комунікації; Інститут філології; Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Електронна адреса: shulinova.lesja@gmail.com.

Shulinova L.V.

**INTERTEXTUALITY IN MEDIA TEXTS OF
GENRE OF INTERVIEW WITH POLITICS. ARTICLE 1**

Abstract. The article deals with modern interviews with Ukrainian politicians from the point of view of the existence of precedent intertexts and their functions. Intertextuality induces the recipient to thinking activity: to determine the existence of an intertextual text, to identify it, to understand the newly created meaning, to evaluate it, to perceive / not to perceive, that is, to compare with the values' scale and

possible intellectual compromise with the world's reflection and the pragmatic purpose of the author.

The basic groups of precedent phenomena are defined: precedent texts and precedent situations, which are analyzed in more detail, precedent names, precedent statements.

The main sources of precedent texts in interviews with politicians are legislative documents that are logical from the point of view and the thematic specifics of texts and communicative strategies in the media representatives of the political community. In the analyzed interviews precedent scenarios are presented through direct nominations and indirectly through the description of phenomena, facts, details that are associated for most respondents with a particular situation, with a certain emotional / evaluative attitude that the communicants support or attempt through comments, refinements, refutation, ridiculing, etc. change to the opposite, ie to form strategically defined beliefs.

Key words: *intertextuality, intertext, precedent text, political text, interview, influence, persuasion.*

Information about author: *Shulinova Larysa Vasylivna – PhD, associate professor; associate professor of the department of stylistics and language communication; Institute of philology; Kyiv national Taras Shevchenko university.*

E-mail: *shulinova.lesja@gmail.com.*

Шулинова Л.В.

ИНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТЬ В МЕДИЙНЫХ ТЕКСТАХ ЖАНРА ИНТЕРВЬЮ С ПОЛИТИКАМИ. СТАТЬЯ 1

Аннотация. *В статье рассмотрены современные интервью с украинскими политиками з точки зрения наличия прецедентных интертекстов и их функций. Определены основные группы прецедентных феноменов: прецедентные тексты и прецедентные ситуации, которые проанализированные более детально, прецедентные имена, прецедентные выражения.*

Ключевые слова: *интертекстуальность, интертекст, прецедентный текст, политический текст, интервью, влияние, убеждение.*

Информация об авторе: *Шулинова Лариса Васильевна – кандидат филологических наук, доцент; доцент кафедры стилистики и языковой коммуникации; Институт филологии; Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко.*

Электронный адрес: *shulinova.lesja@gmail.com.*

Інтертекстуальність є об'єктом дослідження багатьох сфер сучасної гуманітаристики (лінгвістики, літературознавства, культурології, філософії, мистецтвознавства) через можливість формування нових смислів, які розкривають і розвивають інтелектуальний потенціал людини нової інформаційної глобалізованої доби. Адже саме інтертекстуальність спонукає реципієнта до активної мисленнєвої діяльності: визначити наявність інтертексту, ідентифікувати його, зрозуміти новостворений смисл, оцінити його, сприйняти / не сприйняти, тобто зіставити зі своєю шкалою цінностей і можливим інтелектуальним компромісом зі світовідображенням та прагматичною метою автора.

Вивченню інтертекстуальності присвячено чимало наукових праць знаних, авторитетних дослідників (Р. Барт, М. Бахтін, Ж. Женетт, Ю. Крістева, Н. П'єге-Гро та ін.), у яких інтертекстуальність визначається з погляду функціонування в художньому тексті. Проте, варто відзначити, що традиційні характеристики інтертекстуальності як складника художнього тексту зазнають критичного осмислення. Так, зокрема вже Наталі П'єге-Гро наголошує, що інтертекстуальність пов'язана не лише із художнім текстом, "неможливо виключити зі сфери інтертекстуальності нелітературні тексти, які література залюбки інтегрує у формі цитування чи алюзій": уривки з

газет, меню ресторану, таблички й написи, кросворди, фармацевтичні та кулінарні рецепти – усе це "може вважатися різновидом інтертекстових практик", "коли подібні тексти виявляються затребуваними художніми текстами, вони перестають бути літературними маргіналами" [1, с. 72-73]. Розвиваючи думку дослідниці, зазначимо, що й сучасний медійний текст є також інтертекстуальним: цитати, алюзії, прецедентні тексти, постаті, події – створюють складні семантичні зрощення, декодування яких реципієнтом і є процесом отримання інформації та її сприйняття відповідно до задуму автора. Проте, зважаючи на індивідуальний соціально-культурний досвід, інтертекст може негативно резонувати зі світосприняттям і ціннісними орієнтирами отримувача інформації, а отже, бути відторгнутим чи навіть спровокувати агресію, що особливо часто відбувається в політичних медійних текстах, один із жанрових різновидів якого ми й досліджуватимемо в цій статті.

Сучасний політичний текст має найбільшу ефективність саме через поширення у медіа. Більшість жанрових реалізацій політичної комунікації пов'язані з медійними і є їх тематичними різновидами, залишаючись водночас складником політичного наративу (як сукупності політичних текстів різних жанрів, сконцентрованих довкола певної політичної події) [2, с. 77-78], або політичної сили чи постаті.

Інтерв'ю є на сьогодні одним із найзатребуваніших жанрів медійної комунікації в цілому й політичної зокрема, тому що, на наш погляд, створює для реципієнта ілюзію "живого", "непідготовленого", "щирого" спілкування та можливості отримати важливу, цікаву, актуальну інформацію від першої чи компетентної особи, а водночас є засобом впливу зацікавлених у просуванні своїх ідей, створенні політичного іміджу публічних персоналій та політичних

діячів на потенційний електорат. Підтримуємо думку Серажим К. про доцільність виокремлювати "політичне інтерв'ю у вузькому його тлумаченні, тобто як розмова журналіста з політиком. Звичайно, політиками можуть бути фахівці різних напрямів, але ми об'єднуємо їх під поняттям "політики", з огляду на вид діяльності цих фахівців у даний час"[3]. Для нашого аналізу взято саме інтерв'ю з політиками, а не політичне за тематикою загалом. За мету дослідження ставимо – розглянути інтертекстуальність за типами інтертекстів із погляду впливу на реципієнтів, формування в них бажаних для комунікантів-ініціаторів переконань. Для встановлення закономірностей, визначення продуктивних типів інтертекстів, способів і засобів уведення їх у інтерв'ю взято 10 медійних текстів 2016-2017 років (інтерв'ю з В. Гройсманом – 2, Л. Кравчуком – 2, О. Ляшком – 2, А. Парубієм – 1, А. Садовим – 1, Ю. Тимошенко – 2).

Безумовно варто виокремити серед інтертекстів прецедентні, тобто такі, що сприймаються лише за наявності відповідних фонових знань реципієнта із різних сфер: наука, мистецтво, історія, масова культура, розмовна та ділова комунікація та ін. За основу візьмемо класифікацію прецедентних феноменів інтертекстуальності в політичному тексті А. Чудінова: *прецедентний текст* (художній, фольклорний, політичний документ та ін.); *прецедентна ситуація* (відома історична подія, ситуація, виразні ознаки якої зафіксовані у свідомості реципієнтів із певною емоційною оцінкою); *прецедентне ім'я* (прізвище, ім'я, прізвисько, псевдонім відомих політиків, філософів, науковців, військових, письменників, персонажів літературних творів та ін.); *прецедентний вислів* (цитата, афоризм, фразеологізм, штамп, повторювана метафора та ін.) [2, с. 114-115].

Аналізуючи інтерв'ю, вважаємо, доцільно диференціювати інтертексти за належністю до реплік інтерв'юера чи інтерв'ююваного, що свідчатиме про комунікативні стратегії та тактики комунікантів. Також зважатимемо, що інтертексти прецедентні для політика не завжди є такими для аудиторії, на яку спрямоване інтерв'ю, проте ці тексти є засобом аргументації думки, впливу на реципієнтів та в окремих випадках – переконання.

Прецедентні тексти в інтерв'ю з політиками.

Основними джерелами прецедентних текстів в інтерв'ю з політиками є *законодавчі документи*, що логічно з погляду і тематичної специфіки текстів і комунікативних стратегій у медіа представників політикуму. Обґрунтування власних політичних позицій, інформаційні атаки на опонентів через використання офіційних, як правило, відомих більшості реципієнтів законодавчих документів є сильним аргументом впливу на аудиторію:

*Ми вчасно подали **бюджет** у парламент і таким чином створили майданчик для обговорення його деталей і параметрів (ВГ-2); Маю на увазі ухвалення **нового закону про приватизацію**, який дасть усім потенційним інвесторам рівні можливості (ВГ-2); Слава Богу, парламент нарешті ухвалив **Закон "Про освіту"**, і це означає, що у нас буде нова система, адаптована до сучасних реалій (ВГ-2); Я б туди ніколи не пішов, бо з перших кроків критикував **Мінські угоди** (ЛК-1); Але після того, як була підписана **Біловезька угода**, я й після цього вже міг би нічого не робити, але після цього виконувати чийсь доручення, втрачати свою незалежність, я не можу (ЛК-1); Є конституційне зобов'язання Верховної Ради ухвалити закон відповідно до сформованої ситуації. Це **Закон "Про засади зовнішньої і внутрішньої політики"**. Чому народні депутати не виконують прописані в **Конституції** повноваження – величезне питання (ЛК-2);*

Весь ліс вивозився за кордон. Але ми з колегами розробили **закон про мораторій**, і він уже ухвалений (ОЛ-1); Тому ми зараз підтримуємо зміни до **"закону Савченко"**, щоб не дати можливості виходити на волю достроково тим, хто скоїв злочини проти особистості, насильство та інші, особливо тяжкі злочини (ОЛ-1); Один з перших законів, який мною був запропонований, це був **закон про зміни до Регламенту**, де передбачалося введення так званих змішаних тижднів, фактичне ускладнення процедури реєстрації законопроектів для підвищення якості їх підготовки і щоб зупинити законодавчий спам (АП); По-перше, треба обов'язково ухвалити **закон про антикорупційний суд**. Тому що ті суди, які сьогодні є, не зможуть реально покарати корупціонерів (АС); Нам потрібен формат **Будапештського меморандуму**. **Будапештський меморандум** давав нам гарантії. І президент України мусив забезпечити функціонування меморандуму: США, Росія, Китай (ЮТ-1); **газові контракти** (ЮТ-2) та ін.

Проте чимало прецедентних законодавчих текстів є в репліках інтерв'юєрів, що є засобом впливу і на потенційну аудиторію (компетентність + переконливість = довіра), і на співрозмовника (підготовленість + обізнаність = уточнення, деталізація, пояснення, виправдання, спростування та ін.):

Володимире Борисовичу, **проект бюджету-2018** є найбільш гуманітарно-орієнтованим. Вперше пропонується виділити сотні мільйонів на розвиток культури та освіти... (ВГ-1); А Конституція? Вона може бути конституцією букви, а може бути конституцією духу (ЛК-2); А як ви ставитеся до **т. зв. "закону Савченко"**? Чи варто його скасувати взагалі або змінити? (ОЛ-1); Якби існував **закон про лобізм**, як в Америці, де кожен депутат зобов'язував себе декларувати – які саме ініціативи, які саме компанії, які саме структури, відомства він проітовхує, чи не було б це

продуктивнішим і крацим? (АП); Скажіть, а чи зміцнили би нашу демократію закон про імпичмент, закон про референдум, чи стало б від цих законів більше народовладдя, чи варто аж так боятися? (АП) та ін.

Також прецедентні тексти інших різновидів є в аналізованих інтерв'ю, проте вони не частотні, надзвичайно персоніфіковані та часто складають смислову єдність реплік комунікантів:

– Як ви оцінюєте останні рейтинги? Вони вас тішать? Час від часу вас навіть виводять на друге місце – перед Порошенком.

– По-перше, всього в житті я досягнув своїм горбом. Ніхто мене нікуди не виводив.

По-друге, **рейтинги** мені до лампочки. Чому? Бо, насправді, важливий **рейтинг** за місяць до виборів. А в ближчій перспективі виборів не буде. Це раз. Два: **рейтинги** – це гойдалка. Сьогодні **рейтинги** одні, завтра – інші. Моє завдання – взяти в руки владу. Та **рейтингів** це недостатньо, щоб це зробити (ОЛ-2);

– А вам не здається, що, навіть без урахування ситуації з Кримом і Донбасом, ми стали вимушеними глядачами якогось **гостросюжетного трилера**, якщо не сказати **фільму жахів**? При цьому із зали, на жаль, вийти не можна

– Згоден. На цю ситуацію я дивлюся, як і всі українці, які щиро люблять свою землю, свій народ... Особисто я дивлюся на все, що відбувається з колосальною тривогою, бо з досвіду знаю, що ситуацію можуть використовувати зовсім не в наших інтересах. Тому для мене це питання дуже болюче (ЛК-2);

– Ви пам'ятаєте, є такий **фільм** – "День виборів"?

– Так, звичайно, – клас!

– "Вибори, вибори..."

– ... **кандидати...** – і далі по тексту...(ЮТ-2).

.....

Прецедентна ситуація в інтерв'ю з політиками. В аналізованих інтерв'ю прецедентні ситуації представлені через прямі номінації й опосередковано через опис явищ, фактів, деталей, котрі асоціюються у більшості реципієнтів із відповідною ситуацією з певним емоційним / оцінним ставленням, яке комуніканти підтримують чи намагаються через коментарі, уточнення, спростування, висміювання тощо змінити на протилежне, тобто сформувані стратегічно визначені переконання:

Окремо хочу сказати, що вже за три роки в Україні будуть ліквідовані черги в дитячі садочки. І хоча це компетенція місцевих органів влади, їхній обов'язок, і на місцевому рівні уже є достатньо коштів, ми допоможемо і підтримаємо місцеві органи влади. Маленькі українці не будуть стояти в чергах на доступ до дитячого садочка (ВГ-1); Наше головне завдання – створити справедливу систему, щоб ця система не дала разове підвищення пенсій, як цим зловживали українські політики під час виборів, перед виборами, давали 50 гривень, 100 гривень – це було ненормально, це не було системних рішень (ВГ-2); Ось у Німеччині, скажімо, президента обирають у парламенті. У низці інших країн також (ЛК-2); Треба визнати, що в 1990-х роках все якось крутилися і не платили податків, оскільки вони були величезні. Моя дружина Росіта в 14 років з мамою їздила до Польщі, торгувала всякою дрібницею. Я сам грав у карти, грав на автоматах, багато програвав, але чимало і заробляв. Я торгував зерном, купував і продавав автомобілі, сам в 19 років першу свою машину придбав ... Платив я з цих доходів податки? Звичайно, ні. Взяв пачку грошей, пішов додому і сховав... І хто з мене запитає за це через 25 років? (ОЛ-1); До того ж у нас мало не вся країна отримувала "конверти" свого часу, ухилялася від грабіжницьких податків і т.д. Така була

система (ОЛ-1); *Послухайте, сьогодні в Україні менше 2 мільйонів голів великої рогатої худоби! Та 1946 року, відразу після Гітлера, в Україні було понад 4 мільйони голів! А 1991 року – 10 мільйонів. Щоб відновити це поголів'я, треба 7-10 років планомірно над цим працювати (ОЛ-1); І не треба говорити, що, мовляв, скрізь у світі земля продається. Не всюди! Наприклад, в Ізраїлі не продається, а тричі на рік там збирають урожай. І наші брати-євреї аж ніяк не дурніші за нас! Нам є чого повчитися у цієї невеликої країни (ОЛ-1); По-перше, я вважаю, слід ретельно, а не формально відбирати людей до нової поліції. Наведу приклад. **Кілька років тому в Шевченківському райуправлінні міліції Києва вбили студента Ігоря Индила.** Так ось, один з міліціонерів, причетних до цього злочину, пройшов переатестацію і служить в новій поліції. **А зв'язче вбивство поліцейськими чоловіка в Кривому Озері?** Все це помилки в підборі кадрів. // Далі, потрібно значно поліпшити навчання нових співробітників. Скажімо, **розстріл поліцейських в Дніпрі,** можливо, залишає запитання щодо їх підготовки... А щоб було, у кого вчитися, треба повернути кадри старих, досвідчених розшуковців, за якими немає корупції і скоєних злочинів (ОЛ-1); Коли уряд Яценюка втратив вотум довіри, підтримку в парламенті, **коли прем'єра лагідно за яйця виносили з трибуни,** зрозуміло, що далі так продовжуватися не могло. І ми обговорили питання нової коаліції. Ми сказали, що готові взяти участь за умови врахування наших пропозицій (ОЛ-2); Я часто згадую своїх **хлопців з Самооборони, того ж Михайла Бондаря, який пройшов як сотник 10-ї сотні Майдан, пішов на фронт, на передову, отримав поранення під Слов'янськом, потім переміг на виборах по мажоритарному округу в Бродах.** Зараз на цьому окрузі маса доріг ремонтується і він просто заповзято і відчайдушно бореться, вибиваючи кошти на свій округ. **Чи***

.....

заслуговує він цієї зневаги? Не заслуговує. Тому кажу – є люди, про яких можна казати, що негідники, але не можна цей стереотип перекидати на всіх, така моя тверда позиція (АП); Тому що ті суди, які сьогодні є, не зможуть реально покарати корупціонерів. Те, що ми бачимо сьогодні, – це ловля риби в стилі Discovery. Зловили злочинця – генпрокурор Луценко показав по всіх телеканалах. Завтра тихо його відпускають, вже нікому про це не говорять. Так? (АС); Існує міф, що я після в'язниці одразу побігла. Я рік лікувалася. Частину в клініці "Шаріте", частину в Україні. Ходила, на жаль, майже рік з милицями, було дуже важко, і я вже через рік і два місяці після лікування почала потроху ходити по доріжці. Спочатку я ходила одне коло. А потім, роки все-таки, 3 роки вже пройшло, і зараз я відновилися. В клініці "Шаріте" мені робили складні маніпуляції зі спиною (ЮТ-1); Враховуючи, що я постійно під ударом, кожен президент мене кидає за ґрати, тому наша родина диверсифікувала ризики (ЮТ-1); Мені зараз, коли нема що сказати, закидають, що я не там засміялася на прес-конференції з Путіним, де треба було б засмітися. Посмішка моя на прес-конференції стала багаторічним міфом моєї співпраці з Росією. А сміятися я буду тоді коли я хочу, коли мені смішно, і тоді, коли це на мій погляд доцільно і потребує в тому числі і викликає в мене посмішку! (ЮТ) та ін.

Як бачимо, прецедентна ситуація зі сформованим негативним емоційним резонансом уведена в інший контекст може стати засобом посилення негативності, або формувати нові смисли з виразним протилежним і раціонально, і емоційно сприйняттям.

У репліках інтерв'юєрів прецедентні ситуації використовуються насамперед із метою отримати коментар, підтвердження чи спростування фактів, тобто вони є одним із

засобів отримання достовірної / бажаної інформації від первинного джерела:

*На будівництво доріг Уряд знову виділяє десятки мільярдів. На жаль, якість будівництва та ремонту не завжди відповідає затраченим ресурсам. **Яскравим прикладом є дорога Київ – Одеса, яку капітально ремонтували до Євро-2012, але зараз вона знову розбита і постійно ремонтується. Як ви плануєте контролювати якість будівництва та ремонту доріг?** (ВГ-1); Ви ось згадали про пожежні машини. **Відома історія: у кінці минулого року, ви перед камерами божитесь, що за такий бюджет не голосуватимете, а потім – раз! – і голосуєте "за". Кажуть, що ваша позиція різко змінилась після "невеликої" правки в державному кошторисі: була врахована "хотелка" на майже 185 мільйонів гривень для заводу "Пожмашина" (Прилуки, Чернігівська область). Як будете переконувати, що це не лобювання комерційних інтересів?** (ОЛ-2);*

*Ну й запрацювалися ви, Андрію Володимировичу, – кажемо ми, – Хоча це певно, краще, ніж **ночувати в наметі, як три роки тому** (АП); Коли читала плівки Онищенко, для мене найбільшим болісним було розуміння, що **в парламенті і далі квітне корупція**. Головне джерело корупції – це голосування. І головна новація, запропонована європейцями – голосування відносною більшістю, більшістю від кількості присутніх. Коли не треба **ходити з чемоданом кеша і умовляти депутатів: проголосуйте за закон**. Хіба це б не вирішило питання корупції. Не треба було б збирати ці голоси (АП); **У 2016-2017 роках у Львові розгорілася сміттєва криза. Ви на посаді мера більше 10 років. Чому не можна було вирішити питання, побудувавши сміттєпереробний завод, щоб керівництво країни постійно не било вас по цьому болючому місцю?**(АС); **Ваш будинок двічі обстрілювали з***

.....

*протитанкового гранатомету в 2014 році у розпал війни між Україною та Росією. Чи розумієте Ви мотиви та чи є вже результати розслідування? (АС); **Наприкінці 2013 року в розпал Євромайдану Ви дали інтерв'ю російському журналу "Русский репортер". У ньому Ви називали Володимира Путіна сильним керівником, який інколи робить те, що не подобається Україні, але для своєї країни він робить усе цілком непогано. Чи можете назвати основні досягнення Путіна як президента Росії?**(АС) та ін.*

Очевидно, що значна частина наведених прецедентних ситуацій є такими для більшості реципієнтів, проте є й такі, що прецедентні лише для певних політиків, асоціюються із ними персонально або певною політичною силою. Введення їх у текст інтерв'ю актуалізує увагу реципієнтів на цьому, подальше коментування, спростування, іронія, виправдання, обігрування на контрасті із іншими прецедентними ситуаціями чи використання як сильного фактологічного аргумента для моделювання нового аргумента-переконання стають ефективними засобами впливу. Тобто підтверджується теза Р. Чалдіні про те, що "усе, що допомагає нам зосередити увагу людей на чомусь – на ідеї, особі, об'єкті, – робить цю річ важливішою в їхніх очах, ніж раніше" [4, с. 48].

Подальше дослідження прецедентних імен і висловів у інтерв'ю з політиками, їх зіставлення з аналізованими прецедентними текстами та ситуаціями сприятиме реалізації поставленої мети в повному обсязі. Також на особливу увагу з погляду впливу та формування переконань у реципієнтів / потенційного електорату потребує дослідження непрецедентних інтертекстів у інтерв'ю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пьеге-Гро Натали Введение в теорию интертекстуальности : [история и теории, типология, поэтика] : пер. с фр. / Натали Пьеге-Гро ; пер. Г.К. Косиков, и др. ; общ. ред. Г.К. Косиков ; вступ. ст. Г.К. Косиков . – М. : Изд-во ЛКИ, 2008 . – 238 с. – В содерж. также: Антология (с. 189-224). – В Прил.: Библиогр.: с. 229-231. – Имен. указ.: с. 232-238. – На пер. Указано : Интертекстуальность. – ISBN 978-5-382-00461-7.

2. Чудинов А.П. Политическая лингвистика : учебное пособие / А.П. Чудинов. – 4 изд. – М. : Флинта : Наука, 2012. – 256 с. – ISBN 978-5-89349-897-4 (Флинта), ISBN 978-5-02-033358-1 (Наука).

3. Серажим К.С. Інтерв'ю з політиком як типовий жанр актуалізації сучасного політичного дискурсу / К.С. Серажим. – Режим доступу : <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1606>

4. Чалдіні Роберт. Переконавання : революційний метод впливу на людей / Роберт Чалдіні / Переклад з англійської Тетяни Микитюк. – Харків : "Клуб Сімейного дозвілля", 2017. – 352 с. – УДК 316.6, ББК 88.5, Ч-16.

Джерела та їх умовні скорочення:

(ВГ-1) – Інтерв'ю з Володимиром Гройсманом. Режим доступу : <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2312854-volodimir-grojsman-premerministr-ukraini.html>

(ВГ-2) – Інтерв'ю з Володимиром Гройсманом. Режим доступу : <https://www.5.ua/interview/hroisman-157499.html>

(ЛК-1) – Інтерв'ю з Леонідом Кравчуком. Режим доступу : <https://tsn.ua/interview/na-zhal-poroshenko-zakohaniy-u-minskiy-format-981035.html>

(ЛК-2) – Інтерв'ю з Леонідом Кравчуком. Режим доступу : https://24tv.ua/kravchuk_narod_mozhe_priyti_na_maydan_uzhe_ne_z_olimi_rukami_n808005

(ОЛ-1) – Інтерв'ю з Олегом Ляшком. Режим доступу : <https://ukr.segodaya.ua/interview/intervyu-s-olegom-lyashko-ya-schitayu-chto-nado-legalizovat-oruzhie-i-dat-vozmozhnost-ukraincam-sebya-zashchishchat-760489.html>

(ОЛ-2) – Інтерв'ю з Олегом Ляшком. Режим доступу : <https://glavcom.ua/interviews/oleg-lyashko-vpershe-viznayu-pered-viborami-mi-domovilis-z-lovochkinim-inshogo-vihodu-prosto-ne-bulo-371621.html>

(АП) – Інтерв'ю з Андрієм Парубієм. Режим доступу : <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2211881-andrij-parubij-golova-verhovnoi-radi-ukraini.html>

(АС) – Інтерв'ю з Андрієм Садовим. Режим доступу : <http://www.dw.com/uk/a-40623655>

(ЮТ-1) – Інтерв'ю з Юлією Тимошенко. Режим доступу : <https://tsn.ua/politika/interv-yu-yuliyi-timoshenko-dlya-tsn-879420.html>

(ЮТ-2) – Інтерв'ю з Юлією Тимошенко. Режим доступу : <https://112.ua/politika/yuliya-timoshenko-v-efire-programmy-gordon-na-telekanale-112-ukraina-onlayn-translyaciya-396351.html>

REFERENCES

1. Piege-Gro N. *Introduction to the theory of intertextuality: [history and theories, typology, poetics]* [Vvedeniye v teoriyu intertekstualnosti : [istoriya i teorii, tipologiya, poetika] / Natalie Piege-Gro. - М., 2008 . – 238 p.

2. Chudinov A.P. *Political linguistics* [Politicheskaya lingvistika] / A.P. Chudinov. – М., 2012. – 256 p.

3. Serazhym K.S. *Interview with politician as a typical genre of actualization of modern political discourse* [Interviu z politykom yak typovi zhanr aktualizatsii suchasnoho politychnoho dyskursu] / K.S. Serazhym. – Access mode : <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1606>

4. Chaldini R. *Persuasion: a revolutionary method of influence on people* [Perekonannia : revoliutsiyni metod vplyvu na liudei] / Robert Chaldini. - Kharkiv, 2017. – 352 p.

RESOURCES

(VG-1) – Interviu z Volodymyrom Hroismanom. Rezhym dostupu : <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2312854-volodimir-grojsman-premerministr-ukraini.html>

Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика
.....

(VG-2) – Interviu z Volodymyrom Grojsmanom. Rezhym dostupu :
<https://www.5.ua/interview/hroisman-157499.html>

(LK-1) – Interviu z Leonidom Kravchukom. Rezhym dostupu :
<https://tsn.ua/interview/na-zhal-poroshenko-zakohaniy-u-minskiy-format-981035.html>

(LK-2) – Interviu z Leonidom Kravchukom. Rezhym dostupu :
https://24tv.ua/kravchuk_narod_mozhe_priyti_na_maydan_uzhe_ne_z_golimi_rukami_n808005

(OL-1) – Interviu z Olegom Liashkom. Rezhym dostupu :
<https://ukr.segodnya.ua/interview/intervyu-s-olegom-lyashko-ya-schitayu-hto-nado-legalizovat-oruzhie-i-dat-vozmozhnost-ukraincam-sebya-zashchishchat-760489.html>

(OL-2) – Interviu z Olegom Lyashkom. Rezhym dostupu :
<https://glavcom.ua/interviews/oleg-lyashko-vpershe-viznyau-pered-vivorami-mi-domovilis-z-lovochkinim-inshogo-vihodu-prosto-ne-bulo-371621.html>

(AP) – Interviu z Andriiem Parubiiem. Rezhym dostupu :
<https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2211881-andrij-parubij-golova-verhovnoi-radi-ukraini.html>

(AP) – Interviu z Andriiem Sadovym. Rezhym dostupu :
<http://www.dw.com/uk/a-40623655>

(YT-1) – Interviu z Yuliieiu Tymoshenko. Rezhym dostupu :
<https://tsn.ua/politika/interv-yu-yuliyi-timoshenko-dlya-tsn-879420.html>

(YT-2) – Interviu z Yuliieiu Tymoshenko. Rezhym dostupu :
<https://112.ua/politika/yuliya-timoshenko-v-efire-programmy-gordon-na-telekanale-112-ukraina-onlayn-translyaciya-396351.html>

**Дата надходження до редакції – 3.10.2017 р.
Дата затвердження редакцією – 31.10.2017 р.**

УДК 811.162.2

Dergach D.V.

STYLISTIC RESOURCE OF CREOLIZATION IN MODERN MASS-MEDIA

Abstract. *The author analyzes stylistic resource and potential of creolization in modern mass media. Approaches to the scientific interpretation of the phenomenon in the paradigm of communicative linguistics, functional stylistics are considered. The intra- and extralinguistic factors that actualize the means of creolization in modern media-media communication are taken into consideration.*

The author proposes to interpret partial and associative types of media creolization, which determine the dominant verbal / nonverbal components in media texts. The functional potential of means of creolization of the media language, aimed at informing, analyzing and influencing the language consciousness of the mass audience is also determined.

Key words: *creolization, mass media style, stylistic resource, semantic field.*

Information about author: *Dergach Dmytro Valerijovych – PhD, associate professor; associate professor of the department of stylistics and language communication; Institute of philology; Kyiv national Taras Shevchenko university.*

E-mail: *dimyla_philolog@ukr.net.*

Дергач Д.В.

СТИЛІСТИЧНИЙ РЕСУРС КРЕОЛІЗАЦІЇ В СУЧАСНИХ МАС-МЕДІА

Анотація. *У статті аналізується стилістичний ресурс креолізації в сучасних мас-медіа. Розглядаються підходи до фахової*

інтерпретації явища в парадигмі комунікативної лінгвістики, функціональної стилістики. Беруться до уваги інтра- й екстралінгвальні фактори, що актуалізують засоби креолізації в сучасній мас-медійній комунікації. Розрізняються часткова та асоціативна креолізації, що визначають домінанту вербальних / невербальних компонентів у медіатекстах. Визначається функціональний потенціал засобів креолізації мови модерних ЗМІ, орієнтованої на інформування, аналітику та вплив на мовну свідомість масової аудиторії.

Ключові слова: креолізація, стиль масової інформації, стилістичний ресурс, смислове навантаження.

Інформація про автора: Дергач Дмитро Валерійович – кандидат філологічних наук, доцент; доцент кафедри стилістики та мовної комунікації; Інститут філології; Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Електронна адреса: dimyala_philolog@ukr.net.

Дергач Д.В.

СТИЛИСТИЧЕСКИЙ РЕСУРС КРЕОЛИЗАЦИИ В СОВРЕМЕННЫХ МАСС-МЕДИА

Аннотація. *В статье анализируется стилистический ресурс креолизации в современных масс-медиа. Рассматриваются подходы к научной интерпретации явления в парадигме коммуникативной лингвистики, функциональной стилистики. Принимаются во внимание интра- и экстралингвистические факторы, актуализирующие средства креолизации в современной масс-медийной коммуникации. Различаются частичная и ассоциативная креолизации, которые определяют доминанту вербальных / невербальных компонентов в медиатекстах. Определяется функциональный потенциал средств креолизации языка современных СМИ, ориентированного на информирование, аналитику и влияние на языковое сознание массовой аудитории.*

Ключевые слова: креолизация, стиль массовой информации, стилистический ресурс, смысловая нагрузка.

Информация об авторе: Дергач Дмитрий Валерьевич – кандидат филологических наук, доцент; доцент кафедры стилистики и языковой коммуникации; Институт филологии; Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко.

Электронный адрес: dimyla_philolog@ukr.net.

The creolization of media communication nowadays actualizes the dynamic functional resource of modern mass media, oriented not only on informing and analyzing but also on the influence, formation and verbalization of mass language consciousness.

The investigation of creolization correlates with the aspects of communicative and functional linguistics, actualized in the science in the 20th century. These trends intertwine the text not as a resource of communication, verbal / non-verbal interaction between speakers. That is why, the aspectology of the interpretation of the sign system of language is deepened in the context of its dependence on the units of other sign systems, that in general makes the base for the understanding of creolization process.

The concept of creolization was formulated and systematically interpreted at the end of the 20th century. According to the researchers, "the texture of creolized texts consists of two non-homogeneous parts (verbal language (speech) and non-verbal (belonging to other sign systems, than language)" [7, p. 180-181]. In general, in science, there are other, alternative interpretation of the analyzed phenomenon, but they take into account the original vision of the authors of this term — Y. Sorokin and Y. Tarasov, giving only shades in its semantic field:

1) creolization is realized in "a special linguistic-visual phenomenon, a text in which verbal and non-verbal components

form one visual, structural, semantic and functional unit, providing its complex pragmatic effect on the addressee" [1, p. 71];

2) "creolized text is a complex unit, in which verbal and non-verbal elements form one visual, structural, semantic and functional integer, aimed at the complex impact on the addressee" [3, p. 43];

3) creolization is a "combination of elements of various semiotic systems, that depends on the target setting of the author of the text" [5, p. 60]

4) creolized text - "complex text formation, that includes, in addition to the units of the natural language, signs of other semioticsystems (image, animation, music, light accompaniment etc.). At the same time components of creolized texts form a single unit both visually and functionally "[6];

5) creolization is a functional resource of "paralinguistically active text ... in the coding of which a combination of a natural language with elements of other, non-verbal semiotic systems is used" [8, p. 98].

In general, in the functional styles of the literary language the resource of creolization is characterized by a functional role, primarily of non-verbal components. In particular, circuits, tables, graphs, diagrams, formulas (that also refer to units of text creolization) are used in scientific, official styles for the purpose of revealing, visual confirmation of the communication, and in the media — the functions in the informational and analytical genres of the article, reporting, discussions, news, etc. are supplemented by the possible influence, persuasion of the recipients in the content of information, actualization of certain meanings of which is an important means of manipulating the language consciousness of the audience. Among creolizing means we can also interpret a font (with different spelling effects), underscore, color selection, etc., that means, firstly, the activation of the attention of the recipient as the initial stage of perception of information. And its

meaning, lingual nature, audiovisual support in this case are actualized at the next stages of cognitive processes.

The question of stratification of the phenomenon of creolization in the media sphere has a mixed solution. It depends on the variability of the classification criteria based on the distinction.

According to the specificity of verbal and non-verbal components of media communication, we can analyze texts with full and partial creolization. Full creolization involves the lack of language units in the text, that has only graphic tools, whose semantic field fully implements the communicative intention of the speaker, the author of the message. Information in such texts has a precedent character (for history, culture of society), or is connected with current events of the present day, and therefore it is recognizable, can be encrypted only graphically. Often, such way of transmitting information is used in various types of advertising, on billboards, is implemented in Internet communication — in the functional paradigm of cartoons, sketches, etc. In this case, the author deliberately does not use the language, giving the image of the characteristics of a full-fledged media text. Unlike a similar situation with the creation and functioning of artistic text, when it comes from one side to the author, and on the other — from an illustrator who has graphically (precisely, in meaning) to convey the plot of the text, the character of the heroes, etc. The media communication is more free and varied in terms of interpreting events, phenomena, individuals, because media is analyzed through the specifics of its representation to the mass audience.

Partial creolization, in turn, combines verbal and non-verbal components of communication, which extends the means of decoding transmitted meanings. Such texts, of course, are more frequent and functionally diverse. They are not rigidly determined by the background knowledge of the recipients, and therefore

appeal to various facts of social life. In the architectonics of partially creolized texts links, explanations, notes and other additional elements can be used to clarify the content of the transmitted information, that generally points the main characteristics of media communication — speed, accessibility, comprehension, etc.

For a better understanding and systematic analysis of the media's creolizing resource, it is also necessary, in our opinion, to pay attention to its semantic expressions: it is a question of the implicit or explicit nature of the commensurability of codes in media communication. Thus, direct creolization is based on the equivalence of information and non-verbal media components that accompany it in the communication. It is often observed at press-conferences, speeches, articles, and rarely in advertising, when graphic elements (emblems, photos, figures, diagrams, etc.) completely duplicate the text. In this case, we can speak about equivalent nature of visualization and verbalization of thought.

The resource of associative creolization involves the usage of paralinguistic means that are semantically associated with the information transmitted in the media. Often it is associated with established cultural parallels, paternalistic components of communication, that have a unified character, because they are associated with certain traditions, repetitive actions, reactions, etc. For example, a Christmas tree — for Christmas, Santa Claus — for New Year, Easter eggs, Easter — for Easter, sea, entertainment — mostly in the summer season. Although today we can see the integration of symbolized elements, when, in particular in the advertisement of winter, festive "hot" tours you can see a Christmas tree on the beach or Snow maiden by the pool. Such an oxymoronarity, a paradox of meanings, and their combination in the information in the media sphere are evidenced by the openness, mobility of all without exception means of creating and extending of information to the mass recipient.

On the other hand, associative creolization is also associated with the functional implementation of the plans of the author of the media text to reinforce verbalized thoughts with additional means — in order to enhance, perpetuate the cognitive, attractive effect of information. Such variation can be based on the usage of specially created or well-known objects of audiovisual art, not marked by cultural associations. Or vice versa — we can pay attention on the intertextual creolization, that involves the inclusion of units that have a culturally specific character as non-verbal components of media communication, and therefore are recognizable and implement a well-defined, well-defined semantic, emotional resource.

In the genres of media communication in connection with their functional paradigm, the usage of creolising components has an inconsistent character — from complete absence to predominance in the architectonics of the text. For example, newsprint genres are less skewed. Journal publications, in turn, are more determined by the variability of information transmission, but are still limited by the usage of graphic elements (photographs, drawings, graphs, etc.). In contrast, the generalized resource of virtual media communication (internet, television, radio) can be qualified as non-linear, heterogeneous, where the word *a priori* acts as a component of a highly structured, dynamically changing communication. The media resource in radio communication, of course, is based on the means of audio-creolization, the usage of music for optimal reporting to the recipient of the necessary information because of the absence of an image. The attraction of the original, specially created or fragments of already known compositions, updating the background knowledge about social life, culture, art etc. is very indicative in this case.

In spite of nature of media sphere, dynamic nature of its communication, tendencies of the permanent evolution of its language and functions it is very important to pay research

attention on syncretism of the means of informing in connection with the effectiveness of the impact on the mass language consciousness, that is a predictable result of the activities of the media. That is why creolization resource is very important and significant component for media communication that in general determines and reflects the development of means, implication and functions of modern literary languages.

ЛІТЕРАТУРА

1.Анисимова Е.Е. Лингвистика текста и межкультурная коммуникация (на основе креолизованных текстов). – М. : Академия, 2003. – 128 с.

2.Белова А.Д. Визуализация товаров в современной рекламе как составная креолизации коммуникативного пространства / А.Д. Белова // Лінгвістика ХХІ століття : нові дослідження і перспективи. — К. : Логос, 2012. – С. 42-50.

3.Валгина Н.С. Теория текста / Н.С. Валгина. – М. : Логос, 2003.

4.Ворошилова М.Б. Креолизованный текст : кинотекст / М.Б. Ворошилова // Политическая лингвистика. 2007. - № 2 (22). - С. 106-110.

5.Громова Н.С. Креолизация текстов печатных СМИ как способ манипуляции адресатом / Наталья Сергеевна Громова // Филологические науки. Вопросы теории и практики. - Тамбов : Грамота, 2014. - № 8 (38). - Ч. 1. - С. 59-63.

6.Нежура Е.А. Новые типы креолизованных текстов в коммуникативном пространстве [Эл. ресурс] / Е.А. Нежура. – Режим доступа : <http://tl-ic.kursksu.ru/pdf/012-007.pdf>

7.Сорокин Ю.А. Креолизованные тексты и их коммуникативная функция / Ю.А. Сорокин, Е.Ф. Тарасов // Оптимизация речевого воздействия. — М. : Высшая школа, 1990. – С. 180–186.

8.Удод Д.А. Креолизованный текст как особый вид паралингвистически активного текста [Текст] / Д.А. Удод // Современная филология : материалы II междунар. науч. конф. (г. Уфа, январь 2013 г.). – Уфа : Лето, 2013. – С. 97-99.

REFERENCES

1. Anisimova E.E. *Linguistics of the text and intercultural communication (based on creolized texts)* [Lingvistika teksta i mezhdokulturnaya kommunikatsiya (na osnove kreolizovannykh tekstov)]. – M., 2003. – 128 s.
2. Belova A.D. *Visualization of goods in modern advertising as a component of the creolization of the communicative space* [Vizualizatsiya tovarov v sovremennoy reklame kak sostavnaya kreolizatsii kommunikativnogo prostranstva] / A.D. Belova // Lingvistika XXI stolit'ya : novi doslidzhennya i perspektivi. — K. : Logos, 2012. – S. 42-50.
3. Valgina N.S. *The theory of the text* [Teoriya teksta] / N.S. Valgina. – M. : Logos, 2003.
4. Voroshilova M.B. *Creolized text: cinema text* [Kreolizovannyi tekst : kinotekst] / M.B. Voroshilova // Politicheskaya lingvistika. 2007. - № 2 (22). - S. 106-110.
5. Gromova N.S. *Creolization of print media texts as a way of manipulating the addressee* [Kreolizatsiya tekstov pechatnykh SMI kak sposob manipulyatsii adresatom] / Natalya Sergeevna Gromova // Filologicheskie nauki. Voprosy teorii i praktiki. - Tambov : Gramota, 2014. - № 8 (38). - Ch. 1. - S. 59-63.
6. Nezhura E.A. *New types of creolized texts in the communicative space* [Novyie tipy kreolizovannykh tekstov v kommunikativnom prostranstve] [El. resurs] / E.A. Nezhura. – Rezhim dostupa : <http://tl-ic.kursksu.ru/pdf/012-007.pdf>
7. Sorokin Yu.A. *Creolized texts and their communicative function* [Kreolizovannyye teksty i ih kommunikativnaya funktsiya] / Yu.A. Sorokin, E.F. Tarasov // Optimizatsiya rechevogo vozdeystviya. — M. : Vysshaya shkola, 1990. – S. 180–186.
8. Udod D.A. *Creolized text as a special type of paralinguistic active text* [Kreolizovannyi tekst kak osobyy vid paralingvisticheskogo aktivnogo teksta] [Tekst] / D.A. Udod // Sovremennaya filologiya : materialy II mezhdunar. nauch. konf. (g. Ufa, yanvar 2013 g.). – Ufa : Leto, 2013. – S. 97-99.

Дата надходження до редакції – 25.09.2017 р.
 Дата затвердження редакцією – 01.11.2017 р.

УДК 811.161.2:81`42

Левко О.В.

МАНІПУЛЯТИВНІ ПРИЙОМИ В УКРАЇНСЬКОМУ РЕЛІГІЙНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ

***Анотація.** У статті досліджено засоби мовленнєвого впливу в українському релігійному медіадискурсі, здійснено аналіз маніпулятивних прийомів у медійних текстах міжконфесійної тематики, визначено тенденційність висвітлення міжцерковних відносин у релігійних ЗМІ. Встановлено, що маніпулятивні стратегії самопрезентації та дискредитації опонентів реалізуються завдяки прийомам навішування ярликів, підміни понять, вживання емоційно навантажених ідеологічних міфологем, політично заангажованих гасел і закликів.*

***Ключові слова:** релігійний медіадискурс, маніпулятивні стратегії, навішування ярликів, ідеологічні міфологеми, міжконфесійний діалог.*

***Інформація про автора:** Левко Олександр Вадимович – кандидат філологічних наук; доцент кафедри загального мовознавства, класичної філології та неоелліністики; Інститут філології; Київський національний університет імені Тараса Шевченка.*

***Електронна адреса:** alexaristos@gmail.com.*

Levko O.V.

MANIPULATIVE TECHNIQUES IN UKRAINIAN RELIGIOUS MEDIA DISCOURSE

***Abstract.** The article analyses communicative strategies in the Ukrainian interconfessional media discourse with the particular focus on investigation of the manipulative techniques, based on publications of the*

religious internet portals "Religijno-informatsijna sluzhba Ukrajinu", "Katolytskyj ogljadach" and "Religija v Ukrajinu". It is established that the texts dealing with interconfessional questions resort to manipulative techniques with the purpose of making the audience take a particular viewpoint to important issues in the field of interconfessional relations, as well as with the purpose of presenting the self in favorable light and discrediting ideological opponents. It is also revealed that the most common manipulative techniques, used in the Ukrainian interconfessional media discourse, are name-calling, misuse of concepts, appealing to ideological mythologems, black-white depiction and the use of emotional appeals. It is demonstrated that the ideological mythologems "Russian world", "Post-Christian Europe", "Saint Rus", "Godless West", "holy war", "defense of Christians" are used with negative connotations in the Ukrainian interconfessional media texts as means of communicative strategy of opponents' discrediting.

Keywords: religious media discourse, manipulative strategies, name calling, ideological mythologems, interconfessional dialogue.

Information about author: Levko Oleksandr Vadymovych – PhD; associate professor of the department of general linguistics, classical philology and Hellenic studies; Institute of philology; Kyiv national Taras Shevchenko university.

E-mail: alexaristos@gmail.com.

Левко А.В.

МАНИПУЛЯТИВНЫЕ ПРИЕМЫ В УКРАИНСКОМ РЕЛИГИОЗНОМ МЕДИАДИСКУРСЕ

Аннотация. В статье исследуются средства языкового воздействия в украинском религиозном медиадискурсе, анализируются манипулятивные приемы в медиатекстах межконфессиональной тематики, показывается тенденциозность освещения межцерковных отношений в религиозных СМИ. В результате исследования определено, что манипулятивные стратегии самопрезентации и дискредитации оппонентов

Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика

реализуются с помощью приемов навешивания ярлыков, подмены понятий, употребления эмоционально нагруженных идеологических мифологем, политически окрашенных лозунгов.

Ключевые слова: религиозный медиадискурс, манипулятивные стратегии, навешивание ярлыков, идеологические мифологемы, межконфессиональный диалог.

Информация об авторе: Левко Александр Вадимович – кандидат филологических наук; доцент кафедры общего языкознания, классической филологии и неозллингвистики; Институт филологии; Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко.

Электронный адрес: alexaristos@gmail.com.

Питання міжконфесійного діалогу є одним з ключових у сучасному українському релігійному дискурсі з огляду на поліконфесійність українського суспільства. З одного боку, започаткований II Ватиканським Собором екуменічний діалог, витримавши злети і падіння у II пол. XX ст., активно оживився після знакових подій останніх декад, зокрема, офіційних зустрічей очільників Православних Церков і Папи Римського та підписання важливих документів (наприклад, Гаванська декларація 2016 р.), внаслідок чого набув жвавого обговорення у релігійному медіапросторі, а почасти й неоднозначного і тенденційного висвітлення представниками різних конфесій. З іншого боку, задекларований курс на примирення між різними Церквами в Україні не завжди підтверджується на рівні текстів, зокрема, комунікативні стратегії та мовні прийоми, якими послуговуються автори публікацій у міжконфесійному сегменті релігійного дискурсу, свідчать радше про упередженість адресантів дискурсу, їх полемічні установки та політичну заангажованість. З огляду на неоднозначність і тенденційність висвітлення міжконфесійних відносин в українських медіа та відсутність

його лінгвістичного осмислення проблематика запропонованої розвідки видається актуальною.

Дана стаття має на меті дослідити, за допомогою яких мовних прийомів здійснюється маніпулятивний вплив на адресата в українському релігійному міжконфесійному медіадискурсі. Матеріалом дослідження стали тексти міжконфесійної тематики українських релігійних інтернет-порталів „Релігійно-інформаційна служба України”, „Релігія в Україні”, „Католицький оглядач”.

Як зазначається у сучасних дискурсологічних дослідженнях, будь-який тип дискурсу, якому властива асиметрія влади між адресантом і адресатом комунікації, позначається вживанням стратегій і тактик, що передбачають маніпулятивний вплив на аудиторію [10, с. 85; 9, с. 360; 6 с. 233-240; 5, с. 358-359]. До таких типів дискурсу, безумовно, належать інституціональні типи дискурсу, зокрема медійний, політичний, релігійний та ін. Медійний і політичний дискурси *a priori* заангажовані прагматичними цілями, а й характеризуються не лише персвазивними стратегіями, а й маніпулятивними [7, с. 27-28; 4, с. 203]. І хоча деякими вченими висловлюються певні застереження щодо визначення релігійного дискурсу як такого, у якому застосовуються засоби маніпулятивного впливу на аудиторію [8, с. 141], вважаємо, що у сфері міжрелігійних відносин комуніканти широко послуговуються маніпулятивними стратегіями з метою самопрезентації у вигідному світлі та дискредитації ідеологічних опонентів.

Досліджуючи мовні маніпуляції у сучасних медіа, О. В. Дмитрук виділяє маніпулятивні стратегії ухиляння від істини, імунізації висловлювань, модифікації іллокутивної сили висловлювань, групової ідентифікації, структурування за принципом релевантності, гіперболізації та применшення [1, с. 4-5]. Існують також інші класифікації маніпулятивних

стратегій, властивих для інституціональних типів дискурсу. Наприклад, О. Л. Михальова виділяє маніпулятивну стратегію на підвищення, стратегію на зниження і стратегію театральності у політичному дискурсі [2, с. 12]. У даній статті досліджено мовні прийоми реалізації стратегії дискредитації, яка певною мірою суголосна стратегіям гіперболізації та применшення за класифікацією О. В. Дмитрук та стратегії на зниження за класифікацією О. Л. Михальової. Найбільш поширеними вербальними засобами втілення стратегії дискредитації у досліджуваних медіатекстах є прийоми навішування ярликів, апелювання до ідеологічних міфологем, підміни понять, вживання негативно забарвлених прецедентних імен і висловлювань, використання емоційних гасел і закликів. Наведені вище прийоми здебільшого використовуються у досліджуваних текстах з метою знуцання, образи, звинувачення, висміювання, критики, іронізування та приниження ідеологічних супротивників, тобто представників інших конфесій чи юрисдикцій.

Приєм навішування ярликів є дуже дієвим засобом маніпулятивного впливу у політичному та медійному дискурсах [3, с. 90]. Як засвідчило дослідження, в українському міжконфесійному медіапросторі побутують номінації з негативними оцінними конотаціями у значенні, які часто виконують функцію політичних ярликів. Красномовними прикладами таких мовних засобів у досліджуваних релігійних медіатекстах є *Церква окупанта* (РУ, 1.07.2016), *Церква держави-агресора* (РУ, 22.06.2016), *п'ята колона Москви* (РУ, 30.04.2015), *КГБісти в рясах* (РУ, 30.04.2015), *промосковське політичне православ'я* (РУ, 11.07.2014), *канонічні хранителі православ'я* (РУ, 15.08.2014), *ідейний загін русміра* (РУ, 4.08.2014), *філіал Російської Церкви* (РУ, 1.07.2016), *ревнителі чистоти православ'я* (РІСУ, 07.05.2016), *безблагодатні розкольники* (КО,

08.02.2016), *філаретівський розкол* (РУ, 30.04.2015). Більшість вище наведених ярликів стосуються представників УПЦ МП (за винятком двох останніх), які вживаються у релігійному медіапросторі з метою реалізації тактик знущання, висміювання та іронізування, наприклад:

- знущання – *Потрібно вибирати: УПЦ – або своя в Україні, або представництво РФ та ідейний загін румсіра* (РУ, Г. Христокін "Перспективи УПЦ", 4.08.2014);
- іронізування – *Звинувачуючи Константинопольського патріарха у тому, що він намагається стати "східним папою" та грубо порушує канони, підтримує "єресь екуменізму" тощо, московські ієрархи всіляко подають себе "канонічними хранителями православ'я"* (РУ, С. Здіорук, О. Саган "Українська Помісна православна Церква: проблеми і прогнози конституювання", 15.08.2014);
- висміювання – *Але в очах "ревнителів чистоти православ'я" Папа як був, так і залишився єретиком, з яким за жодних обставин не можна підписувати ніяких пактів, навіть в ім'я порятунку Росії. Багатовікова антикатолицька риторика зробила з глави Римо-Католицької Церкви ідеального "чужого"* (РІСУ, Т. Деркач "Omnes viae Romam ducunt", 07.05.2016).

Маніпулятивний вплив, як правило, здійснюється шляхом апеляції до емоцій, гри на почуттях, підміни понять. Одним з важливих засобів такого маніпулятивного впливу є вживання емоційних гасел і закликів. У досліджуваному мовному матеріалі було виділено наступні політично заангажовані гасла, що вживаються з метою маніпулювання громадською думкою у сфері міжконфесійних відносин: *"Незалежній державі – незалежну церкву"* (РУ, 30.07.2014), *"Європейській церкві – помісність"* (РУ, 30.07.2014), *"Геть московського попа-колонізатора!"* (РУ, 4.08.2014), *"Автокефальна Церква – тут і зараз"* (РУ, 4.08.2014).

Трапляються випадки використання політичних гасел не у прямій маніпуляції аудиторією, а у функції засобу дискредитації їх авторів чи прихильників шляхом тактики іронізування над ними, наприклад:

- У зверненні від 25 липня Синод УПЦ КП наголошує, що принцип **"незалежній державі – незалежну церкву"** міститься у канонах та у їх нормативній інтерпретації в історії православ'я. Напевно і інші принципи (**"Україні – незалежність та європейський вибір"** та **"Європейській церкві – помісність"**) містяться у канонах, на думку Синоду УПЦ КП (РУ, Ю. Чорноморець "Заклик до єднання чи маніпулятивна технологія?", 30.07.2014).

Маніпулятивний вплив у релігійному медіапросторі також реалізується шляхом вживання емоційно навантажених ідеологічних міфологем, наприклад, *Третій Рим* (РУ, 22.06.2016), *руській мір* (РУ, 11.07.2014; РУ, 1.07.2016; РІСУ, 13.02.2016; КО, 10.03.2016), *безбожний Запад / бездуховний Захід* (КО, 16.02.2016; РІСУ, 07.05.2016), *Святая Русь* (КО, 16.02.2016), *постхристиянська Європа* (РІСУ, 07.05.2016), *захист християн* (РІСУ, 13.02.2016), *священна війна* (КО, 13.02.2016), *междоусобная брань / братовбивчий конфлікт* (РУ, 30.04.2015; РІСУ, 13.02.2016). Найчастотнішою у досліджуваних текстах виявилася ідеологема *руській мір* (у більшості інтернет-публікацій засвідчені різні варіанти свідомого неправильного написання цієї номінативної сполуки, зокрема *русімр*, *руській мір*, *рускій мір*, *руський мир*). Показово, що в україномовному сегменті релігійних ЗМІ міфологема *руській мір* вживається, передусім, як засіб іронізування, знуцання та висміювання її adeptів. Зокрема, в досліджуваних текстах було встановлено, що наведена вище міфологема здебільшого використовується для негативно забарвленої номінації або оцінки представників РПЦ та УПЦ МП. Наведемо приклади:

• РПЦ є джерелом і натхненником ідеї **"русского міра"** – імперіалістичної ідеї права Москви на території України, Білорусії та Молдови, загорнутої в гарні слова про духовну й цивілізаційну єдність (КО, О. Вільчинський "Гаванська декларація (частина II)", 18.02.2016);

• Російська православна церква – це не просто конфесія, в розумінні російської імперії та власної ідентичності, це інструмент побудови **"русского міра"**, що на сьогодні є ворожим до ідеї української держави (КО, Г. Терещук "РПЦ як співучасник злочину має віддати те, що нечесно забрала", 10.03.2016);

• Як бачимо, значна частина кліриків та ієрархії парафій (єпархій) УПЦ МП, особливо провідники т.зв. **"русского міра"**, у своїй діяльності не зуміли уникнути багатьох із задекларованих пунктів. А відтак вони чітко підпадають під характеристику осіб/інституцій, які несуть загрозу національним інтересам України (ПУ, О. Саган "Православ'я в Україні і національна безпека", 11.07.2014);

• Митрополит Алфєєв – один з архітекторів ідеї **"русского міра"**, яку використали для розпалювання війни в Україні (КО, О. Вільчинський "Гаванська декларація", 16.02.2016).

Негативної оцінки в українському релігійному медіапросторі набувають міфологеми *захист християн, священна війна, междоусобная брань / братовбивчий конфлікт*, апеляція до яких відбувається з метою критики та висміювання їх авторів. За цими міфологемами в російському політичному та релігійному медіадискурсі маскується деструктивна політика втручання Росії у національні інтереси інших країн, зокрема України та Сирії, яку одягають у слова релігійного єднання та допомоги одновірцям. В українських релігійних медіа вживаються прийоми контрманіпулятивного впливу, що мають на меті сформувати вкрай негативну думку

про РПЦ винятково як інструмент пропагування наведених вище міфологем (в т.ч. і міфологеми *руської мір*), що певною мірою спотворює реальний стан речей, адже не всі віруючі РПЦ *a priori* підтримують політичні уподобання владної верхівки. Наведемо приклади реалізації маніпулятивних тактик у досліджуваних текстах:

- **звинувачення** – *Московська патріархія вперто не признається, що є стороною конфлікту, тобто відкрито підтримує агресію Росії проти України, як до речі і освячує військові дії Росії в Сирії як "священну війну"* (КО, І. Яців "Зустріч, яка не відбулася? – Блаженніший Святослав", 13.02.2016);

- **іронізування** – *Знову ж таки християнам Близького Сходу йдеться про мир і спокій. І вони не надто переймаються реальними інтересами Кремля. А там добре знають, як їх замаскувати під "захист християн"* (РУ, А. Бабинський "Крізь кубинський дим. Думки стосовно спільної Декларації Папи Франциска і Патріарха Кирила", 15.02.2016).

Отже, підсумовуючи вище сказане, варто зазначити, що в медіатекстах міжконфесійної тематики застосовуються прийоми маніпулятивного впливу на аудиторію з метою формування потрібної для адресантів комунікації думки щодо важливих питань у сфері міжцерковних відносин. Попри офіційні заяви представників різних конфесій і юрисдикцій про налаштованість до конструктивного діалогу проаналізований мовний матеріал свідчить про цілком прагматичні установки учасників релігійного дискурсу показати свою винятковість та істинність і презентувати опонентів у не вигідному світлі. На мовному рівні ці інтенції реалізуються завдяки прийомам навішування ярликів, підміни понять, вживання емоційно навантажених ідеологічних міфологем, використання політично заангажованих гасел і закликів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дмитрук О. В. Маніпулятивні стратегії в сучасній англомовній комунікації (на матеріалі текстів друкованих та інтернет-видань 2000-2005 років) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 / О. В. Дмитрук; КНУ ім. Т.Шевченка. – К., 2006. – 19 с.
2. Михалева О.Л. Политический дискурс как сфера реализации манипулятивного воздействия : автореф. дисс. на соискание уч. степени канд. філол. наук : спец. 10.02.01 / О.Л. Михалева. – Кемерово, 2004. – 24 с.
3. Руда О.Г. Маніпулятивні стратегії в розв'язанні мовних проблем в Україні / О.Г. Руда // Вісн. НАН України. – 2012. – № 1. – С. 89-91.
4. Hart C. Argumentation Meets Adapted Cognition : Manipulation in Media Discourse on Immigration / C. Hart // Journal of Pragmatics. – 2013. – Vol. 59 (B). – P. 200-209.
5. Maillat D. Defining Manipulative Discourse : The Pragmatics of Cognitive Illusions / D. Maillat, S. Oswald // International Review of Pragmatics. – 2009. – Vol. 1. – P. 348-370.
6. Menz F. Manipulation Strategies in Newspapers : A Program for Critical Linguistics / F. Menz // Language, Power and Ideology : Studies in Political Discourse / ed. R. Wodak. – Amsterdam, Philadelphia: J. Benjamins, 1989. – P. 227-249.
7. Parenti M. Methods of Media Manipulation / M. Parenti // Jensen C. 20 Years of Censored News. – New York: Seven Stories Press, 1997. – P. 27-32.
8. Saussure de L. Manipulation and Cognitive Pragmatics : Preliminary Hypotheses / Manipulation and Ideologies in the Twentieth Century : Discourse, Language, Mind / ed. L. de Saussure, P. Schulz. – Amsterdam-Philadelphia: J. Benjamins, 2005. – P. 113-146.
9. Van Dijk T. A. Discourse and Manipulation / T. A. Van Dijk // Discourse and Society. – 2006. – Vol. 17 (3). – P. 359-383.
10. Van Dijk T. A. Discourse, Power and Access / T. A. Van Dijk // Texts and Practices : Readings in Critical Discourse Analysis. – London: Routledge, 1996. – P. 84-104.

ДЖЕРЕЛА

КО – "Католицький оглядач" (<http://catholicnews.org.ua>).

РІСУ – "Релігійно-інформаційна служба України" (<http://risu.org.ua>).

РУ – "Релігія в Україні" (<http://www.religion.in.ua>).

REFERENCES

1. Dmytruk O. V. *Manipulative Strategies in Modern English Communication (On the Material of Printed and Internet Editions of 2000-2005)* [Manipuljatyvni strategiji v suchasnij angломovnij komunikatsiji (na materiali tekstiv drukovanyh ta internet-vydan 2000–2005 rokiv) : avtoref. dys. na zdobuttja nauk. stupenja kand. filol. nauk : spec. 10.02.04] / O.V. Dmytruk ; KNU im. T.Shevchenka. – K., 2006. – 19 s.

2. Mihaleva O. L. *Politic Discourse as a Sphere of Manipulative Influence Realization* [Politicheskij diskurs kak sfera realizatsii manipuljativnogo vozdeystvija : avtoref. diss. na soiskanie uch. stepeni kand. filol. nauk : spets. 10.02.01] / O. L. Mihaleva. – Kemerovo, 2004. – 24 s.

3. Ruda O. G. *Manipulative Strategies in Language Problems Solution in Ukraine* [Manipuljatyvni strategiji v rozvjazanni movnyh problem v Ukrajinі] / O.G. Ruda // Visn. NAN Ukrayiny. – 2012. – Vol. 1. – S. 89-91.

4. Hart C. *Argumentation Meets Adapted Cognition : Manipulation in Media Discourse on Immigration* / C. Hart // Journal of Pragmatics. – 2013. – Vol. 59 (B). – P. 200-209.

5. Maillat D. *Defining Manipulative Discourse : The Pragmatics of Cognitive Illusions* / D. Maillat, S. Oswald // International Review of Pragmatics. – 2009. – Vol. 1. – P. 348-370.

6. Menz F. *Manipulation Strategies in Newspapers : A Program for Critical Linguistics* / F. Menz // Language, Power and Ideology : Studies in Political Discourse / ed. R. Wodak. – Amsterdam, Philadelphia: J. Benjamins, 1989. – P. 227-249.

7. Parenti M. *Methods of Media Manipulation* / M. Parenti // Jensen C. 20 Years of Censored News. – New York: Seven Stories Press, 1997. – P. 27-32.

8. Saussure de L. *Manipulation and Cognitive Pragmatics : Preliminary Hypotheses / Manipulation and Ideologies in the Twentieth Century : Discourse, Language, Mind / ed. L. de Saussure, P. Schulz. – Amsterdam-Philadelphia: J. Benjamins, 2005. – P. 113-146.*

9. Van Dijk T. A. *Discourse and Manipulation / T. A. Van Dijk // Discourse and Society. – 2006. – Vol. 17 (3). – P. 359-383.*

10. Van Dijk T. A. *Discourse, Power and Access / T. A. Van Dijk // Texts and Practices : Readings in Critical Discourse Analysis. – London: Routledge, 1996. – P. 84-104.*

RESOURCES

KO – "Katolytskyj ogljadach" (<http://catholicnews.org.ua>).

RISU – "Religijno-informatsijna sluzhba Ukrainy" (<http://risu.org.ua>).

RU – "Religija v Ukraini" (<http://www.religion.in.ua>).

Дата надходження до редакції – 20.09.2017 р.

Дата затвердження редакцією – 26.10.2017 р.

УДК 811.161.2

Сизонов Д.Ю.

ФУНКЦІОНАЛЬНО-СТИЛІСТИЧНА ПАРАДИГМА МЕДІЙНОЇ ФРАЗЕОЛОГІЇ

***Анотація.** У статті проаналізовані стилістичні параметри та критерії медійної фразеології з увагою до їх функціонального потенціалу в різних видах комунікації. Розглядається медійний фразеологізм як особливий вербальний маркер сучасного соціуму та визначаються критерії наукового аналізу фразеологізма в мас-медіа.*

***Ключові слова:** медійний фразеологізм, мова ЗМІ, медіалінгвістичний аналіз, стилістика української літературної мови.*

***Інформація про автора:** Сизонов Дмитро Юрійович – кандидат філологічних наук; доцент кафедри стилістики та мовної комунікації; Інститут філології; Київський національний університет імені Тараса Шевченка.*

***Електронна адреса:** dm_sizonov@ukr.net.*

Syzonov D.Y.

FUNCTIONAL AND STYLISTIC PARADIGM OF MEDIA PHRASEOLOGY

***Abstract.** The article gives a detailed analysis of stylistic parameters and criteria of media phraseology with regard to their functional potential in different types of communication. The author considers media phraseologism as a special verbal marker of modern society and defines the criteria of scientific analysis of phraseologism in mass media. In scientific analysis the author focuses his attention on the types of media phraseology and provides mechanisms for the functioning*

of traditional (usual), stylistically transformed and idiomatically new phraseologism in mass communication. On the basis of the medially linguistic view on phraseologism as the universum of media text new requirements for describing the functional potential of these linguistic units in media texts are proposed. Thus, functional-stylistic approach to the analysis of media phraseology determines the prospects for its scientific description and further linguapragmatics in various types of media communication. The article raises scientific problems concerning the analysis of media phraseology, the solution of which is possible with the help of the functional-stylistic approach.

Keywords: mass media phraseological unit, mass media language, medially linguistics, medially linguistics analysis,

Information about author: Syzonov Dmytro Yuriyovych – PhD; associate professor of the department of the stylistics and language communication; Institute of philology; Kyiv national Taras Shevchenko university.

E-mail: dm_sizonov@ukr.net.

Сизонов Д.Ю.

ФУНКЦИОНАЛЬНО-СТИЛИСТИЧЕСКАЯ ПАРАДИГМА МЕДИЙНОЙ ФРАЗЕОЛОГИИ

Аннотация. В статье проанализированы стилистические параметры и критерии медийной фразеологии с акцентом к их функциональному потенциалу в различных видах коммуникации. Рассматривается медийный фразеологизм как особый вербальный маркер современного социума и определяются критерии научного анализа фразеологизмов в СМИ.

Ключевые слова: медийный фразеологизм, язык СМИ, медиалингвистика, стилистика современного украинского языка.

Информация об авторе: Сизонов Дмитрий Юрьевич – кандидат филологических наук; доцент кафедры стилистики и языковой коммуникации; Институт филологии; Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко.

Электронный адрес: dm_sizonov@ukr.net.

У час становлення фразеології як лінгвістичної науки та системного підходу до її вивчення найбільшими науковими здобутками характеризувався початок 20 ст. (від праць Ш. Балі та науковців Женевської лінгвістичної школи з ідеями про сутність фразеологізма як сталої одиниці – до праць В. Виноградова, з запропонованим дослідником детальним описом класифікаційних критеріїв фразеологізма, в слов'янському мовознавстві).

З середини 20 ст., з усвідомленням певної наукової вичерпаності системно-структурної парадигми в мовознавстві, починає розвиватися функціонально-стилістичний підхід до розгляду мовних одиниць, зокрема й фразеології. У Європі лінгвістами-новаторами в розумінні фразеологізма як сталої мовної одиниці з її особливим функціональним навантаженням можна вважати швейцарського дослідника А. Сеше (ідеї семантичної неподільності фразеологізма), українського мовознавця О. Потебню (ідеї внутрішньої форми слова / фразеологізма, що виявляється в широкій семантиці), російську дослідницю І. Вульф'юс (ідеї ідіоматичності одиниць, зокрема фразеологізмів), англійського вченого А. Хорнбі (з першою спробою укласти словник ідіом, враховуючи етимологію та сучасну семантику сталих одиниць) та ін. Варто наголосити, що в англійській традиції відсутнє поняття *фразеології* мовної системи (термін *phraseology* вживається переважно на позначення науки на межі семантики та прагматики), а тому широке застосування мають терміни *idiom* як стале словосполучення, прецедентне висловлювання та *formulaic speech* як шаблонне словосполучення, що пов'язане з різними комунікаціями – офіційно-діловою, розмовною, масовою, художньою, науковою. А тому і використання цього стилістичного ресурсу в різних функціональних сферах є

.....

специфічним відповідно до мети висловлювання та особливостей застосування.

Слідом за європейською традицією і в українській стилістиці ставиться питання про прагматику мови, зокрема її ресурсу: фразеологізм починає розглядатися у відповідності до екстралінгвальних чинників, що виявляється в описі цієї характеристики мовної одиниці в різних видах комунікації. У стилістиці спостерігається тенденція розглядати фразеологію у функціонально-мовленнєвому контексті з увагою до її семантики та внутрішнього смислового навантаження. Згадаємо в цьому контексті праці українських учених 20 ст. І. Чередниченка, Л. Булаховського, І. Білодіда та ін. Саме ці дослідники, поклавши початок аналізу фразеологізмів у функціонально-стилістичному ключі, відкрили для наступних поколінь науковців нові горизонти дослідження фразеології: як ментальної знакової системи; як концептів, що структурують мовну картину світу; як символів певної епохи; як маркерів суспільно-політичного життя.

Наприкінці 20 ст. українськими вченими розробляється функціонально-стилістичний підхід до вивчення фразеології: Л. Шевченко розглядає фразеологізм як знакову модель інтелектуального розвитку української мови [10]; О. Стишов наголошує на вивченні нових фразеологізмів, що творяться в засобах масової комунікації [8]; Л. Кравець визначає потужну стилістичну роль метафори у творенні фразеологізмів [3]; Н. Шумарова розглядає фразеологізм як функціональний ресурс в соціолінгвістичному контексті [11]; С. Квіт аналізує фразеологізм у контексті політичної комунікації [2] та ін.

Сьогодні пріоритетним у контексті функціонально-стилістичного підходу вважається також аналіз комунікативного потенціалу фразеологізма. В лінгвістиці формується нова наукова платформа дослідження сталих словосполучень (в англійській традиції – ідіом), що

будується на мультидисциплінарності в дослідженні мовних одиниць (див. колективну монографію "Prostor in čas v frazeologiji" про вирішення актуальних наукових проблем сучасної фразеології, створену за результатами роботи Фразеологічної комісії Міжнародного комітету славістів [12]). Важливою є і та обставина, що комунікативно-прагматична парадигма лінгвістичних досліджень інтегрує дані різних нових галузей стилістики, зокрема і медіалінгвістики. Фразеологізм у такому контексті розглядається як одиниця медійного тексту, що має обов'язкову оцінку та смислове навантаження. Наголосимо, європейської наукової традиції дотримуємося і ми у визначенні медійного фразеологізма, а отже, вважаємо за необхідне подати власне тлумачення цього поняття, в дефініції якого враховуємо як екстра-, так й інтралінгвальні особливості:

медійний фразеологізм – мовна універсалія стилю масової інформації, певний ментальний масово-вербальний код, що характеризується смисловою неподільністю, семантичною цілісністю, емоційністю та експресивністю, що надає медійному тексту широкого стилістичного потенціалу впливати на реципієнта та маніпулювати його свідомістю.

Як ми зазначали в наших попередніх дослідженнях, в умовах динамічного розвитку масової комунікації роль медійних фразеологізмів значно зросла, а фразеологічний ресурс слугує тепер не тільки засобом лаконічного чи образного вираження думки автора, а й відображає актуальні соціальні, політичні, економічні, культурні, спортивні та ін. процеси сучасності [9]. Медійний фразеологізм все більше відіграє роль маніпулятивного фактора у ЗМІ, за допомогою

.....

сміслового навантаження якого можна досягти бажаного ефекту впливу на реципієнта.

Розглядаючи процеси фразеологічного моделювання, дослідник В. Мокієнко говорить, що обов'язковим для фразеологізма має бути "структурно-семантична стійкість та ідіоматичність" [4, с. 43], з чим не можемо не погодитися і ми, акцентуючи саме на медіалінгвістичній специфіці фразеологізма. У масовій свідомості фразеологізм засвоюється тільки тоді, коли він активно входить у різні типи комунікації без прив'язки до початкового медійного джерела, в якому виник.

Варто наголосити і на факті фонових знань реципієнтів у цьому контексті – фразеологізм може виступати певним маркером суспільного життя тільки за умов актуальності події як для автора, так і для читача. ЗМІ залишається при цьому потужним інструментом у фіксації та подальшій популяризації фразеологізма – як традиційного, так і нового. Згадаємо в цьому аспекті погляди А. Вежбицької на фразеологізм як вербальний знак, що є частиною національної культури [1]. Ті медійні фразеологізми, що залишаються в масовій свідомості поза межами часу, в який вони виникли, і будуть вважатися універсальними для медіа. Згадаємо також фразеологізми, що були актуальними за певних політичних обставин України, але залишились у масовій свідомості сучасності, пройшовши семантичну перевірку часом: *Маємо те, що маємо* (Л. Кравчук), *Україна – не Росія* (Л. Кучма), *Ці руки нічого не крали* (В. Ющенко), *Куля в лоб* (А. Яценюк) та ін. В рекламній комунікації, на нашу думку, такі ідіоматичні мовні одиниці використовуються найчастіше (див. детальніше у нашій статті [9]), що пояснюється їх постійною відтворюваністю у масовій свідомості та словесною лаконічністю: *Не гальмує – "снікерсуй"*, *Nuts. Міцний горішок*, *Coca-Cola. Свято наближається*, *Redbull. Надає крила* та ін.

У медіакомунікації фразеологізм може вживатися і у воринній номінації (або ж стилістично трансформуючись в певному контексті). Саме вторинна номінація медійних фразеологізмів у функціонально-стилістичному аспекті дослідження є універсальним комунікативним ресурсом, продуктивним для функціональної сфери дослідження мови, а також реалізації семантичного та прагматичного потенціалу мовних одиниць у тексті: *Баба з возу, а Яценюку не легше* ("Експрес", 2015 р.), *Під лежачий камінь газ не тече* ("112.ua", 2016 р.), *Скільки партію не годуй... Нові баталії в політичних партіях України* (трансформація фразеологізма "Скільки вовка не годуй, а він у ліс дивиться" – Д.С.) ("День", 2016 р.), *"Зірковий час": одеський скандал із Лорак набув широкої популярності в Росії* ("Факти", 2015 р.), *Розпускати "язик", або як Рада хоче змінити мовну політику країни* ("ТСН", 2013 р.) та ін.

Фразеологічна трансформація в стилістичному контексті можлива лише за умови широких фонових знань реципієнтів; тут знання реципієнтів мають дозволити відтворити в пам'яті похідний (у первинній номінації) фразеологізм: *Податки до люстрації доведуть* (трансформація фразеологізма "Язик до Києва доведе" – Д.С.) ("Експрес", 2015 р.), *Поправки до голосування додали велику ложку дьогтю антикорупційну бочку* ("ТСН", 2015 р.), *Сім раз відміряй – один раз прийми: депутати Верховної ради, не вагаючись, приймають нові закони* (трансформація фразеологізма "Сім раз відміряй – один раз відріж" – Д.С.) ("Українська правда", 2015 р.) та ін. Медіакомунікація, за таких обставин, є оптимальним контекстом для функціонування трансформованих фразеологізмів, що передбачає досягнення ефекту непередбачуваності, впливу на реципієнта та моделювання емоційно-експресивної оцінки повідомлюваного. Комунікативний фон виступає своєрідним дзеркалом актуальних процесів, в якому трансформований

фразеологізм функціонує за принципом специфічного механізму досягнення основних завдань медіаіндустрії.

У межах функціонально-стилістичного підходу сучасною лінгвістикою часто ставляться наукові питання, відповіді на які знайти дуже важко, як-от, (1) які фразеологізми вважати новими та чому їхня комунікативна роль настільки висока в сучасному суспільстві? (2) які фразеологізми повертаються у масову свідомість у вигляді трансформованих? (3) якими є основні стилістичні функції медійних фразеологізмів у нових засобах масової комунікації? (4) якою є класифікація медійних фразеологізмів та чому вона не збігається з традиційним поділом фразеологізмів у лінгвістиці? та ін.

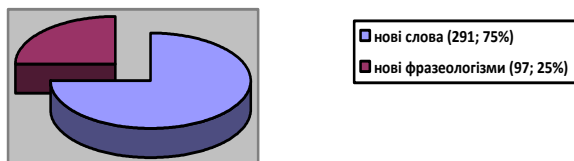
Проблемність цих питань очевидна, адже ЗМІ, як вербальне дзеркало суспільства, реагує на виклики часу, а тому в медійній мові застосовуються різноманітні форми донесення інформації до реципієнта. Показово, що пошук таких форм тісно пов'язаний із пошуком нових слів та фразеологізмів, які б максимально повно та точно характеризували актуальні явища та події сьогодення.

Готуючи до друку інноваційний словник "Нові слова та фразеологізми в українських медіа" (випуск 1; матеріал за 2016 р.) [5], ми спробували зібрати максимально повний реєстр неолексик та неофразеології в масовій комунікації України. Переконаливим є широкий спектр медійних джерел (загальна кількість 44!), що дозволило зробити об'єктивний скринінг нових мовних одиниць, візуалізацію чого представлено на *мал. 1*.

Головний критерій – критерій "новизни" – визначений в інноваційному словнику досить чітко: відсутність нового слова / фразеологізма у словниках, частотність вживання у текстах ЗМІ (не менше десяти разів), вербальне позначення

Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика

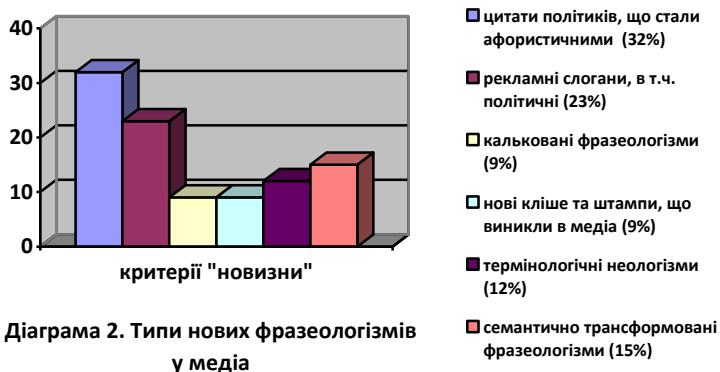
нового явища чи події, тиражування неоодиноци в широкому контексті поза межами мас-медійного стилю.

Діаграма. 1.
Співвідношення нових слів та фразеологізмів

* за даними словника "Нові слова та фразеологізми в українських медіа" (К., 2017)

Із 388 зібраних нових одиниць, що репрезентовано у словнику, 97 є новими фразеологізмами, з яких майже третина (32 %) – цитати політиків, 23% – рекламні слогани, 9 % – кальковані фразеологізми переважно з англійської мови, 9% – нові кліше та штампи офіційно-ділового стилю, 12% – термінологічні неологізми і 15% – семантично трансформовані фразеологізми (мал. 2).

Діаграма 2. Типи нових фразеологізмів у медіа

* за даними словника "Нові слова та фразеологізми в українських медіа" (К., 2017)

Показовим є те, що у 2017 році тенденція щодо появи та функціонування нових фразеологізмів у масовій комунікації майже не змінюється (*див. порівняльну таблицю*). Джерелами нової фразеології у медіа залишаються масові політичні процеси, реклама, англійська мова як світова домінантна (пригадаємо концепцію *про мовний імпералізм*, розроблену американським ученим Р. Філіпсоном [13]), а також самі ЗМІ, які активно тиражують традиційні фразеологізми у трансформованому варіанті, де їх смисл та семантика змінюються відповідно до актуальних реалій. Фактично, ми можемо стверджувати про появу нових фразеологізмів у співвідношенні 1 / 4 до нових слів, що виникають у медіа. Інформаційний простір, у такому разі, виступає потужним джерелом для поповнення словника сучасної української мови новими фразеологізмами, що активно популяризуються масовою аудиторією та активізуються в майбутньому без прив'язки до часу виникнення.

**Порівняльна таблиця
нових медійних фразеологізмів, зібраних у 2016 та 2017 рр.**

ТИПИ	2016 р.*	2017 р.**
<i>цитати політиків, що стали афористичними</i>	32%	30%
<i>рекламні слогани, в т.ч. політичні</i>	23%	25%
<i>кальковані фразеологізми (переважно з англійської мови)</i>	9 %	12%
<i>нові кліше та штампи</i>	9%	8%
<i>термінологічні неологізми</i>	12%	10%
<i>семантично трансформовані фразеологізми</i>	15%	15%

* за даними словника "Нові слова та фразеологізми в українських медіа" (К., 2017)

** за картотекою до словника "Нові слова та фразеологізми в українських медіа" (вип. 2)

Спроби визначити критерії віднесеності словосполучення до фразеологізма, вказавши його "новизну", вже робилися в українському мовознавстві [6]. Медійний фразеологізм, якому властиві визначальні параметри семантичної стійкості, масової відтворюваності та експресивності, може розширювати свій стилістичний потенціал за допомогою афористичності, клішованості, постійно повторюваної метафоричності, стійких перифразів, явищ алюзійності, прецедентності та трансформації. Відтак, можна акумулювати наукові здобутки щодо розглядуваного питання та запропонувати власні критерії, які б враховували особливості розвитку медійного дискурсу 21 ст.

За нашими спостереженнями, новим медійним фразеологізмом ми можемо вважати:

(а) фразеологізм, що виник в мас-медійному полі та не був зафіксований фразеологічними словниками;

(б) фразеологізми ідіоматичного характеру, які є цитатами відомих політиків, культурних діячів та ін. відомих особистостей;

(в) рекламні слогани та політичні гасла, які відбиваються в масовій свідомості та тиражуються широкими масами;

(г) нові фразеологізми, кальковані з інших мов, переважно англійської, що відбиті в медійному просторі України;

(д) нові штампи та кліше офіційно-ділового стилю;

(е) нові термінологічні словосполучення, що мають семантичну стійкість та активно вживаються в мові ЗМІ;

(є) трансформації термінологічних сполучень через семантичну детермінологізацію в медіа;

(ж) різного типу метафоричні перифрази з постійною медійною тиражованістю;

(з) семантично та смислово трансформовані фразеологізми, які актуалізувалися в мові ЗМІ;

(и) алюзійні та переосмислені стійкі словосполучення, що пов'язані з категорією інтертекстуальності в медіа;

(і) молодіжні сленгові звороти, що мають постійну відтворюваність у ЗМІ;

(ї) оказіональні фразеологізми, що активно тиражуються в мас-медіа.

Наголосимо, що ці критерії можуть розширюватися залежно від нових реалій часу – активного розвитку стилістики ЗМІ, глобалізаційних інформаційних процесів, появою нових медійних жанрів та ін. У цьому контексті згадаємо Г. Солганика, який наголошував на особливій експресивній функції фразеологізмів у медіа [7, с. 4]. Саме експресивність, на нашу думку, є головною характеристикою медійного фразеологізма, використання якого дозволяє автору досягти не тільки інформаційної, але й маніпулятивної функції – однієї з головних в масовій комунікації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вежицкая А. Понимание культур через посредство ключевых слов / А. Вежицкая. – М. : Языки славянской культуры, 2001. – 288 с.

2. Квіт С. Масові комунікації: [підручник] / С. Квіт. – К. : Вид-во Києво-Могилянської академії, 2008. – 206 с.

3. Кравець Л. Метафора як засіб творення картини світу у мові ЗМ / Л. Кравець // Одеський лінгвістичний вісник. Спецвипуск. – Одеса : НУ "ОЮА", 2017. – С. 97-101.

4. Мокиенко В.М. Славянская фразеология / В.М. Мокиенко. – М. : "Высшая школа", 1980.

5. Нові слова та фразеологізми в українських мас-медіа : [словник] / Шевченко Л.І., Сизонов Д.Ю. – К. : ВПЦ "Київський університет", 2017. - 114 с.

6. Пашинська Л.М. Фразеологічні неологізми в сучасному українському мас-медійному дискурсі : автореф. дис ... канд. філол. наук / Л. М. Пашинська . – К., 2011 . – 20 с.

7. Солганик Г.Я. Язык современных СМИ / Г.Я. Солганик // Журналистика и культура речи. – 2004. – №1. – С. 3-10.

8. Стишов О.А. Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації) : монографія / О.А. Стишов. – К. : КНЛУ, 2003. – 388 с.

9. Сизонов Д.Ю. Фразеологізми в сучасному рекламному тексті : медіалінгвістичний аналіз / Д.Ю. Сизонов // Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика. : [Зб. наук. праць]. – К. : ВПЦ "Київський університет", 2016. – Вип. XXXII. – С. 32-40.

10. Шевченко Л.І. Інтелектуальна еволюція української літературної мови: теорія аналізу: [монографія] / Л.І. Шевченко. – К. : ВПЦ "Київський університет", 2001. – С. 245-260.

11. Шумарова Н.П. Соціолінгвістика і стилістика : система кореляцій : [Електр. ресурс] / Н.П. Шумарова. – Режим доступу: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1072>

12. Prostor in čas v frazeologiji. Uredile : Erika Kržišnik, Nataša Jakop, Mateja Jemec Tomazin / Ljubljana, 2016. – 542 с.

13. Phillipson R. Linguistic Imperialism / Robert Phillipson. – Oxford: Oxford University Press, 1992. – 324 p.

REFERENCES

1. Vezhbickaja A. *Understanding cultures through key words* [Ponimanie kul'tur cherez posredstvo ključevyh slov] / A. Vezhbickaja. – M., 2001. – 288 s.

2. Kvit S. *Mass media communications* [Masovi komunikacii] / S. Kvit. – K., 2008. – 206 s.

3. Kravets L. *Metaphor as a means of creating a picture of the world in the language of the media* [Metafora jak zasib tvorennja kartyny svitu u movi ZMI] / L. Kravets // Odes'kyj lingvistychnyj visnyk. Specvypusk. – Odesa, 2017. – S. 97-101.

4. Mokienko V.M. *Slavic phraseology* [Slavjanskaja frazeologija] / V.M. Mokienko – M., 1980.

5. *New words and phraseologisms / idioms in the Ukrainian mass media* [Novi slova ta frazeologizmy v ukrai'ns'kyh mas-media] : slovnyk / Shevchenko L.I., Syzonov D.Ju. – K. : VPC "Kyiv's'kyj universytet", 2017. – 114 s.

6. Pashynska L.M. *Phraseological neologisms in modern Ukrainian mass-media discourse* [Frazeologichni neologizmy v suchasnomu ukrai'ns'komu mas-medijnomu dyskursi] : avtoref. dys ... kand. filol. nauk / L. M. Pashynska . – K., 2011 . – 20 s.

7. Solganik G.Y. *The language of modern mass media* [Jazyk sovremennyh SMI / G.Y. Solganyk // Zhurnalistika i kultura rechi. – 2004. – №1. – S. 3-10.

8. Styshov O. A. *Ukrainian lexis of the end of the 20th century* [Ukrai'ns'ka leksyka kincja XX stolittja] (na materialy movy zasobiv masovoi' informacii') : monografija / O. A. Styshov. – K., 2003. – 388 s.

9. Syzonov D.Y. *Phraseology in the modern advertising text : mediallyingvistic aspect* [Frazeologizmy v suchasnomu reklamnomu teksti : mediallyingvistychnyj analiz] / D.Y. Syzonov // Aktualni problemy ukrainskoi linvgistyky : teorija i praktyka. – K., 2016. – Vyp. XXXII. – S. 32-40.

10. Shevchenko L.I. *Intellectual evolution of the Ukrainian literary language: theory of analysis* [Intelektualna evoljucija ukrainskoi literaturnoi movy : teorija analizu]. – K., 2001. – S. 245-260.

11. Shumarova N.P. *Sociolinguistics and Stylistics : a system of correlations* [Sociolingvistyka i stylistyka : systema koreljacij] / N.P. Shumarova : [Elektr. resurs]. – Rezhym dostupu : <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1072>

12. *Space and time in phraseology* [Prostor in čas v frazeologiji]. Uredile: Erika Kržišnik, Nataša Jakop, Mateja Jemec Tomazin / Ljubljana, 2016. – 542 c.

13. Phillipson R. *Linguistic Imperialism* / Robert Phillipson. – Oxford: Oxford University Press, 1992. – 324 p.

Дата надходження до редакції – 2.10.2017 р.
Дата затвердження редакцією – 20.11.2017 р.

УДК 172.16:314/316:81:17.022.1

Плясун О.М.

**КАТЕГОРІЯ "ІМІДЖ"
В СУЧАСНІЙ ГУМАНІТАРИСТИЦІ:
ПРОБЛЕМА ТА ЇЇ НАУКОВІ ДИСКУРСИ**

***Анотація.** У статті виділено та проаналізовано основні напрями іміджевих досліджень у гуманітарних та суспільствознавчих дисциплінах. Розглянуто особливості інтерпретації категорії "імідж" у різних галузях модерної науки. Дослідницьку увагу звернено на визначення сучасних тенденцій розвитку лінгвоіміджелогії – актуального та перспективного напрямку світової неолінгвістики.*

***Ключові слова:** категорія "імідж", іміджмейкінг, мовні механізми конструювання іміджу, лінгвоіміджелогія.*

***Інформація про автора:** Плясун Ольга Миколаївна – аспірант кафедри стилістики та мовної комунікації; Інститут філології; Київський національний університет імені Тараса Шевченка.*

***Електронна адреса:** olga_2511@ukr.net*

Pliasun O.M.

**THE CATEGORY OF IMAGE IN MODERN
HUMANITIES: THE PROBLEM AND ITS SCIENTIFIC
DISCOURSES**

***Abstract.** The given article analyzes various approaches to the interpretation of the category of image in modern humanities and social sciences (e.g. politology, economics, culturology, journalism etc.). However, it is stressed that in terms of linguistics the phenomenon of image is insufficiently researched. Thus, the author notes that in linguistic discourse the category of image should be studied within the*

framework of a new direction of linguistic studies which is currently at the stage of forming – lingvoimageology. The primary interest of lingvoimageology is the study of linguistic mechanisms of image making. The author comes to the conclusion that in modern scientific discourse lingvoimageology is one of the most topical and promising branches of world neolinguistics.

Key words: the category of image, image making, linguistic mechanisms of image making, lingvoimageology.

Information about the author: Pliasun Olha Mykolayivna – postgraduate student of the department of stylistics and language communication; Institute of philology; Kyiv national Taras Shevchenko university.

E-mail: olga_2511@ukr.net

Плясун О.Н.

КАТЕГОРИЯ "ИМИДЖ" В СОВРЕМЕННОЙ ГУМАНИТАРИСТИКЕ: ПРОБЛЕМА И ЕЕ НАУЧНЫЕ ДИСКУРСЫ

Аннотация. В статье выделены и проанализированы основные направления имиджевых исследований в гуманитарных и обществоведческих дисциплинах. Рассмотрены особенности интерпретации категории "имидж" в различных отраслях современной науки. Исследовательское внимание обращено на определение современных тенденций развития лингвоимиджелогии – актуального и перспективного направления мировой неолингвистики.

Ключевые слова: категория "имидж", языковые механизмы конструирования имиджа, имиджмейкинг, лингвоимиджелогия.

Информация об авторе: Плясун Ольга Николаевна - аспирант кафедры стилистики и языковой коммуникации; Институт филологии; Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко.

Электронный адрес: olga_2511@ukr.net

Еволюція комунікативно-когнітивної парадигми наукового знання зумовлює посилення дослідницької зацікавленості до загальних проблем гуманітаристики. В сучасному світі все чіткішим стає розуміння того, що будь-які процеси та явища суспільного життя потрібно аналізувати з погляду їх впливу на людину, її свідомість, особливості світосприйняття. Такий антропоцентричний підхід модерної науки робить домінантним вивчення універсальних понять та категорій, які конструюють нашу реальність та є носіями різнорідних за своєю природою смислів. У цьому аспекті однією із найбільш цікавих та актуальних категорій сучасної гуманітарної науки є, на наш погляд, **категорія іміджу**.

У "Словнику сучасної англійської мови" П. Лонгмана (Longman Dictionary of Contemporary English) поняття "імідж" співвідносять із поняттями "громадська думка" (англ. "public opinion") та "образ", "уявлення" (англ. "idea in mind"). У першому випадку імідж трактують як "думку, що складається у людей про особу, організацію, продукт і т.д. або той спосіб, яким людину, організацію та ін. сприймає громадськість" (англ. "the opinion people have of a person, organization, product etc, or the way a person, organization etc seems to be to the public") [19, с. 875]. Принагідно зауважимо, що у такому значенні імідж пов'язують із поняттям "репутація" (англ. "reputation"). У другому випадку імідж розуміють як "картинку, що виникає у свідомості, особливо ту, коли хтось або щось кимось є, або як вони виглядають" (англ. "a picture that you have in your mind, especially about what someone or something is like or the way they look") [19, с. 875].

"Короткий Оксфордський тезаурус" (Concise Oxford Thesaurus), у свою чергу, пропонує такий синонімічний ряд до категорії "імідж": "концепція, враження, уявлення,

сприйняття, поняття, ментальна картинка, бачення" та ін. (англ. "conception, impression, idea, perception, notion, mental picture, vision") [17, с. 414].

У вітчизняній науковій літературі термін "імідж" пояснюють через поняття "образ", при цьому наголошуючи на цілеспрямованому характері його функціонування. Так, в українських тлумачних словниках імідж визначають як "реklamний, представницький образ когось-небудь (напр., громадського діяча), що створюється для населення" [3, с. 396]; "цілеспрямовано створений образ особи, предмета, явища, який підкреслює їх особливо цінні якості" [14, с. 163] та ін. Справа в тому, що слово "імідж" є лексемою іншомовного походження, запозиченою в українську мову з англійської та французької мов, і універсальним відповідником до нього вважається слово "образ". Водночас зауважимо, що ці терміни не можуть функціонувати як еквівалентні: вони мають різну семантику й сферу використання. Поняття "образ" здебільшого використовується в літературознавстві, образотворчому мистецтві; термін "імідж" – у рекламі, політиці, медіа та ін. У вищезгаданих тлумачних словниках чітко бачимо цю різницю: імідж – "образ особи (зокрема її вигляд і манера поведінки), спрямований на формування громадської думки чи уявлення про неї" [4]; образ – "специфічна для літератури і мистецтва конкретно-чуттєва форма відображення дійсності"; "тип, узагальнений характер, створений письменником, митцем"; "зображення якого-небудь явища через інше, конкретніше або яскравіше, за допомогою мовного звороту, переносного вживання слова і т. ін.; троп"; "живописне, мозаїчне або рельєфне зображення Бога або святого, якому вклоняються віруючі"; "твір живопису, намальований переважно фарбами на полотні, картоні, дошці" [3, с. 648]. Таким чином,

розуміємо, що ці терміни не є тотожними та взаємозамінними, тому чітке диференціювання означених категорій – актуальне завдання української лексикографії.

Очевидно, що в новітніх лексикографічних працях немає єдиної загальноприйнятої дефініції іміджу; аналогічною є ситуація в сучасних гуманітарних дослідженнях. Цей факт можна пояснити тим, що категорія "імідж" входить до понятійного апарату різних наук, таких як політологія, піарологія, психологія, філософія, культурологія, брендологія, економіка, туризмологія, журналістика, медіалінгвістика та ін. Відповідно, її інтерпретація залежатиме від сфери наукового використання терміна.

Так, у **політології** категорію "імідж" найчастіше пов'язують із іміджем держави, політика, політичного лідера та ін. З останніх робіт у цій галузі потрібно назвати наукові розвідки Т. Федорів [15], Н. Лютко [9], С. Денисюк, В. Долгова, В. Корнієнка, К. Луценко, Г. Почепцова [13], Т. Подашевської [12] та ін. Зокрема, Т. Федорів визначає імідж як "реально-віртуальний образ політичного актора, створений у результаті рекламної діяльності з метою, визначеною рекламодавцем" [15]. Схожої думки дотримується й Н. Лютко: дослідниця переконана, що у політичній комунікації імідж політика – це "посередник між лідером та масою", "комунікативний засіб", "реklamний компонент", який "... забезпечує ефективність певної інформації про нього, полегшуючи її сприйняття виборчою аудиторією, забезпечуючи "режим найбільшого сприяння", і готує ґрунт для формування потрібної установки на вибір пропонованого кандидата" [9].

У політологічних дослідженнях поняття іміджу традиційно співвідносять із враженням, яке справляє політичний лідер на громадськість. У цьому контексті

Т. Подашевська справедливо зауважує, що "мистецтво формування бажаного політичного іміджу – це мистецтво цілеспрямованого управління враженням, яке з'явилося разом з класовою диференціацією суспільства" [12, с. 206]. Окрім того, значну увагу політологи приділяють психологічним механізмам, які забезпечують ефективне функціонування іміджу. Зокрема, до них зараховують механізм асоціацій, зв'язок іміджу з уявою, емоційною пам'яттю та соціальним досвідом [12, с. 206]. Загалом, у політології психологічний компонент конструювання іміджу вважають визначальним [12, с. 207].

Іншим перспективним напрямком іміджевих досліджень є **іміджмейкерство** (англ. **image making**). Так, інноваційні наукові розвідки у цій галузі проводяться у Польщі, наприклад, в Університеті науки і технології у Кракові (англ. AGH University of Science and Technology in Krakow). Зокрема, аналізуючи психологічні чинники політичного іміджмейкерства, польські дослідниці М. Гжегожевська та А. Малецька [18] зазначають, що "феномен іміджмейкінгу у суспільно-політичній сфері має довгу історію, його мета традиційно пов'язана з конструюванням образу політика як ідеального правителя, ... якому потрібно довіряти в межах певного суспільства" (англ. "the phenomenon of image making in the socio-political domain has a long history, its purpose has traditionally been associated with building the picture of a politician as a perfect ruler who ...should be trusted within a given society") [18, с.150]. Слушною видається й теза дослідниць про те, що "знання механізмів іміджмейкінгу, включаючи його психологічні детермінанти, може сприяти остаточному успіху кандидата" (англ. "the knowledge of image making mechanisms, including its psychological determinants, can contribute to the final success of

the candidate") [18, с.150]. Більше того, "навіть якщо добре продуманий імідж не може забезпечити перемогу достойного кандидата, неефективна іміджева кампанія може призвести до поразки найкращого кандидата" (англ. "even if a well developed image cannot ensure the victory of a very good candidate, an inefficient image creating campaign can result in failing the best one") [18, с.150]. Разом із тим, "адекватне конструювання іміджу та маніпулювання виборцями, засноване на психологічному знанні їхніх очікувань, може успішно просунути навіть слабкого або непопулярного кандидата" (англ. "the adequate image creation and manipulation of voters, based on psychological knowledge of their expectations, can successfully promote even a seemingly weak or unpopular candidate") [18, с. 151].

В економіці актуальними є дослідження, присвячені аналізу іміджу корпорації, фірми, підприємства, організації та ін. Мета наукових пошуків у цій сфері – зрозуміти, яким чином корпоративний імідж впливає на взаємини з громадськістю та який комерційний прибуток він може принести. Так, наприклад, Н. Бутенко [2] у цьому контексті слушно зауважує, що "сильний корпоративний імідж – необхідна умова для досягнення фірмою стійкого та тривалого ділового успіху, і це закономірно, адже належна система організації взаємин з громадськістю дозволить товариству підвищити його конкурентоспроможність та економічну ефективність" [2, с. 81]. Відповідно, **імідж корпорації** в економіці трактують як "цілісне сприйняття (розуміння та оцінка) організації різними групами громадськості, що формується на основі інформації, яка зберігається в їх пам'яті про різні аспекти діяльності даної організації" [2, с. 83]. Окрім того, імідж організації розглядають як "існуючу в свідомості людей систему

.....
образів та оцінок, об'єктом яких вона є" [2, с. 83]. Зауважимо, що в економіці поняття "**імідж організації**" розглядають у межах цілісної системи, котра складається з таких компонентів, як:

- **імідж товару**– уявлення людей про відносно унікальні характеристики, які, на їх думку, характерні для певного товару;

- **імідж споживача товару**– включає уявлення про стиль життя, суспільний статус і характер споживачів;

- **внутрішній імідж корпорації** – уявлення співробітників та акціонерів про свою організацію;

- **імідж засновника або основних керівників корпорації**– уявлення про наміри, мотиви, можливості, ціннісні орієнтації та психологічні характеристики засновників;

- **імідж персоналу** – узагальнений образ персоналу, який розкриває найбільш характерні для нього риси (професійність, компетентність, культура та ін.);

- **візуальний імідж корпорації**– уявлення про організацію, яке формується на основі інформації про інтер'єр та екстер'єр офісу, торгових і виставкових залів, зовнішній вигляд персоналу, а також фірмову символіку;

- **соціальний імідж корпорації** – формується за допомогою інформування суспільства про соціальні аспекти діяльності організації, (меценатство, спонсорство, підтримка громадських рухів, участь у вирішенні проблем екології, зайнятості, медицини, підтримка окремих осіб) та ін. [2, с. 83-84].

Сьогодні категорія іміджу є важливою частиною й **культурологічних досліджень**. Так, означений феномен вивчають у зв'язку з такими поняттями, як "національна пам'ять", "колективна ідентичність", "культурний простір",

"міф" та ін. Однією з останніх робіт у цій галузі є стаття Л. Буряк "Конструювання образу Тараса Шевченка як складової національної пам'яті" (2015 р.), у якій автор аргументовано доводить, що "імідж Тараса Шевченка протягом більш ніж півтора століття виступає символом національної ідентичності українців", а в просторі національної пам'яті нашого народу його образ є "однією з ключових ознак" (англ. "the image of Taras Shevchenko during more than one and a half centuries acts as a symbol of the national identity of Ukrainians", "an image of Shevchenko has been remained in space of the national memory as one of its key signs") [16, с. 3]. Повністю погоджуємося з Л. Буряк у тому, що "постаті, чий імідж, біографія та творчість повністю відповідали контексту політичних і культурних трансформацій, закарбувалися в український культурний простір. Т. Шевченко був однією з таких постатей" (англ. "Persons which images, biography and creativity were integrally conformable to a context of political and cultural transformations, were embedded in the Ukrainian cultural space. T. Shevchenko was one of such persons") [16, с. 5].

У **журналістиці** іміджеві дослідження переважно стосуються вивчення іміджу політика (Г. Почепцов, О. Холод, О. Величко), телеведучого (С. Єрмакова, О. Федоренко, М. Андрющенко), регіону (О. Прасолова, О. Шевцов), радіостанції (В. Рязанцев), силових структур (С. Окс), рекламного іміджу (Т. Смирнова), текстових аспектів побудови іміджу (О. Бельтюков, К. Кіуру), іміджмейкінгу соціальних медіа (Г. Брахман) та ін. Так, наприклад, аналізуючи імідж телеведучого, С. Єрмакова дає такі визначення категорії "імідж": "великий арсенал "масок", які має використовувати ведучий залежно від того, з ким розмовляє", "візуальна привабливість особи, самопрезентація,

.....
конструювання людиною свого образу для інших", "один із найважливіших чинників, який впливає на діалог ведучого та гостя" [5, с. 101-103].

У період розвитку інформаційних технологій, популярності соціальних мереж актуальним, на наш погляд, є наукове дослідження Г. Брахмана, присвячене особливостям іміджмейкінгу соціальних медіа. **Іміджмейкінг соціальних медіа (ІСМ)** – новий вид іміджмейкінгу; "сукупність елементів та практик, спрямованих на створення віртуального образу об'єкта в соціальних медіа" [1, с. 43]. Проведене автором соціологічне дослідження показало, що "отримуючи електронною поштою Curriculum Vitae" (резюме), "...абсолютна більшість респондентів переглядає насамперед сторінку претендента в соціальних мережах" [1, с. 42]. Привертають увагу зафіксовані Г. Брахманом випадки відхилення кандидата "тільки на підставі побіжного перегляду його сторінки в соціальній мережі без подальшого перегляду надісланого резюме" [1, с.43]. Таким чином, експеримент автора доводить, що "сьогодні успішність індивідуума безпосередньо залежить від правильно створеного в соціальних медіа віртуального образу" [1, с. 43].

На противагу великій кількості наукових робіт у різних гуманітарних науках, присвячених іміджу, у **лінгвістиці** цей феномен поки що є малодослідженим. У мовознавчому дискурсі категорію "імідж" вивчають у рамках **лінгвоіміджелогії** – нового напрямку лінгвістичних розвідок, який сьогодні перебуває на стадії формування (праці О. Кубрякової, І. Сушненкової, М. Катинської, Г. Почепцова, Ю. Макаровець, Т. Матвеевої, І. Лисичкіної, Ю. Лозовського, А. Кісельової, Н. Коваль та ін.). Так, наприклад, О. Кубрякова

розуміє імідж як "те, ким або чим хоче здаватись об'єкт в очах оточуючих; спеціально і навіть штучно створений образ, необхідний його носію з тих чи інших причин, який відповідає стереотипним або прототипним уявленням про те, ким або чим цей об'єкт має насправді бути" [8, с. 10]. Цікаво, що на відміну від більшості дослідників іміджу, О. Кубрякова співвідносить це поняття не лише з такими нейтральними концептами як "образ", "уявлення", "вигляд", "вид", а й з поняттями виразно негативної конотації, зокрема "гра", "роль", "маска", "лицемірство", "обман" і т.д. [8, с. 10], що доводить складну подвійну природу цього явища.

У свою чергу, лінгвіст М. Катинська розглядає імідж як спосіб мовленнєвого впливу на реципієнта. Науковець пояснює, що імідж є "... інтегральним поняттям, різновидом когнітивного образу будь-якого соціального об'єкта, що має певне емоційне забарвлення та ступінь стереотипності і цілеспрямовано формується суб'єктами суспільної практики в індивідуальній, груповій та масовій свідомості для досягнення бажаних політичних, економічних і соціальних результатів" [6, с. 66]. Серед основних особливостей іміджу дослідниця виділяє такі його характеристики, як **динамічність** ("здатність змінюватися відповідно до змін в носіїв іміджу або груповій / масовій свідомості") та **активність** ("здатність впливати на свідомість, емоції, діяльність і вчинки людей") [6, с. 65]. Досліджуючи мережеві тексти про австралійську освіту, науковець виявляє специфічні стратегії та тактики моделювання її позитивного іміджу, як-от:

- **тактика створення і підтримки іміджу;**
- **тактика зменшення / пом'якшення і перебільшення / гіперболізації;**
- **тактика привернення уваги;**

• *тактика встановлення довірливих стосунків з аудиторією;*

• *тактика надання особливої значущості та ін.*[7, с. 159-164].

Зауважимо, що для сучасної лінгвоіміджології важливими є і наукові розвідки Ю. Макаровець, яка займається вивченням мовних механізмів конструювання іміджу публічної особи [10]. Так, наприклад, у своїх дослідженнях автор доводить, що сприйняття іміджу відбувається на декількох рівнях:

• *сприйняття людиною власного "я" на основі колишнього досвіду і самооцінок (самоімідж);*

• *думка людей про сприйняття їх оточенням (імідж, що подається);*

• *те, як інші насправді бачать людину (імідж, що приймається)* [10, с. 77].

Дослідниця слушно зауважує, що "в разі виникнення розбіжностей між двома останніми видами іміджу людину презентують або вона сама себе презентує неправильно" [10, с. 77]. Таким чином, актуальним для лінгвістики є виявлення мовних засобів, які допоможуть подолати розбіжність між ідеальним та реальним іміджем.

Однак у будь-якому випадку необхідно пам'ятати, що **найкращий імідж – правдивий імідж**. Тому повністю підтримуємо позицію Т. Матвеевої, яка стверджує, що "імідж не повинен суперечити справжній інтелектуальній та психологічній подобі людини (розбіжність буде поміченою, і це зведе нанівець вплив на аудиторію), а має посилити вагомий для соціального успіху риси і згладити те, що може викликати негативну реакцію чи розчарування аудиторії" [11, с. 124].

Водночас, досить цікавим для лінгвістики є трактування іміджу у роботах Г. Почепцова. Так, наприклад, учений

вважає цю категорію "публічним "я" людини", "згорнутим текстом", "комунікативною одиницею, за допомогою якої можна працювати з масовою свідомістю"[13]та ін. Якщо розглядати імідж як "згорнутий текст", то у такому разі завдання лінгвіста – декодувати цей текст, розшифрувати його, виявити прихований зміст, закладений іміджмейкерами. А це, у свою чергу, робить можливим вивчення феномену іміджу в межах сучасної герменевтики.

Загалом, у сучасних гуманітарних студіях спостерігаємо виникнення різних підходів до трактування та аналізу категорії іміджу, що логічно пояснюється інтердисциплінарним характером цього феномену, фактом його включення до понятійного апарату не лише класичних гуманітарних та суспільствознавчих дисциплін, але й до ряду новітніх наукових напрямків, зокрема туризмології, брендології, піарології та ін. Припускаємо, що в найближчому майбутньому означений термін розширить сфери свого функціонування. В Україні проблеми іміджу та мистецтва іміджмейкінгу є як ніколи актуальними. І в такій ситуації, переконані, нові горизонти іміджевих досліджень відкриває світові лінгвістика.

ЛІТЕРАТУРА

1. Брахман Г.О. Нормування суб'єктивного фактора пізнавальної комунікації: іміджмейкінг соціальних медіа / Г.О. Браїман // Інформаційне суспільство: науковий журнал / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т журналістики. – Київ, 2012. – Вип. 15, січень - червень. – С. 42-45.

2. Бутенко Н.В. Взаємини з громадськістю як чинник формування іміджу сучасної корпорації / Н.В. Бутенко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Київ, 2005. – С. 81-84. - (Економіка ; Вип. 75/76).

3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ "Перун", 2004. – 1440 с., С. 396, С.648.

4. Вільний тлумачний словник. Новітній онлайнний словник української мови (2013—2017). – Режим доступу: <http://sum.in.ua/f/>

5. Єрмакова С.Ю. Важливість іміджу телеведучого для успішного інтерв'ю / С.Ю. Єрмакова // Наукові записки Інституту журналістики: щоквартальний науковий збірник / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Інститут журналістики. – Київ, 2011. – Т. 45, жовтень-грудень. – С. 101-104.

6. Катинская М.В. Категория имиджа: подходы к рассмотрению / М.В. Катинская // Теоретическая и прикладная лингвистика. – 2015. – Вып.1: №3. – С. 61-70.

7. Катинская М.В. Моделирование имиджа как способ речевого воздействия / М.В. Катинская // Вестник Иркутского государственного лингвистического университета. – 2011. - № 2. – С. 159-164.

8. Кубрякова Е.С. К определению понятия имиджа / Е.С. Кубрякова // Вопросы когнитивной лингвистики. – 2008. – №1. – С. 10.

9. Лютко Н.В. Політична реклама у виборчих технологях: аксіологічно-нормативні виміри та принципи : автореф. дис. канд. політ. наук : спец. 23.00.02 "Політичні інститути та процеси" / Н.В. Лютко ; Львів.нац. ун-т ім. І. Франка. – Л., 2008. – 19 с.

10. Макаровець Ю.В. Дослідження іміджу публічної особи у лінгвістиці / Ю.В. Макаровець // Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Серія : Філологічні науки. – 2013. – Кн. 3. – С. 75-80.

11. Матвеева Т.В. Полный словарь лингвистических терминов / Т.В. Матвеева. – Ростов н/Д : Феникс, 2010. – 562, [1] с. – (Словари).

12. Подашевська Т.Л. Іміджмейкерство як ефективний інструмент розв'язання політичних завдань / Т.Л. Подашевська // Держава та регіони : науково-виробничий журнал / Класичний

приватний ун-т. – Запоріжжя, 2014. – С. 204-207. – (Серія "Соціальні комунікації"; № 1/2).

13. Почепцов Г.Г. Имиджелогия / Георгий Георгиевич Почепцов. – 4-е изд., испр., доп. – М. : Рефл-бук ; К. : Ваклер, 2004. – 576 с.

14. Тлумачний словник сучасної української мови : Близько 50 000 сл. / Уклад. І.М. Забіяка. – К.: Арій, 2007. – 512 с., С. 163.

15. Федорів Т.В. Телевізійні новини в політичній комунікації України: жанрова типологія, технологія виробництва, взаємодія з аудиторією: автореф. дис. канд. філол. наук: спец. 10.01.08 "Журналістика" / Т.В. Федорів; Київ. нац. ун-тім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К.,2004. – 18 с.

16. Buryak L. Construction of the image of Taras Shevchenko as a part of national memory / L. Buryak // Культура і сучасність: альманах / М-во культури України; Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв. – Київ, 2015. – № 2. – С. 3-9.

17. Concise Oxford Thesaurus. Third edition. Oxford University Press, 2007. – P. 414.

18. Grzegorzewska M.K. The Political Image Making: Selected Psychological Determinants / M.K. Grzegorzewska, A. Malecka // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки / Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. – Луцьк, 2016. – P.150-155. – (Серія: Міжнародні відносини ; № 2 (327)).

19. Longman Dictionary of Contemporary English. New edition. Pearson Education Limited, 2010. – P. 875.

REFERENCES

1. Brakhman H.O. *Rationing of the subjective factor of cognitive communication: image making of social media* [Normuvannya sub'yektyvnoho faktora piznaval'noyi komunikatsiyi: imidzhmeykinh sotsial'nykh media] // Informatsiyne suspil'stvo: naukovyy zhurnal / Kyiv. nats. un-t im. Tarasa Shevchenka, In-t zhurnalistyky. – Kyiv, 2012. – Vyp. 15, sichen' - cherven'. – S. 42-45.

2. Butenko N.V. *Public relations as a factor of shaping the image of a modern corporation* [Vzayemyny z hromads'kistyuu yak chynnyk formuvannya imidzhu suchasnoyi korporatsiyi] // Visnyk Kyivs'koho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka / Kyivs'kyy natsional'nyy universytet imeni Tarasa Shevchenka. – Kyiv, 2005. – S. 81-84. – (Ekonomika; Vyp. 75/76).

3. *Great explanatory dictionary of modern Ukrainian language* [Velykyy tлумachnyy slovnyk suchasnoyi ukraiyins'koyi movy] / Uklad. i holov. red. V.T. Busel. – K.; Irpin': VTF "Perun", 2004. – 1440 s., S. 396, S.648.

4. *Free explanatory dictionary. The newest online dictionary of the Ukrainian language (2013-2017)* [Vil'nyy tлумachnyy slovnyk. Novitniy onlaynovyy slovnyk ukraiyins'koyi movy (2013—2017)] – Rezhym dostupu: <http://sum.in.ua/f/>

5. Yermakova S.Yu. *Importance of a TV presenter's image for a successful interview* [Vazhlyvist' imidzhu televeduchoho dlya uspishnoho interv"yu] // Naukovi zapysky Instytutu zhurnalistyky: shchokvartal'nyy naukovyy zbirnyk / Kyivs'kyy natsional'nyy universytet imeni Tarasa Shevchenka. Instytut zhurnalistyky. – Kyiv, 2011. – T. 45, zhovten'-hruden'. – S. 101-104.

6. Katynskaya M.V. *Category of image: approaches to consideration* [Kategoriya imidzha: podkhody k rassmotreniyu] / M.V. Katynskaya // Teoreticheskaya i prikladnaya lingvistika. – 2015. – Vyp.1: №3. – S. 61-70.

7. Katynskaya M.V. *Modeling of an image as a way of speech influence* [Modelirovaniye imidzha kak sposob rechevogo vozdeystviya] / M.V. Katynskaya // Vestnik Irkutskogo gosudarstvennogo lingvisticheskogo universiteta. – 2011. - № 2. – S. 159-164.

8. Kubryakova Ye. S. *To the definition of the concept of image* [K opredeleniyu ponyatiya imidzha] // Voprosy kognitivnoy lingvistiki. – 2008. – №1. – S. 10.

9. Lyutko N.V. *Political advertising in electoral technologies: axiological and normative dimensions and principles* [Politychna reklama u vyborchyykh tekhnolohiyakh: aksiolohichno-normatyvni vymiry ta pryntsypy]: avtoref. dys. kand. polit. nauk: spets. 23.00.02

"Politychni instytuty ta protsesy" / N.V. Lyutko; L'viv.nats. un-t im. I. Franka. – L., 2008. – 19 s.

10. Makarovets' Yu. *Investigating the image of a public person in linguistics* [Doslidzhennya imidzhu publichnoyi osoby u lnhvistytsi] / Yu.V. Makarovets' // Naukovi zapysky Nizhyns'koho derzhavnoho universytetu im. Mykoly Hoholya. Seriya: Filolohichni nauky. – 2013. – Kn. 3. – S. 75-80.

11. Matveeva T.V. *Complete dictionary of linguistic terms* [Polnyy slovar' lingvisticheskikh terminov] / T.V. Matveeva. – Rostov n/D : Fenyks, 2010. – 562, [1] s. – (Slovary).

12. Podashevs'ka T.L. *Image making as an effective tool for solving political problems* [Imidzhmeykerstvo yak efektyvnyy instrument rozv'yazannya politychnykh zavdan'] // Derzhava ta rehiony : naukovo-vyrobnychy zhurnal / Klasychnyy pryvatnyy un-t. – Zaporizhzhya, 2014. – S. 204-207. – (Seriya "Sotsial'ni komunikatsiyi"; № 1/2).

13. Pocheptsov G.G. *Imageology* [Imidzhelohiya] / Georgiy Georgiyevich Pocheptsov. – 4-ye izd., ispr., dop. – M. : Refl-buk ; K. : Vakler, 2004. – 576 s.

14. *Explanatory dictionary of modern Ukrainian language: about 50 000 words* [Tlumachnyy slovnyk suchasnoyi ukrayins'koyi movy: Blyz'ko 50 000 sl.] / Uklad. I.M. Zabiyaka. – K.: Ariy, 2007. – 512 s., S. 163.

15. Fedoriv T.V. *Television news in political communication of Ukraine: genre typology, technology of production, interaction with the audience* [Televiziyni novyny v politychniy komunikatsiyi Ukrayiny: zhanrova typolohiya, tekhnolohiya vyrobnytstva, vzayemodiya z audytoriyeyu]: avtoref. dys. kand. filol. nauk: spets. 10.01.08 "Zhurnalistyka" / T.V. Fedoriv; Kyiv. nats. un-tim. T. Shevchenka, In-t zhurnalistyky. – K., 2004. – 18 s.

16. Buryak L. *Construction of the image of Taras Shevchenko as a part of national memory* [Konstruyuvannya obrazu Tarasa Shevchenka yak skladovoyi natsional'noyi pam'yati] // Kul'tura i suchasnist': al'manakh / M-vo kul'tury Ukrayiny; Nats. akad. kerivnykh kadriy kul'tury i mystetstv. – Kyiv, 2015. – № 2. – S. 3-9.

17. *Concise Oxford Thesaurus. Third edition.* Oxford University Press, 2007. – P. 414.

18. Grzegorzewska M.K. *The Political Image Making: Selected Psychological Determinants* [Formuvannya imidzhu v politytsi: psykholohichni chynnyky] // M.K. Grzegorzewska, A. Malecka // Naukovyy visnyk Skhidnoyevropeys'koho natsional'noho universytetu imeni Lesi Ukrayinky / Skhidnoyevropeys'kyy natsional'nyy universytet imeni Lesi Ukrayinky. – Luts'k, 2016. – P.150-155. – (Seriya: Mizhnarodni vidnosyny ; №2 (327)).

19. *Longman Dictionary of Contemporary English. New edition.* Pearson Education Limited, 2010. – P. 875.

Дата надходження до редакції – 22.09.2017 р.
Дата затвердження редакцією – 16.10.2017 р.

АВТОРСЬКИЙ ПОГЛЯД
НА АКТУАЛЬНІ ЛІНГВІСТИЧНІ ПИТАННЯ

УДК 821.161.2.09

Злотник-Шагіна О.О.

ЛІНГВОСТИЛИСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ
ПОЛЕМІЧНИХ ТЕКСТІВ ІПАТІЯ ПОТІЯ
ТА ІВАНА ВИШЕНСЬКОГО
В НАУКОВІЙ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ І. ФРАНКА

***Анотація.** У статті досліджуються лінгвостилістичні особливості полемічних текстів Іпатія Потія та Івана Вишенського в науковій інтерпретації І. Франка. Аналізується формування письменниками полемічного стилю в українській літературі.*

***Ключові слова:** ідіостиль, полемічний стиль літератури, Іпатій Потій, Іван Вишенський, Іван Франко, бароко.*

***Інформація про автора:** Злотник-Шагіна Ольга Олександрівна – кандидат філологічних наук; асистент кафедри української та російської мов як іноземних; Інститут філології; Київський національний університет імені Тараса Шевченка.*

***Електронна адреса:** ozlotnik@bigmir.net*

Zlotnyk-Shagina O.O.

THE LANGUAGE AND STYLISTIC PECULIARITIES OF
POLEMICAL TEXTS OF IPATII POTII
AND IVAN VYSHENSKII IN THE SCIENTIFIC
INTERPRETATION OF I. FRANKO

***Abstract.** In this article the language and stylistic peculiarities of works of Ivan Vyshenskii and Ipatii Potii in the scientific interpretation of*

Ivan Franko are investigated. The formation of Ukrainian polemic and publicistic style by authors is analyzed. The main features of the style of the writers are defined. The specific features of the main works of Ipatii Potii and Ivan Vyshenskij in the context of the epoch of Ukrainian literature Baroque in general and polemic literature partly are analyzed. It is represented the author vision of the main language and stylistic features of texts by Ipatii Potii behind Union and works of Ivan Vyshenskij against Union. It is underlined that Ivan Vyshenskii was the first writer who wrote in Ukrainian language. He founded the epoch of Baroque in the Ukrainian literature.

Key words: style, polemic and publicistic style, polemic literature, Ipatii Potii, Ivan Vyshenskii, Ivan Franko, Baroque.

Information about author: Zlotnyk-Shagina Olha Olexandrivna – PhD; assistant of the department of Ukrainian and Russian languages as Foreign Languages; Institute of philology; Kyiv national Taras Shevchenko university.

E-mail: ozlotnik@bigmir.net

Злотник-Шагина О.А.

ЛИНГВОСТИЛИСТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ПОЛЕМИЧЕСКИХ ТЕКСТОВ ИПАТИЯ ПОТИЯ И ИВАНА ВИШЕНСКОГО В НАУЧНОЙ ИНТЕРПРЕТАЦИИ И. ФРАНКО

Аннотация. В статье исследуются лингвостилистические особенности полемических текстов Ипатия Потия и Ивана Вишенского в научной интерпретации И. Франко. Анализируется формирование писателями полемического стиля в украинской литературе.

Ключевые слова: идиостиль, полемический стиль литературы, Ипатий Потий, Иван Вишенский, Иван Франко, Барокко.

Информация об авторе: Злотник Ольга Александровна – кандидат филологических наук; ассистент кафедры украинского и

русского языка как иностранного; Институт филологии; Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко.

Електронний адрес: ozlotnik@bigmir.net

І. Франко дав цілком нову інтерпретацію ідіостилістичних особливостей полемічних творів Іпатія Потія та Івана Вишенського. Праць про індивідуальний стиль творів І. Вишенського та Іпатія Потія в українській лінгвістиці мало (М. Возняк, Д. Коваль, О. Телехова та ін.). Саме це пояснює зацікавлення нами мовними особливостями цих полемістів та аналізі їх творчості в різних наукових інтерпретаціях (в основу нашого дослідження покладені напрацювання І. Франка [1-4]).

Праця І. Франка "Життя й літературна діяльність Іпатія Потія" сприяла інтеграції спадщини письменника в український науковий контекст. Учений наголосив на постаті полеміста "як творця великого культурного діла, поєднання Русі з Римом, а тим самим західноєвропейською культурою..." [1, с. 508]. Як відомо, Іпатій (світське ім'я Адам) Потій у літературно-релігійній полеміці виступав на боці католицької сторони, відстоюючи правомірність та необхідність унії для українського народу і зокрема його церкви, наголошуючи на збереженні руської мови у церковній традиції. І. Франко пише про велике значення постаті Іпатія Потія в історії руської церкви, адже він "як письменник, полеміст і проповідник займає [...] визначне становище [...] в історії письменства так само руського, як і польського" [1, с. 511]. І. Франко поділив спадщину Іпатія Потія на три групи чи "відділення", в основу чого ліг жанровий синкретизм творів автора: полемічно-історичні трактати, проповіді (гомелії), листи. Вчений зауважує, що листи і проповіді були написані для тимчасових потреб, а тому і їхня мова була специфічною.

Найважливішими у спадщині полеміста І. Франко називає історично-полемічні трактати: "Унія греків з костелом римським" (1595), "Календар римський новий" (1596), "Антиризис, або Апологія проти Христофора Філалета" (1600)", "Про привілеї..." (1600) та ін. Характер творчості Іпатія Потія дає підстави Франкові визначати її як таку, що належить до польського й українського полемічного письменства. Погоджуємося з тезою І.Франка про те, що у творчості Іпатія Потія відбулося "перехрещення цивілізаційних впливів Русі й Польщі", він став "перший руський проповідник у великім стилі", що "промовляє звичайно по-просту, часто з почуттям, навіть патетично, але все те пливе не з дійсного почуття ані зворушення, все те штука, обчислення, майстерна гра віртуоза" [110, с. 520]. Проповіді Іпатія Потія, його численні відповіді на листи князя Костянтина Острозького, патріарха Мелетія Пігаса та інші репрезентують прагнення полеміста використати особливості епістолярного стилю для опису ситуації / дії.

Великої уваги І.Франко надає аналізу письменницької манери й авторського стилю полеміста, наголошуючи на її найбільш яскравих і промовистих рисах: "Потій не бреше, тільки з незрівняним артизмом, а може, навіть з іронією виймає слова, докази, бажання з уст адресата, подає йому його власні думки та почуття, в тім числі також такі, яким сам Потій основно противний" [1, с. 521]. У листах Потія до князя Острозького наявний стиль "артистично виграної покори, скромності, щирості та відречення від свого власного "я" [1, с. 522]. Такий самий стиль спостерігається у книзі "Унія", присвяченій роздумам письменника над розходженнями між православ'ям і католицизмом із позицій католицизму. Твір написано простою мовою.

І. Франко правомірно зауважує, що, ведучи мову про головні артикули, Іпатій Потій передусім "бореться більше з протестантами [...], ніж із православними, остерігає тільки русинів, аби занадто не вірили протестантам і не лучилися з ними до боротьби з католицизмом та унією" [1, с. 525]. Загалом про ідіостиль Потія І. Франко зауважує, що автор пише "попросту, зрозуміло для широкого загалу, не дозволяє собі ні на які відсотки, окрики та дотепи [...]". У Потія немає ані крихти гумору; він радше впадає в пафос, але й тут уміє держатися в границях, подиктованих добрим смаком [1, с. 526–527].

"Антирисис" Іпатія Потія був написаний як відповідь на "Апокрисис" Христофора Філалета. Твір відрізняється жвавим та дотепним стилем, мова якого насичена емоційним забарвленням та експресією. Полеміст послідовно захищає унію як "благодать Божу", називає її "святою єдністю". І. Франко детально аналізує лист александрійського патріарха Мелетія Пігаса до Іпатія Потія, зауважуючи, що відповідь Потія "зовсім неподібна до листу Мелетія. Не промовляє тут покірний священник, скромний дослідник, що дбає тільки про вислідження правди. Потій промовляє гордо, свідомий своєї вищості, з тим почуттям, що має в своїм посіданні одиноку, непохитну правду" [1, с. 529]. Учений наголошує на ерудованості Потія, начитаності у працях Отців Церкви, історії церкви (мова творів підтверджує це).

Щодо проповідей і гомілій Іпатія Потія, то І. Франко зауважує, що "повно там риторики, не раз блискучої та ефективної, але дуже далекої від тої простоти, яку бачимо в книжечці "Унія" [...]. Нема в Потія того широкого погляду на справи церкви та суспільності, який визначається у Скарги [...]. Проповіді Потія дуже абстрактні, загальні та безбарвні, без виразних знаків хвилі" [1, с. 532]. Іпатій Потій підтримував ідею про переклад Святого Письма руською,

тобто тогочасною книжною українською мовою. Він був прихильником засвоєння кращих зразків західноєвропейської культури і шанувальником латинської мови як мови європейської освіченості.

Великого значення надавав І. Франко мовним особливостям творів І. Вишенського. Йому присвячено розвідки "Іван Вишенський і його твори" (1895), "Іван Вишенський, руський писатель XVI віку" (1892), "Іван Вишенський, його час і письменницька діяльність" (1911), загальні характеристики спадщини полеміста вміщені у працях "Южнорусская литература" (1904), "Нарис історії українсько-руської літератури" (1910). Франко писав, що І. Вишенський є майстром риторики і полеміки. Важливою є характеристика індивідуального стилю Вишенського як першого в українській літературі автора, який використав гумористично-сатиричні стилістичні засоби проти своїх супротивників. За оцінкою І. Франка, Вишенський опинився між двома світами – давнім православним візантійським світоглядом, що на той час сприймався як минуле, застаріле, і західноєвропейським реформаційним рухом і гуманізмом, які несли ідеї Ренесансу. Це було засвідчено і в мові творів полеміста. І. Франко правомірно наголошує на тому, що аргументи Вишенського як учасника полеміки не відзначалися чимось винятково новим і авторським, але він писав дуже точно та вдало, заклично, використовуючи такі художньо-стилістичні засоби, які сильно і переконливо діяли на читачів.

Першим твором полеміста І. Франко називає послання до князя Костянтина Острозького. Одночасно було написано і "Послання до єпископів", приблизно у 1596–1600 рр. та інші твори: "Як полеміст в обороні православ'я від закус латинства Іван Вишенський не сильний. Він користується в своїй

полеміці звичайно чужим матеріалом, зібраним у руських книгах" [4, с. 232].

У монографії "Іван Вишенський і його твори" вчений подав реєстр усіх відомих на той час списків і публікацій творів Вишенського, згадок про нього, дав огляд існуючих досліджень життя і спадщини. Монографія І. Франка будується на основі використання індуктивного методу дослідження матеріалу. Вчений рухається від спостережень над окремими деталями, феноменами, творами до загальної характеристики постаті Вишенського, його життя і спадщини. Франко приділяє особливу увагу хронології творів І. Вишенського, робить важливий внесок у питання дослідження рукописних списків творів, зокрема їхніх протографів та псевдоавтографів. Важливо, що автор приділяє велику увагу мові творів полеміста, в яких виокремлюється індивідуальний стиль.

Аналізуючи твір "Слід до осягнення та вивчення художності", Франко називає його коротким конспектом головних засад афонського чернечого життя, що містить також екскурс у полеміку православних із католиками. Твір "Про еретиків" дослідник визначає як післямову до "Повідомлення короткого про латинські зваби". Детально аналізує І. Франко твір "Терміна про лжу", що був написаний Вишенським як своєрідна передмова до "Книжки". Стиль автора суттєво відрізняється від усіх інших вдалим використанням художніх засобів та прийомів іронії.

Найкращим твором І. Вишенського Франко правомірно вважає "Викриття диявола світодержця". Це "правдива перлина аскетичного почування" [4, с. 237], перший твір, що був написаний на Афоні. Тут використовується притча про спокушання Ісуса Христа у пустелі дияволом, що добре відома у християнській літературі. Погоджуємося з думкою Франка,

.....

що для Вишенського, описане у цьому творі є "се пережите, прочуте і важкою духовною боротьбою здобуте самим автором. Він дійшов до тої точки в своїм житті" [4, с. 239]. Розчарування у світі привели І. Вишенського безповоротно на Афон. І. Франко фактично виправдовує такий вибір автора, підтримуючи повний розрив полеміста із суспільним життям, його відмову захищати інтереси народу, повну байдужість до закликів львівських братчиків повернутися і служити Україні. Загалом ідея про дискусію антихриста з людиною була досить поширена у християнській літературі. Вона прозвучала у працях реформаторів Я. Гуса, М. Лютера, польського соцініанина М. Кровіцького, нашого С. Зизанія, В. Суразького та ін. І. Франко вважає, що Вишенський міг знати ці твори, але його ідея проходить незалежно від них у його "Повідомленні короткому про латинські зваби". Вчений правомірно наголошує, що у другій частині твору прорізується всюди форма послання, очевидно, найзручніша авторові і найвідповідніша духові тодішнього часу.

І. Франко дав власне обґрунтування жанру полемічного твору: "Літературна форма послання, або листа – поетичного, релігійного, наукового чи політичного – появляється у всесвітній літературі, звичайно, в хвилях духового перелому, незвичайного оживлення, загострення протиріччя і суперечних інтересів, боротьби і спорів, в хвилях великих інформацій" [3, с. 70]. Дослідник прослідковує еволюцію цього жанру від найдавніших часів до епохи Вишенського і його самого. Так, перше використання Вишенським цього жанру І. Франко вбачає у другій частині "Повідомлення...". Незаперечним є те, що полеміст відразу уподобав для себе цей жанр. Порівняно з класичним жанром послання, І. Вишенський, як наголошує І. Франко, віддає перевагу не детальній аргументації, а живості тону, колоритній бесіді,

порушенню моральних і чуттєвих струн у людській душі, тому форма його послань виходить "свобідна, безпретенціональна і zarazом інтимно-суб`ективна, відповідала найліпше його натурі" [3, с. 71]. І. Вишенський дав фактично власну інтерпретацію дуже популярного жанру художнього стилю, збагативши його своїм підходом і баченням суспільності. Загалом полеміст чітко і послідовно дотримувався цих принципів як головних і базових у ряді своїх творів, які були написані у жанрі послання.

"Послання до всіх, що живуть у Лядській землі" І. Вишенського сповнене численних закликів до співвітчизників, які містять прохання відвернутися від католицизму, об'єднатися у сильну православну громаду сепаратичного характеру і таким чином врятувати себе. На думку Франка, така програма Вишенського є "егоїстичною і тіснозорою", шкодить суспільному життю. Адже це закрило б православний світ від корисної взаємодії з тією освітою, яка була поширена у Польщі та орієнтувалася на західну освітню систему. І. Франко називає це моралізаторством, пропагандою аскетичних ідеалів, але з часом, як наголошує вчений, Вишенський починає переосмислювати свої погляди, йде назустріч рухам західноєвропейського Відродження, переконується у силі братств, книгодрукування, шкільної освіти, рухається до "праці суспільної, до поступу" [3, с. 128].

На думку І. Франка, твори І. Вишенського являють собою не стільки релігійну полеміку, скільки духовну поезію, сповнену екстазу, біблійних образів, зворотів із живої народної мови. Наголошує дослідник і на візіонерській силі творів автора, світогляд якого базується на твердій вірі у правду євангельських слів. Він запускає свій "зір далеко глибше, в саму душу папізму" [4, с. 236]. Часто Вишенський наводить, як наголошує І. Франко, складні біблійні цитати,

вдається в екзегезу Святого Письма й Отців Церкви, проте його головна сила полягає у сильній моралі (див. статтю Л. Шевченко про лінгвістичне тлумачення біблійної символіки [5]).

Щодо мови творів І. Вишенського, то І. Франко визначав її (мову) як щось середнє між церковнослов'янською і народною. Дослідник пише: "Вишенський хоч і черпає повними пригоршнями зі скарбниці язика народного южноруського, то все-таки не може відважитися писати зовсім попросту, покинути церковнослов'янську основу. Се хитання між чисто народним і традиційно-церковним напрямом веде його до синкретизму язикового, котрий майже в кожній стрічці, в кожному реченні може до розпуки довести язикового пуриста, але для історика є безмірно інтересний як образ того хаотичного стану, в яким находився наш язик в початку своєї літературної кар'єри, виломлюючися з обіймів церковщини" [3, с. 211].

Загалом у науковому світі І. Франка надається значна увага ідіостилістичним особливостям творів Іпатія Потія та І. Вишенського. Дослідник першим наголосив на значущості їхньої уваги до української мови та внескові у формування полемічного і публіцистичного стилів української літератури епохи Бароко.

ЛІТЕРАТУРА

1. Франко І. Життя й літературна діяльність Іпатія Потія / Іван Франко // Зібрання творів : у 50 т. – К. : Наукова думка, 1976–1986. – Т. 39. – 1981. – С. 500–542.

2. Франко І. З історії Брестського собору 1596 р. / Іван Франко // Зібрання творів: у 50 т. – К. : Наукова думка, 1976–1986. – Т. 46. – Кн. 2. – 1984. – С. 195–236.

3. Франко І. Іван Вишенський і його твори / Іван Франко // Зібрання творів: у 50 т. – К. : Наукова думка, 1976–1986.– Т. 30. – 1983. – С. 7-211.

4. Франко І. Іван Вишенський, його час і письменницька діяльність / Іван Франко // Зібрання творів: у 50 т. – К. : Наукова думка, 1976–1986. – Т. 28. – 1981. – С. 260–278.

5. Шевченко Л.Л. Біблійна символіка. Лінгвістичний аспект / Л.Л. Шевченко // Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика. – К.: ВПЦ "Київський університет", 2005. – Вип. 11. – С. 19–24.

REFERENCES

1. Franko I. *Life and Literature Ipatiya Potiya* [Zhyttya y literaturna diyalnist Ipatiya Potiya] / Ivan Franko // Zibrannya tvoriv : u 50 t. – К. : Naukova dumka, 1976–1986. – Т. 39. – 1981. – S. 500–542.

2. Franko I. *From the history of the Brest Cathedral in 1596* [Z istoriyi Brest-s'koho soboru 1596 r.] / Ivan Franko // Zibrannya tvoriv : u 50 t. – К. : Naukova dumka, 1976–1986. – Т. 46. – Кн. 2. – 1984. – S. 195–236.

3. Franko I. *Ivan Vyshensky and his works* [Ivan Vyshensky i yoho tvory] / Ivan Franko // Zibrannya tvoriv: u 50 t. – К. : Naukova dumka, 1976–1986.– Т. 30. – 1983. – S. 7–211.

4. Franko I. *Ivan Vyshensky, his time and writer's work* [Ivan Vyshens'kyu, yoho chas i pys'mennyts'ka diyal'nist'] / Ivan Franko // Zibrannya tvoriv : u 50 t. – К. : Naukova dumka, 1976–1986. – Т. 28. – 1981. – S. 260–278.

5. Shevchenko L.L. *Biblical Symbols. Linguistic aspect* [Bibliyna symbolika. Linhvistychnyy aspekt] / L.L. Shevchenko // Aktualni problemy ukrayinskoyi linhvistyky : teoriya i praktyka. – 2005. – Вуп. 11. – S. 19–24.

Дата надходження до редакції – 26.09.2017 р.

Дата затвердження редакцією – 20.10.2017 р.

УДК 398+811.161.2

Свищ Н.М.

ФОЛЬКЛОРНІ ФОРМУЛИ УКРАЇНСЬКИХ ВЕСІЛЬНИХ ПІСЕННИХ ТЕКСТІВ

Анотація. У статті розглянуто проблему функціонування формульних висловів у мові українського весілля, а також указано на їхні індоєвропейські паралелі, визначено ритуально-міфологічне тло їхньої появи і подальшої ретрансляції в пам'яті виконавців народних пісень.

Ключові слова: українська мова, мова фольклору, формула, весілля, пісня, обряд

Інформація про автора: Свищ Наталя Михайлівна — вчений секретар Ізмаїльського державного гуманітарного університету; викладач кафедри української мови і літератури; факультет української філології та соціальних наук; Ізмаїльський державний гуманітарний університет.

E-mail: svish.natalya@ukr.net

Svishch N.M.

FOLKLORE FORMULAE OF UKRAINIAN WEDDING SONGS' TEXTS

Abstract. The present article researches the functioning of the formulaic diction in the Ukrainian wedding songs' texts. It investigates the underlying mythological and ritual basis that caused the emergence of the textual component as it preserved in contemporary Ukrainian folklore. Textual sources analyzed in the article are the most relevant for the purposes of the current investigation as they were transcribed immediately from the alive performance as early as in the XIX century by prominent pioneers of scientific folkloristic and ethnography Zorian Dolenga-Chodakowky, Stepan Rudansky and others. The notion of

formulae accepted in the present study regards the formula as any word or words' combination that has stable mythological and ritual meaning and is common in the poetical diction of certain nation. Thus a series of poetical formulae were discovered in the texts of the Ukrainian traditional wedding songs. They concern mainly the following thematic groups: people, human body parts, birds of the upper world, animals of the middle world, animal of the nether world, natural objects, and artificial objects (many of the latter execute special symbolic functions in the wedding rite itself).

Key words: Ukrainian language, Ukrainian folklore, formula, wedding, song, rite

Information about author: Svishch Natalia Mykhailivna — academic secretary of the Izmail state university for Humanities; lecturer of the department of Ukrainian language and literature; faculty of Ukrainian philology and social sciences; Izmail state university for Humanities.

E-mail: svish.natalya@ukr.net

Свищ Н.М.

ФОЛЬКЛОРНЫЕ ФОРМУЛЫ УКРАИНСКИХ СВАДЕБНЫХ ПЕСЕННЫХ ТЕКСТОВ

Аннотация. В статье рассматривается проблема функционирования формульных высказываний в языке украинского свадебного обряда, а также указаны их индоевропейские параллели, исследуется ритуально-мифологическая подоснова их появления и дальнейшей ретрансляции в памяти исполнителей народных песен.

Ключевые слова: украинский язык, украинский фольклор, формула, свадьба, песня, обряд

Информация об авторе: Свищ Наталья Михайловна — ученый секретарь Измаильского государственного гуманитарного университета; преподаватель кафедры украинского языка и литературы; факультет украинской филологии и социальных наук; Измаильский государственный гуманитарный университет.

E-mail: svish.natalya@ukr.net

Однією з основних рис фольклорного тексту є його *традиційність*, забезпечувана, зокрема, за допомогою цілісно відтворюваних одиниць, більших за слово – фразеологізмів, кліше (формул) тощо. Дослідження сталих повторюваних фрагментів фольклорних текстів дає змогу реконструювати народнопоетичний сегмент традиційної мовної картини світу українців, утілений у вербальному компоненті такого архаїчного синкретичного обряду, яким виступає традиційне українське весілля.

Комплексне вивчення формульної складової українських весільних текстів, зокрема весільних пісень у їх складі, ще не було здійснене, і саме воно виступає *метою* пропонованого дослідження.

У сучасній лінгвістиці формується *етнофраземіка* як розділу мовознавства, що є самостійною сферою етнолінгвістики, яка досліджує семантичні, експресивно-стилістичні властивості фраземних знаків, особливості їх творення і вживання в тісному зв'язку з етнічною історією і культурою народу – носія мови. Відповідно, досліджуваними мовними одиницями названої галузі виступають *етнофраземи* – ідіоетнічно специфічні мовні одиниці [2, с. 143–146; 13, с. 255]. Фразеологія відтворює етнічні *весільні реалії* – ключові елементи обряду. Кожна реалія весілля має своє спеціалізоване етнокультурне фраземно-семантичне поле. Виконуючи номінативну функцію, весільна фразеологія бере активну участь у самому обряді, як носій інформації вона здатна впливати на позамовний план обряду [13, с. 257]. Іншими словами, діалектичка взаємодії мовних і позамовних чинників (відповідно до концепції С.В. Семчинського) у проєкції на фразеологію весільного дійства полягає в тому, що обряд віддзеркалюється у фразеології, а згодом фразеологічні одиниці, набуваючи стерео типізованої форми,

набувають здатності самі забезпечувати консервацію обрядових дій і сприяти їх відтворюваності.

Л.Й. Пулатова досліджує українські весільні етнофраземи переважно зі структурою *присудок + додаток*, як-от: *колупати піч, засилати сватів, подавати рушники, слати старостів, отримати гарбуза, розплітати косу, ставати на рушник, іти під вінець, давати придане* [13, с. 257–258].

Т.О. Д'якова відзначає, що в українській лінгвістиці бракує досліджень фразеології весільних обрядів з огляду на її етнокультурне підґрунтя та особливості функціонування. Підкреслено, що внутрішня форма обрядових фразеологізмів, функціонуючи в закодованому вигляді, передає відповідні семантичні елементи обряду в сучасній мові. Розкодування передбачає відтворення певного фрагменту архетипного тексту обряду, згорткою якого є обрядовий фразеологізм. Дослідниця зосереджується на обрядових формулах структури *дієслово (присудок) + іменник (додаток)*, наприклад: *посуду мити / бити* "закінчувати весільне гуляння", *іти на суп* "здійснювати обрядове вживання курячого супу в останній день весілля", *роздавати різки* "символічне завершення весілля, коли роздають обрядове печиво у формі паличок", *поклонитися батькам* "подяка молодих батькам наприкінці весілля", *справляти першу неділю* "відзначати разом із батьками перший тиждень спільного життя молодих", *купати свекруху* "обливання свекрухи водою" тощо [4, с. 8–9].

В іншій публікації Т.О. Д'якова розглядає також групи фразем 1) *продавать косу, продавати молоду, викупати / купувати молоду, брати викуп*; 2) *везти перини / скриню*; 3) *очищатись вогнем* "переходити через вогонь у воротах двору молодого"; 4) *посипати молодих* (грішми, цукерками,

.....
хмелем); 5) заводити на посад / покуть; 6) давати дари / дари дарить [4].

Л.В. Савченко підкреслює, що весільні обряди виступають продуктивним джерелом формування української етнофразеосистеми. Дослідниця за джерелами кін. XIX – поч. XX с. розглядає, зокрема, групи формул: 1) брати / узяти шлюб, на шлюбі стояти, до шлюбу стати, шлюб давати / дати; 2) вінчальний вінець, царський вінець, мати вінець, вести до вінця, іти / піти до вінця, стати / ставати під вінець, до вінця / під вінець везти, взяти вінцем [14].

В.М. Васильченко здійснює етнолінгвістичне дослідження весільних фразем *пришивати квітку, пов'язати хустку, подавати хустки, покривати голову / косу, покривати молоду, розвивати вінець, загубити вінок, розплітати косу, зав'язати голову, справляти колодія* [3, с. 72–77].

Слобожанську фразеологію на позначення сватання й одруження розглядає О.Л. Плетнева [11; 12]. В.Д. Ужченко здійснює короткий огляд весільної фразеології в цілому [16] і детальніше розглядає фразеологізми з вербалізаторами концепту ППЧ [17].

Н.Г. Ареф'єва вивчає українську фразеологію сватання (*слати / засилати / присилати / посилати сватів, ставити на рушник, рушники тчуться "дівчина готується заміж", вернутися з рушниками, прийняти старостів та ін.*) в загальнослов'янському контексті. Дослідниця підкреслює, що в українській лінгвокультурі мотив сватання, підготування до весілля, обрядові дії під час весілля і сам факт укладання шлюбу експлікують фразеологічні одиниці з лексемою *рушник*, що вербалізує культурно значущий полі функціональний концепт [1].

Як підкреслює Т.О. Піонтковська, одиницею членування поетичної мови фольклору є *формула*. Якщо належність слова *формула* до термінологічних систем природничих дисциплін очевидна, то у спеціальних філологічних словниках термін *формула* представлений недостатньо, проте реальне функціонування цього терміна у наукових текстах свідчить про існування позначеного ним поняття. Як константи художньої творчості, формули – це усталені, регулярно повторювані різнотипні елементи народної традиції, в яких стихійно закріплюються у відповідній формі життя і світобачення народу. Ці елементи характеризуються наявністю низки ознак, зокрема й дихотомічних: стійкість / варіативність, семантична автономність, традиційна обумовленість, цілісність, відтворюваність, різнотипність, частотність, типовість, повторюваність та вокативність. Найпоширеніший структурний тип формули – словосполучення. Безперечним лідером серед усталених поетичних словосполучень є двослівна конструкція „постійний епітет + іменник”. Такі конструкції утворюють ядро народнопісенної фразеології [10, с. 7].

Формула як універсальна одиниця фольклору дотепер не має однозначної дефініції. Фольклористи розуміють слово *формула* неоднозначно. У ролі контекстуальних синонімів терміна *формула* часто використовують сполучення *постійний епітет*, *традиційні міфологічні схеми*, *традиційні мотиви*, *поетичний фразеологізм*, *типові місця*, *загальні місця*, *фольклорні стереотипи*, *поетичні константи*, *стійкі поетичні елементи* тощо (налічується близько 70 синонімів із подібним значенням). Найбільш удалим є саме термін *формула*, який охоплює багато видів міжрівневих одиниць, зручний завдяки своїй лапідарності, узагальненості та

подільності, що дозволяє аналізувати його як загалом, так і покомпонентно. Слідом за А.Т.Хроленком Т.О. Піонтковська розглядає формулу як граничний по об'єму стійкий словесний комплекс – фрагмент пісенного тексту, що оперує константними елементами, стійкий, не пов'язаний із певним сюжетом та повторюваний у різних за тематикою текстах [10, с. 10–11].

У теорії індоєвропейського поетичного мовлення формульна теорія розроблена впродовж XI–XX ст. в працях А. Куна, М. Перрі, А.Б. Лорда, Р. Шмідта та ін. (див., зокрема: [5; 18]). Ми розглядаємо формулу в ширшому значенні, ніж це запропоновано теорією М. Перрі й А.Б. Лорда, а саме безвідносно до метричної організації тексту. Як відомо, саме така інтерпретація фольклорної формули дозволяє здійснювати реконструкції міфологічних мікротекстів праслов'янського рівня [15]. Глибший, індоєвропейський рівень формул українського фольклору досліджує в сучасній українській лінгвістиці Н.А. Назаров – як на лексичному, так і на граматичному рівнях [7; 8; 9]. Дослідження формул фольклорної лірики має традицію й у русистиці [6].

Дослідження текстів понад 230 весільних пісень за джерелами (Весілля 1; Весілля 2; Доленга-Ходаковський; Пісні; Пісні 2; Руданський) дозволило виокремити понад 100 сполучень слів формульного типу, серед яких переважна більшість репрезентована структурою *іменник + прикметник* і належить до т. зв. постійних епітетів.

Батько рідний – Ой не так кому, нікому, // Як батькові рідному (Весілля 1, с. 277); Його батенько, його рідненький // Хорошенько виряджає (Весілля 2, с. 158); Благословиласі Марусенька // Свого ріднього батенька (Весілля 2, с. 161); Мене хоче рідний батенько // За нелюбонька дати (Весілля 2, с. 162); Ой вішала-м клюшки, рідний батеньку (Весілля 2, с.

170); Друга хоруговця – від батінка ріднього (Весілля 2, с. 171); *Ой виydi, виydi, батеньку рідний* (Весілля 2, с.172); – *Дай же мні, боже, вірного свекорка, // Як ріднього батенька* (Доленга-Ходаковський, с. 162); – *Батенько рідненький, // Снівся мні сон дивненький* (Доленга-Ходаковський, с. 193); *То я тебе возьму од рідного батенька* (Доленга-Ходаковський, с. 194); *Радився Івасенько свого рідного батенька* (Доленга-Ходаковський, с. 217); *Нема рідного отця, уже ними не повеселюся* (Доленга-Ходаковський, с. 268); *Мій батеньку, мій рідненький* (Доленга-Ходаковський, с. 277); *А батенькові свому рідному // Всі зо збаночком дала* (Доленга-Ходаковський, с. 288); *Мій батенько, мій рідненький, дала-м єго заковати* (Доленга-Ходаковський, с. 339); *Чи буде так милий, // Як мій батенько рідний?* (Доленга-Ходаковський, с. 360); *Подякуймо попонькові, // Як рідному батенькові* (Руданський, с. 35); *От як свому батенькові рідному* (Руданський, с. 39); *Ой пусти ж мене, рідний батеньку, // На тії вечерниці* (Руданський, с. 49).

Бистра ріка – А ще бистрі ріки (2) (Весілля 1, с. 201); *Чом, річенька бистренькая, тиха вода з тебе?* (Доленга-Ходаковський, с. 253); *Розіллявся тихий Дунай // Ще й бистрая річка* (Руданський, с. 92).

Битий шлях – Ой попід лісок та битий шляшок (Весілля 1, с. 318).

Біла лебідонька – Ходит Ганцуня по городечку, // Як біла лебедонька (Доленга-Ходаковський, с. 183); *Ой виділи ми білу лебеденьку, виділи* (Доленга-Ходаковський, с. 211); *Хто ж тебе білив, білая лебедонько?* (Доленга-Ходаковський, с. 258).

Біла хустина – Ой білою хустиною (2) // Та з вірною дружиною (Весілля 2, с. 52).

Біле личко – Там біле личко вмивала. // Ой ти, личко біленьке (Пісні 2, "Ой там в лісі калина"); За доляр – // Русую косоньку, // За п'ятак – // Білес личенько (Пісні 2, "Ой, брате, брате"); А білес личенько віддав так (Весілля 2, с. 45); Не умивать личенька біленько, // Не ходить було рано по воду (Доленга-Ходаковський, с. 162); Біле личко слізоньками вмиває (Руданський, с. 30).

Біле пір'я – Та роняли біле пір'я (Весілля 2, с. 186).

Білий цвіт – За городом черешеньки, а в городі дві, // Розвилися білим цвітом обидві (Весілля 1, с. 301); Як з вишеньки білий цвіт (Пісні 2, "Ой як вийдеш за той заміж"); Ой зацвіли білим цвітом разом обидві (Весілля 1, с. 176).

Білі гуси – Ой, летіли білі гуси через сад //...// Ой, що ж бо вам, білі гуси, до того (Пісні 2, "Ой, летіли білі гуси"); Ой, гиля, білі гуси, // Ой, гиля, за Дунай //...// Ой, гиля, білі гуси, // Ой, гиля до води (Пісні 2, "Ой, гиля, білі гуси"); Ой летіли білі гуси // По двору (Весілля 2, с. 186); Ой пливіте, білі гуси, по тихой воді (Доленга-Ходаковський, с. 205).

Білі ручки / Біла ручка – Чи не можна білих ручок розв'язати? (Весілля 1, с. 304); Білими рученьками, // Дрібними слізозоньками (Пісні 2, "Вийсі, віночку, гладко"); Зять тещеньку веде // За білую ручку // За чесную дочку (Весілля 1, с. 210); З білими рученятами, // З чорними оченятами (Весілля 2, с. 25); Та білії рученьки ломила (Весілля 2, с. 58); Коси, дружбонько, коси, // Білими ручечками (Весілля 2, с. 75); Поміє вас батенько // Білими рученьками (Весілля 2, с. 166); Напишу я дрібні листи // Білими рученьками (Доленга-Ходаковський, с. 163); Хорошая коровай місит – // Із білими рученьками (Доленга-Ходаковський, с. 168); Нехай мні мати косу гладит – // У неї ручка біленька (Доленга-Ходаковський, с. 251); З чорними оченьками, // З білими рученьками, – // Є ся на що подивити, //

Є що старостам любити (Доленга-Ходаковський, с. 264); Білих собі рук не ламало, // Дрібних сльозок у свекорка не роняло (Доленга-Ходаковський, с. 396).

Буйний вітер – Ой на горі буйний вітер віє (Пісні 2, "Ой на горі буйний вітер віє").

Висока гора – Ой, з-за гори високої // Три зорі ясенькі (Пісні 2, "В долину, сестриці"); З-за гори, з-за високої // Три зорі ясенькі (Весілля 2, с. 76); Ой з-за гори високої, // Долини та глибокої // Сив кінь вибігає (Доленга-Ходаковський, с. 224).

Вишневий сад – Піду, піду в вишневий сад (Пісні 2, "Гості мої"); Покотили ним // В вишневий садочок (Пісні 2, "Плели дівоньки"); Ой не спала ж я, все верзлась мені // Нічка темная // І вишневий сад, очі карії, // Брови чорнії ("Назар Стодоля" Т. Шевченка) – Продай, продай, мій паноченьку, цей вишневий сад (Весілля, с. 126); Ой сядь, сядь, тихий роєчку, // В вишневім садочку (Весілля 1, с. 194); Найвинніша ягідочка в вишневім саду (Весілля 2, с. 260); Закувала зозуленька // В вишневім саду (Весілля 2, с. 265); Сіла, упала і закувала // В вишневім садочку і черешневім (Доленга-Ходаковський, с. 198); А набачив Марійку // В вишневім садочку (Доленга-Ходаковський, с. 225); Річеньки водянії, // Садоньки вишневі (Доленга-Ходаковський, с. 330); Вибавили утоньку // З вишневого садоньку (Доленга-Ходаковський, с. 340); З вишневого саду // А з біленького цвіту (Руданський, с. 50).

Вірна дружина – Ой білою хустиною (2) // Та з вірною дружиною (Весілля 2, с. 52).

Вороний кінь/коні – Виводила вороного коня (Весілля 1, с. 317); Коника вороного, // Михася молодого (Пісні 2, "Братчику-реміснику"); На бояри дрібний дощик; // На коники вороненькі, (2) (Весілля 2, с. 42); Ой кінь під Івасьом вороний (Весілля 2, с. 43); Молодецтво своє, // Вороного коня, //

Вороненького коня (Весілля 2, с. 141); Ой з'їздив я, з'їздив коня вороного (Весілля 2, с. 151); Ніж сивим конем та й вороненьким // З півдороги вертатись (Весілля 2, с. 158); На коника вороного (Весілля 2, с. 186); Та й на коні воронії, // На бояре молодії (Весілля 2, с. 224); Вкриє коня вороного (Весілля 2, с. 319); Продав сестричку за дари – // За коня вороного, // За рубля золотого (Весілля 2, с. 321); Ні на осторожнім дворі, // Ні на воронім коні, – // Поїду гуляти, // Милої шукати (Доленга-Ходаковський, с. 209); В чистім полі // На воронім коні (Доленга-Ходаковський, с. 210); А покупи підкови // Під ворони коні (Доленга-Ходаковський, с. 212); Сів собі на дворі на вороному коні (Доленга-Ходаковський, с. 308); Ми тобі введемо // Вороного коника в сідлі (Доленга-Ходаковський, с. 333); Запрягайте коня-сивця, // Напилися в свата пивця. // Запрягайте вороного, // Поїдемо до другого (Руданський, с. 24); Під ними коні все воронії, // А самі хлопці все молодії (Руданський, с. 55).

Вражий син – Через тебе, вражий сину, мене мати била (Весілля 1, с. 274).

Гнідий кінь – За Дунай-ріку чорнобривий твій // На гнідїм коні // Полетів орлом!.. ("Назар Стодоля" Т. Шевченка).

Далекая доріженька – Далекая доріженька, – опознюся (Весілля 1, с. 97).

Дві квіточки – У садочку дві квіточки // На сватанні були (2) (Весілля 1, с. 88); А з малиноньки – // Дві квітоньки (Доленга-Ходаковський, с. 387).

Дві річеньки – Переплила дві річеньки, третій Дунай (Весілля 2, с. 50).

Добрий час – У добрий час! (Пісні 2, "Благослови, Боже"); А в перший раз та в добрий час //...// А в другий раз

та в добрий час //...// А в третій раз та в добрий час (Пісні 2, "А в перший раз та в добрий час").

Добрі люди – Падаючи добрим людям в ніженьки (Весілля 1, с. 293); Якщо люди добрії – запрошай (Пісні 2, "Скрипнули ворітечка"); З Богом, Марисю, з добрими людьми (Весілля 2, с. 18); – З ким мене кидаєте? – З богом, Тацуню, з добрими людьми (Доленга-Ходаковський, с. 163); Чи мні біг судив, // Чи добри люди (Доленга-Ходаковський, с. 212).

Дрібні сльози – Білими рученьками, // Дрібними сльозоньками (Пісні 2, "Вийсі, віночку, гладко"); Білими рученьками, // Дрібними сльозоньками (Весілля 2, с.166); Й обіллють дрібні сльозки (Весілля 2, с. 343); За сльезами, за дрібненькими, не могли доглянути (Доленга-Ходаковський, с. 259); Зіставляю слідоньки на двору, // А дрібненькі сльозоньки по столу (Доленга-Ходаковський, с. 342); Білих собі рук не ламало, // Дрібних сльозок у свекорка не роняло (Доленга-Ходаковський, с. 396); З русими кісоньками, // З дрібними слізоньками (Руданський, с. 36).

Жито жати – Ні жита жати, ні льону брати, // Ні хати замітати (Весілля 1, с. 179).

Зелена діброва – Зелена та дібровонька (Пісні 2, "Зелена та дібровонька"); Ой дібровонько зелена чого рано спустошена (Пісні 2, "Ой дібровонько зелена"); Ой ти зелена дубровонько (Пісні 2, "Ой ти зелена дубровонько").

Зелена трава – А з церковці ішла, як трава зелена (Пісня 2, "До церковці ішла").

Зелене жито – Зелене жито, зелене //...// Зелене жито за селом //...// Зелене жито – пів осока //...// Зелене жито на ланах //...// Зелене жито треба жать //...// Зелене жито женці жнуть (Пісні 2, "Зелене жито").

Зелене листя – Червона калина, // А листя зелене (Пісні 2, "Червона калина").

Зелений барвінок – Ой, вінку ж мій, вінку, // Зелененький барвінку (Пісні 2, "Ой, вінку ж мій, вінку"); Ой вінку, вінку, зелен барвінку (Весілля 2, с. 49); В городець по зілечко, // По зелений барвіночок (Весілля 2, с. 73); За своїм насіннячком – // Зеленим барвіночком (Весілля 2, с. 75); До барвінку зеленого (Весілля 2, с. 298); Так густо плетениє // З зеленого барвіночку (Доленга-Ходаковський, с. 269).

Зелений віночок – Всей дім придобила // віночком зелененьким (Весілля 2, с. 88).

Зелений гай – Най ся моя журба мине // В гаю зелененькім // З паном молоденьким (Пісні 2, "Ой пігнала дівчинонька"); Ой чи жаль тобі гаю зеленого (Весілля 2, с. 12); Попід гай зелененький // Пав сніжок молоденький (Доленга-Ходаковський, с. 234); Щоб гай зелененький, // Щоб рід веселенький (Доленга-Ходаковський, с. 366).

Зелений дуб – Стояли ми гупцем (2) // Під зеленим дубцем (Весілля 1, с. 196); А наш батько, наша мати // Повішали дудку на зеленім дубку (Весілля 1, с. 215); Було не рубати зеленого дуба // Та мене не брати, коли я не люба (Весілля 2, с. 152).

Зелений ліс – Ой ліс наш зелененький, // Нікому тя оголосити, – (Доленга-Ходаковський, с. 188).

Зелений садочок – Попід зеленим садочком, // Вирвали квіточку зелененьку (Весілля 1, с. 95); Знати садочок, знати зелений (Весілля 2, с. 20).

Калинова вітка – Дала мені калинову вітку (Весілля 1, с. 134).

Карі очі – Ой не спала ж я, все верзлась мені // Нічка темная // І вишневий сад, очі карії, // Брови чорнії ("Назар Стодоля" Т. Шевченка); Твої карі очі сльозами залиті (Весілля 2, с. 47).

Коник бистренький – Та є у дружки // Сив коник бистренький (Весілля 2, с. 74).

Красна калин(к)а – Рутонька рясна, калінка красна (Весілля 1, с. 127); Рясна, красна калина // Полям ішла – гриміла (Доленга-Ходаковський, с. 177)

Красна коса – Дай, матінко, масла, // Щоб була коса красна (Весілля 2, с. 51).

Красний коровай – Пече ж наша, пече, // Та спечи нам коровай красний (Весілля 1, с. 226); Спечить мені коровай красний, (2) // Як на небі місяць ясний (Весілля 1, с. 228); Наш красний короваю // Я тебе убираю (Доленга-Ходаковський, с. 310); А зробіте коровай красний, // Як на небі місяць ясний (Руданський, с. 26); Красний наш коровай на весь світ (Руданський, с. 27).

Крута гора – Ой ходила та Маруся // По крутій горі (Пісні 2, "Ой ходила та Маруся"); Чи звезеш нашу княгиню // На тую гору крутую (Весілля 1, с. 128); Ой ходила Ганнусенька // По крутій горі (Весілля 2, с. 259).

Кує зозуленька – Ой на городі рожа стояла. // Ще і зозуля кувала (Весілля 1, с. 236); Усі пташечки защебетали, // Зозуленька закувала (Весілля 2, с. 12); Ой летіла зозуленька, // Під віконцем закувала (Весілля 2, с. 64); Ходить, слухає, зозулька кує (Весілля 2, с. 121); Тебе матінка шкодує, // Як зозуленька кує (Весілля 2, с. 166); Та всі голуби враз полетіли, // Зазулька закувала (Весілля 2, с. 223); Закувала зозуленька // В вишневім саду (Весілля 2, с. 265); Зозулька закувала (Весілля 2, с. 314); Ой кувала зазулечка (Весілля 2, с. 330); Да усі галочки защебетали, // Зозуленька – закувала (Доленга-Ходаковський, с. 179); Ах, кувала зозуленька в садочку (Доленга-Ходаковський, с. 198); Закувала сива зозуленька // З темного ліса та невидного (Доленга-Ходаковський, с. 198); Є зоренька в лузі, а місяченько в розі – // Там зозуленька кує

(Доленга-Ходаковський, с. 208); Всі пташечки защебетали, зозуля закувала (Доленга-Ходаковський, с. 232); Закувала зозуленька за двором (Доленга-Ходаковський, с. 253); Кувала зозуля в темному лісі на орісі (Доленга-Ходаковський, с. 327); Зозуля закувала (Руданський, с. 47).

Лиха година – Бодай тебе лазила лихая година (Весілля 1, с. 274).

Мед-вино – А з тобою, тещенько, мед-вино пить (Весілля 1, с. 278); З коника зсадили, медом-вином напували (Весілля 2, с. 18); Мед-вином вітає. // Мед-вином, перепоем (Весілля 2, с. 54); Бояри вино-мед подопивали (Весілля 2, с. 60); А за нею батенько все стиха, помаленьку // Мед-вино носить, коровайниця просить (Доленга-Ходаковський, с. 168); В вівторок мед-вино пити, // В середу зілле садити (Доленга-Ходаковський, с. 181); А у моєї тещеньки мед-вино п'ють (Доленга-Ходаковський, с. 222); Єму тестенько бардзо радненький, // Єго приймає, медом-вином частує (Доленга-Ходаковський, с. 223); З їдного полумиска лебедину їли, // З їдної шклянниці мед-вино пили (Доленга-Ходаковський, с. 238); Там тещенька свого зятя // Медом-вином частовала, // Дочкою даровала (Доленга-Ходаковський, с. 285); Да у тій світлоньці мед-вино п'ють (Доленга-Ходаковський, с. 346); Мед-вином частовали, // Мавночкою даровали (Доленга-Ходаковський, с. 350); Дай же їм меду-вина // І коникам вівса-сіна (Доленга-Ходаковський, с. 383).

Мед-горілка – Котрі будуть мед-горілку пити? (Весілля 2, с. 21); Не на довго ми сіли. // Мід-горівку вип'ємо (Весілля 2, с. 100); Мід-горівку вип'ємо // Та й додому підемо (Весілля 2, с. 114); Мед-горілочку носив, // Носив він мед-горілочку (Весілля 2, с. 278); Мід-горівку не кушають (Весілля 2, с. 302).

Молода дівчина – З молодую дівчиною Дунай переплисти (Пісні 2, "Я ще нині не співала"); Молода дівчина

до шлюбоньку стане (Пісні 2, "Ой на ставу, ставу"); В черниці пішла // Дівкою молодой (Пісні 2, "Ой, коли б знала"); Ані тур, ні туриця, // А з дівчини молодица (Весілля 2, с. 228).

Молодий панич – За пшеничними калачами, // З молодими паничами (Весілля 1, с. 113).

М'ята зелененька – Та щипайте руту, м'яту зелененьку (Весілля 1, с. 156).

Не журися – Не журися, теще, // Я прийду ще // Да й тебе заберу (Весілля 1, с. 130); Не журися, матінко, не журися, // Та в червони чоботи узуйся (Весілля 1, с. 206); Не жури́ться, дівки, прийде й вам неділя (Весілля 2, с. 47); Не журися, соколичку (Весілля 2, с. 102); Не журися, старостин кониченько, // Я твої ноженьки всі чтери подкую (Доленга-Ходаковський, с. 215); Не журися, сваненько, // Самбір-деревце зростеться (Доленга-Ходаковський, с. 228); Не журися, стара ненько (Доленга-Ходаковський, с. 343).

Летить зозуленька – Ой летіла зозуленька // Да й кує (Весілля 1, с. 95); Ой летіла зозуленька, // Під віконцем закувала (Весілля 2, с. 64); Ой летіла зозуленька // Та й сіла на квітку (Весілля 2, с. 301).

Отець-мати – Благословіть, отець-мати (Весілля 2, с. 256).

Плести кісоньку – Не плети кісоньки // Утроє, // А заплети кісоньку // в дробушки (Весілля 1, с. 95).

Постіль слати – Кличе мати із кімнати нелюбові постіль слати // А я йому постіль стелю та й клену на всю осело //...// Кличе Мати із кімнати Миленькому постіль слати (Пісні 2, "Ой дібровонько зелена").

Пшеничний калач – За пшеничними калачами, // З молодими паничами (Весілля 1, с. 113).

Рано-рано ... ранесенько (Пісні 2, "Не стій, сосно", "Межи трьома дорогами", "Луговая зозуленька").

Рано по воду – Було ж не йти да до броду рано по воду (Весілля 1, с. 124); Не умивать личенька біленько, // Не ходить було рано по воду (Доленга-Ходаковський, с. 162).

Рідна мати – Рідна матінко (Пісні 2, "Плели дівоньки").

Рідна сестра – Три сестри рідненькі (Пісні 2, "В долину, сестриці"); Ой ніхто так не витає, як рідна сестричка (Пісні 2, "Ой ніхто так не літає, як перепеличка").

Рідний брат – Ой ніхто так не витає, як братік рідненький (Пісні 2, "Ой ніхто так не літає").

Рідний край – А як собі я заграю, // Або заспіваю, // то здається, що літаю // По рідному краю! (Пісні 2, "У неділю на весіллі").

Рожевий цвіт / рожеві квіти – Розвивайся, розцвітайся, як рожевий цвіт (Пісні 2, "Ой ніхто так не літає, як перепеличкабат"); У рожеві квіти, // Щоб любились діти (Пісні 2, "Короваю-раю"); Рожеві квіти – (2) // Кланяються діти (Весілля 1, с. 204); Кланяйтеся, діти, як рожеві квіти (Весілля 2, с. 170); Рожеві квіти, // Кланяються діти (Руданський, с. 55).

Розплетена коса – В моєї Марусеньки // Коса розплетена (Весілля 2, с. 160).

Рум'яне личенько – А з хлібових – // На рум'яне личенько, // А з рум'яного личенька – // На барвінковий віночок (Пісні 2, "Злетіли два ангели з неба"); Наші світилочки, наші паняночки, // Рум'янеє личко, наше сердечко (Весілля 1, с. 195); Віночком зелененьким // Та личком рум'яненьким (Весілля 2, с. 88); А в мойої братової // Личенько рум'янос (Весілля 2, с. 151); Золотую косоньку за шостак, // А рум'янос личенько за осьмак (Доленга-Ходаковський, с. 305).

Руса коса – Русу косу розплитати (Весілля 1, с. 289); Русу косу примастити (Весілля 1, с. 290); Що не плети

русі коси утрое (Весілля 1, с. 291); Русу косу чесала, // Та й на Дунай пускала (Весілля 1, с. 309); Де ж твоїй, Наталко, старший брат, // Що він твою русу косу розплітав? (Весілля 1, с. 331); Русую косу чесала (Пісні 2, "Горіла сосна і явір"); Розплітали подруженьки // Мої русі коси (Пісні 2, "Ой, кувала зозуленька"). Варіант – дистантна формула: Ой косо ж моя, ой руса ж моя (Пісні 2, "Ой пливе човен"); Розвій косу русу // По червонім поясу (Пісні 2, "Місяцю рогоженьку"); За косою русою, // За Марусею своєю (Пісні 2, "Дай, матінко, стільчика"); На нього ся похилила, // Руса коса плечі вкрила (Пісні 2, "Ой, горою вітер віє"); За доляр – // Русую косоньку, // За п'ятак – // Білес личенько (Пісні 2, "Ой, брате, брате"); Косо моя, русая, // Не рік я тебе кохала (Весілля 1, с. 95); Чесала русу косу гребенцем, // Да й упав гребенець пуд стулець (Весілля 1, с. 109); Продав сестрицю задаром: // Русую косоньку за п'ятак (Весілля 1, с. 120); Ой просо, просо, // Ти ж моя руса коса золота (Весілля 1, с. 183); Руса коса за плечима, // а серпанок над очима (Весілля 1, с. 200); А русую косоньку за п'ятак (Весілля 2, с. 45); А вже мою русу косу // Розплели (Весілля 2, с. 49); Ой жаль, жаль мені розплітатоньки // Тебе, русая косо (Весілля 2, с.162); – Спадить мені, волосі, // З моєї русої коси (Весілля 2, с. 166); А вже ж мою русу косу // Розплітають (Весілля 2, с. 259); Розчесати русу косу під вінець (Весілля 2, с. 260); Руса коса до пояса (Весілля 2, с. 261); Та покريم русу косу на вечерю (Весілля 2, с. 282); Не вставать було раненько, // Не чесать було русой коси гладенько (Доленга-Ходаковський, с. 162); Що я свою русу косу чесала (Доленга-Ходаковський, с. 164); – Чого ж плачеш, мамуненько, за мною // Чи за мою русою косою? (Доленга-Ходаковський, с. 164); А жаль же мені русой коси // I

паняньської краси (Доленга-Ходаковський, с. 179); *Повій, вітре, в розі, // Повій по дорозі, // Розмай русу косу* (Доленга-Ходаковський, с. 249); *Ой дай, мати, гребенця // Русу косу розчесати до вінця* (Доленга-Ходаковський, с. 249); *Буйного вітру ся бою, // Бо вітрец русу косу розмете, // А сонце личенько спече* (Доленга-Ходаковський, с. 250); *Вже терен отесали // І косу розчесали. // Було тобі, Марисю, ходити, // Русу косу носити* (Доленга-Ходаковський, с. 253); *А вінчик під стільчик, // А русу косу під чіпчик* (Доленга-Ходаковський, с. 256); *Сиві волики за Дунай пошли, // Русу косу за собою повели* (Доленга-Ходаковський, с. 274); *З русими кісоньками, // З дрібними слізеньками* (Руданський, с. 36).

Рясна рута – Рутонька рясна, калинка красна, // А ти, роже, да червона (Весілля 1, с. 127).

Серце крає – За дверима стоїть, у дудочку грає, // Аж йому серце крає... (Весілля 1, с. 163).

Сива борода – А в другого боярина сива борода (Весілля 1, с. 239).

Сива зозуля – Сива зозуля та й закувала (Пісні 2, "Ой, за лісочком"); *Летіла зозуля, летіла сивенька* (Пісні 2, "Прошу вас, музики"); *Ой ніхто так не літає, як сива зозуля* (Пісні 2, "Ой ніхто так не літає"); *Сивая зозуленько, (2) // Не куй так жалібненько* (Весілля 1, с. 198); *Сивую зозулечку, // Молоду Оленочку!* (Весілля 2, с. 93); *На тобі, соколику, сивую зозулечку, // Сивую зозулечку, молоду Оленочку* (Весілля 2, с. 103); *Перевернулася сиров зозульков* (Весілля 2, с. 121); *Сивая зозуленька через ліс летіла, // На ясеноньку сіла* (Доленга-Ходаковський, с. 181); *Закувала сива зозуленька // З темного ліса та невидного* (Доленга-Ходаковський, с. 198); *Щоби-сь застав сиву зозулю у поточка* (Доленга-Ходаковський, с.

259); Сивая зозуленько, не вилітай раненько (Доленга-Ходаковський, с. 307); Вилетіла сива зозуля з луга (Доленга-Ходаковський, с. 343); Сивая зозуленько, // Вже тобі минає (Доленга-Ходаковський, с. 343); Сивая зозуленько, // Не кукай жалібненько (Доленга-Ходаковський, с. 382); Сивая зозуленько! // Ой чи тобі жаль темного луку (Руданський, с. 47).

Сивий(і) голуб(и) / Сива голубка – Ой ніхто так не літає, як голуб сивенький, // Ой ніхто так не витає, як тато рідненький (Пісні 2, "Ой ніхто так не літає"); Сивая голубко! (Весілля 2, с. 292); Не слухать було сивих голубоньків, що гудут (Доленга-Ходаковський, с. 162); Сивци-голубци, // Чи маєте всі перстеньци (Доленга-Ходаковський, с. 251); Ой ви, дружечки, сивії голубочки (Доленга-Ходаковський, с. 300); Голубе сивесенький! (Руданський, с. 39).

Сивий кінь – Ой коню, коню наш сивий (Весілля 1, с. 128); Оленин татунечко // Сивим коником // По оборочці іграє (Весілля 2, с. 109); Ой вертай, сивий коню, додому (Весілля 2, с. 158); Ніж сивим конем та й вороненьким // З півдороги вертатись (Весілля 2, с. 158); Ой ви, коники сиві (Весілля 2, с. 286); Ой з-за гори високої, // Долини та глибокої // Сив кінь вибігає (Доленга-Ходаковський, с. 224); Ей, мій сивий коник на стаєньци стоїть (Доленга-Ходаковський, с. 290).

Сивий сокіл – Вона сина твого кличе: // "Сивий мій соколоцк!" (Весілля 2, с. 108); Ой не сам, не сам сив сокіл в лісі (Доленга-Ходаковський, с. 237); Ей, леть-полеть, сивий соколе, звисочка (Доленга-Ходаковський, с. 259).

Синє море – А в неділю рано синє море грало, // Виряджала мати дочку в чужу сторіночку (Весілля 1, с. 339); Ой синєє море грає (ім'я молодой) потонає (Пісні 2, "Ой синєє море грає"); А в неділю ранесенько // Синє море грає (Пісні 2,

"Ой, якби я була знала"); *Та за синєє море, // За широкеє поле* (Весілля 2, с. 61).

Сира земля – Насипали сирой землі на груди мої, // Насипали сирой землі, що не встану (Весілля 1, с. 231); *Сиру землю да топкатимем* (так у публікації – Весілля 1, с. 372); *Сиру землю пристеляси* (Весілля 2, с. 61); *Тепер пускаєш, // Сиру землю прикриваєш* (Доленга-Ходаковський, с. 199); *Сирая земля двері прикрила, // Не могу відчинити* (Доленга-Ходаковський, с. 236).

Солодкий мед – З ними за столами, (2) // За солодкими медами (Весілля 1, с. 113); *Аж дві бочки, дві полубочки // Та солодкого меду* (Весілля 1, с. 209); *Пропила, пропила дочку (2) // На солодкім медочку* (Весілля 1, с. 239); *Чип у ній коротенький, // Мід у ній солоденький* (Весілля 2, с. 100); *Міду солодкого, // А в другу наточи* (Весілля 2, с. 108); *Ой із комори зелененьким вином, // З синій солоденьким медом* (Весілля 2, с. 158); *З горівкою полинковою, // Із медом солоденьким* (Весілля 2, с. 195); *Столоньки заставлено; // Солодкий мед, зелене вино // На столі поставлено* (Доленга-Ходаковський, с. 289); *Наповав же нас солодкими медами* (Доленга-Ходаковський, с. 300); *Славлено, преславлено, // Столоньки застелено, // Солодкий мед, зелене вино* (Доленга-Ходаковський, с. 312).

Сонечко на небі – Чи високо сонечко на небі (Весілля 1, с. 116).

Срібло-золото – Нехай собі срібло-золото заберуть (Весілля 2, с. 50); *Що по нашім дворі чорний шовк розпуцено // І срібром-золотом потрушено* (Доленга-Ходаковський, с. 191); *Чорний шовк – твої косоньки, // Срібро-золото – твої сльозоньки* (Доленга-Ходаковський, с. 192).

Стара баба – А вже нині стара баба, ніхто сі не дивит (Пісні 2, "Ой червоний борачок").

Студена криниця – Подай, Настенько, водици // Із студеної криници (Доленга-Ходаковський, с. 163); На городі зелений явір, студениця-криниця (Доленга-Ходаковський, с. 329).

Темна ніч – Ой не спала ж я, все верзлась мені // Нічка темная // І вишневий сад, очі карії, // Брови чорнії ("Назар Стодоля" Т. Шевченка); Сліпилися чорни очі на темній ночі (Доленга-Ходаковський, с. 212); Ясного сонця – в віконце, // Темної нічи – при свічи (Доленга-Ходаковський, с. 299).

Темний ліс – Вихвалялася чорная галонька в темнім лісі: // – Ніхто ж мене не пійме в тим темнім лісі (Доленга-Ходаковський, с. 193); Закувала сива зозуленька // З темного ліса та невидного (Доленга-Ходаковський, с. 198); Ой вилетів соколونько з темного лісу // І сів собі на дворі на зеленім яворі (Доленга-Ходаковський, с. 308); Кувала зозуля в темному лісі на орісі (Доленга-Ходаковський, с. 327).

Тисові столи – А з віконця – // На тисові столи (Пісні 2, "Злетіли два ангели з неба").

Тиха вода – Побачила селезня // На тихій воді (Пісні 2, "Ой ходила та Маруся").

Холодна криниця – Та принесу водиці // З холодної криниці (Весілля 1, с. 207).

Хрещатий барвінок – По хрещатий барвіночок // Та Марії на віночок (Пісні 2, "З гори та в долину"); На зеленій зарінок, // На хрещатий барвінок (Весілля 2, с. 237); Хрещатий барвіночку, // Не лежи в городочку (Весілля 2, с. 237); Пійдут мні по зіленько, // По хрещастий барвінонько – // Мні на вінонько (Доленга-Ходаковський, с. 182); Там на підсінні в зеленім зіллі, // В хрещастім барвіночку? (Доленга-Ходаковський, с. 305); І по хрещатий барвінок, // По пахучий васильок (Доленга-Ходаковський, с. 310); За твій хрещатий барвінок (Доленга-Ходаковський, с. 370); А по хрещатий

барвінок, // *А по запашний васильок* (Руданський, с. 37); *Червоної калиноньки виломали*, // Хрещатого барвіночку вищипали (Руданський, с. 37).

Червона вишня – Та не будь така пишна, // *Як у саду червона вишня* (Весілля 1, с. 241).

Червона калина – В долину, сестриці, // *В долину*, // По червону калину (Пісні 2, "В долину, сестриці"); Червона калина, // *А листя зелене //...// Червона калина*, // *А листя широке* (Пісні 2, "Червона калина"); *З гори та в долину // По червону калину* (Пісні 2, "З гори та в долину"); *Ой, червона калинонька // Без вітру шумить* (Пісні 2, "Ой, червона калинонька"); *В долину, дружечки, в долину*, // *А по червону калину* (Весілля 1, с. 156); *Здорова, як малина*, // Червона, як калина (Весілля 1, с. 203); По червону калину, (2) // По червону, кумочко, калину, // По червону, любочко, калину (Весілля 1, с. 208); *Як з калиноньки роса*, (2) // *Так з тебе молодій краса*, // *З калини червоної*, (2) // *А з тебе молодій* (Весілля 2, с. 10); Розпаллася червона калинонька (Весілля 2, с. 14); *Та черленов калинов*, // *Та поважнов дитинов* (Весілля 2, с. 216); Червона калинонька, // *Чого стоїш не червона?* (Доленга-Ходаковський, с. 173); *Пішла Марися до тімняноньки по вино // Червоноє, як калина* (Доленга-Ходаковський, с. 184); *Як у мого батенька, – // Червлена калинонька* (Доленга-Ходаковський, с. 259); *В долину, буюри, в долину // По червону калину* (Руданський, с. 37); Червоної калиноньки виломали, // Хрещатого барвіночку вищипали (Руданський, с. 37).

Червона китайка – Стояла Марійка на ганку, // *Крала червону китайку* (Весілля 1, с. 277); *І лавки, прилавки // З червоної китайки* (Весілля 1, с. 277).

Червона малина – Розпаллася червона малина, // *Стоячи у лузі перед ясним сонечком* (Доленга-Ходаковський,

с. 197); Сидши за столом з ясним соколом, // Як червона малина (Доленга-Ходаковський, с. 237); В долину, свати, в долину // По червону малину (Доленга-Ходаковський, с. 310); Уже мій червчик удався, // Червоної малиной змішався (Доленга-Ходаковський, с. 372); Як мати, так дочка, // Як червона малиночка (Доленга-Ходаковський, с. 377).

Червона ружа – До церкви ішла, як ружа червена (Пісні 2, "До церкви ішла"); А ти, рожє, да червоня (Весілля 1, с. 127); З червоною рожєю мішала, // Та щоб той черчок придався // З червоною рожєю мішався (Весілля 1, с. 137); Ой червона ружечка – синій цвіт (Весілля 2, с. 78); Ой червона ружечка, синій цвіт, // Чому тебе, Василечку, давно ніт? (Весілля 2, с. 81); Наша дівка гожа, // Як червона рожя (Весілля 2, с. 346); Посію я роженьку над водою. // Два сторожи коло червоної рожі (Доленга-Ходаковський, с. 163); Червоня рожя, час тобі розвиватися (Доленга-Ходаковський, с. 332).

Червона ягода – Та такої молоденької, // Як ягода червоненької (Весілля 1, с. 182); Та такую молоденькую, // Як ягідку, червоненькую (Весілля 1, с. 203); Із такої молоденької, // Як з ягоди червоненької (Весілля 1, с. 253); Кожна червоніє, як тая ягідка (Весілля 2, с. 47); Мої милії два дівошлюби. Ягодо червоні! (Доленга-Ходаковський, с. 163).

Червоне яблуко – Червонєє ябко, // А жовте зеренце (Пісні 2, "Червонєє ябко"); Вийсі, віночку, гладко, // Як червонєє ябко (Пісні 2, "Вийсі, віночку, гладко").

Червоний мак – Ой за стіною, за коморою // Червен мак процвітає Рости, красо, у колесо (Весілля 2, с. 115).

Червоний пояс – Розпустіть мені косу (2) // По червонім поясу (Весілля 1, с. 182); Розвій косу по волосу, // По червоному поясу (Весілля 2, с. 52); Розвій єї косу // По червонім поясу (Доленга-Ходаковський, с. 275).

Червоні черевички – А червоні черевички на ногах; // Їх купив її Івасьо на торгах (Весілля 2, с. 55).

Червоні чоботи – Червонії чоботоньки на ніженьки (Весілля 1, с. 126); Не журися, матінко, не журися, // Та в червоні чоботи узуйся (Весілля 1, с. 206); Не бійся, матінко, не бійся, // В червоні чобітки узуйся (Весілля 1, с. 262); По столу скаче, // В червоних чобітках (Весілля 2, с. 316); Поніс до міста – не продав, // Червонії чобітки підв'язав (Доленга-Ходаковський, с. 251); В червоні чоботочки узуйся, // Топчи вологи під ноги (Доленга-Ходаковський, с. 367).

Чисте поле – Занесемо дівування у чисте поле (Пісні 2, "Прощай-прощай подруженько").

Чорна хмара – Щоби межі вами // Не йшла чорна хмара (Пісні 2, "Даю тобі, шваг্রে"); За гаєм чорна хмара, // За столом хороша пара, // Обоє рум'яненькі, // А очка чорнесенькі (Весілля 2, с. 46); Ой підвеласи чорная хмара (Весілля 2, с. 204); Звиласи чорна хмара (Весілля 2, с. 205).

Чорні брови – Ой не перестану, поки не дістану // Чорних брів, щирих слів, хорошого стану (Весілля 1, с. 274); У Василя чорні брови, // За Василя піду! (Пісні 2, "Кучерявий Василь"); Ой не спала ж я, все верзлась мені // Нічка темная // І вишневий сад, очі карії, // Брови чорнії ("Назар Стодоля" Т. Шевченка); Чи жовті підкови, // Чи чорнії брови? (Весілля 1, с. 174); Чи високі підкови, // Чи чорнії брови (Руданський, с. 46).

Чорні очі – Зліпилися чорні очі, що не гляну, // Зліпилися чорні очі, що на всі ночі (Весілля 1, с. 231); З білими рученятами, // З чорними оченятами (Весілля 2, с. 25); За гаєм чорна хмара, // За столом хороша пара, // Обоє рум'яненькі, // А очка чорнесенькі (Весілля 2, с. 46); З чорненькими очечками (Весілля 2, с. 226); Із білими рученьками, // А з чорними оченьками (Доленга-

Ходаковський, с. 168); Сліпилися чорні очі на темній ночі (Доленга-Ходаковський, с. 212); З чорними оченьками, // З білими рученьками, – // Є ся на що подивити, // Є що старостам любити (Доленга-Ходаковський, с. 264); Білими своїми ноженьками // З чорними оченьками (Доленга-Ходаковський, с. 358); З рученьками, ноженьками, // З чорними оченьками (Доленга-Ходаковський, с. 374).

Чорнявая дівчина – Чорнявую дівчиноньку поганяти найняв (Пісні 2, "Кучерявий Василь").

Чужа сторона – Та розпитуючи, розвідуючи // Чужої стороночки (Доленга-Ходаковський, с. 166); – Звідки ви, післаньки? // – З чужої сторононьки (Доленга-Ходаковський, с. 208); То ми поїдемо в далеку дорогу, // В чужую сторону, к Білому городу! (Доленга-Ходаковський, с. 289); Летів сокіл з чужих сторін (Доленга-Ходаковський, с. 298); Но мні жаль, мій миленький, що на чужій стороні. // Чужая сторононька од вітру шумит (Доленга-Ходаковський, с. 330); Поїду в чужую сторону (Доленга-Ходаковський, с. 327); Поїдемо за гороньку // В чужую сторононьку (Доленга-Ходаковський, с. 376).

Чужая мати – А є в мене да чужая мати, // Щоб не вигнала з хати (Весілля 1, с. 134); Чужая мати хоть не б'є, а болит (Доленга-Ходаковський, с. 330).

Чужі люди – Навчать мене чужі люди (Весілля 1, с. 294); Між чужії люде (Весілля 1, с. 336); Виряджала її межі чужі люди (Весілля 1, с. 339)

Щаслива дорога – Ой дай же нам, боже, щасливу дорогу (Весілля 2, с. 171).

Щаслива година – Як у людей, так у нас. // В щасливу годину // Розвеселім родину (Весілля 2, с.181); Благословим, дочко, // В щасливу годиночку (Весілля 2, с. 267).

Щебече соловейко – Защєбетав соловейко в саду на лану (Весілля 1, с. 163); Чом соловейки не щєбетали, // Як сади процвітали? (Весілля 1, с. 235); По тобі батенько плаче, // Як соловій щєбече (Весілля 2, с. 166); За сіньми, сіньми соловейко щєбече (Доленга-Ходаковський, с. 276); Защєбетав соловейко в саду на лому (Руданський, с. 32); Защєбетав соловейко // Благословєньство і поклін (Руданський, с. 39).

Щирє серце – Просимо з щирими серцем (Весілля 1, с. 111); Хоч з перцем не з перцем, // Аби з щирим серцем! (Весілля 1, с. 171); Щоб любились наші діти з щирим серцем (Весілля 2, с. 54); Чи з перцем, чи не з перцем, // Аби з щирим серцем (Доленга-Ходаковський, с. 246).

Щука-риба – Чечевиця у копах стоїть, // Щука-риба в морі (Весілля 1, с. 112); Там щука-риба грала, // Золотую луску мала (Доленга-Ходаковський, с. 285).

Ясен місяць – Ой вийди, вийди, // Ясен місяцю, з хмари (Весілля 1, с. 336); Над горою ясний місяц освітив (Доленга-Ходаковський, с. 165); На небі місяц ясний, // А на столі коровай красний (Доленга-Ходаковський, с. 178); Розігрався ясний місяц по небу, // Збираючи ясни зори в громаду (Доленга-Ходаковський, с. 289); Наш ясний місяченько (Доленга-Ходаковський, с. 333); Взийди, ясний місяцю, з-за чорної хмари (Доленга-Ходаковський, с. 333); А зробіте коровай красний, // Як на небі місяць ясний (Руданський, с. 26); Як ясен місяць з зорою (Руданський, с. 36).

Ясна зоря/зорі – Ясная зоря зійшла (Весілля 1, с. 294); Ой, з-за гори високої // Три зорі яснєнькі (Пісні 2, "В долину, сестриці"); З-за гори, з-за високої // Три зорі яснєнькії (Весілля 2, с. 76); Та засвіти, ясна зоре, над нами (Весілля 2, с. 226); Красна світилка, красна, // Як зірочка ясна (Весілля 1, с. 334). Наша дівка красна, // Як зіронька ясна (Весілля 2, с. 346); Світит місяц в улици, // Ясна зоря в воротах (Доленга-

Ходаковський, с. 205); *Прибирав єї місяцем, і зорями, // І ясними звiздоньками* (Доленга-Ходаковський, с. 225); *Зрадовалася свята пречиста, // Що поставила місяченька у крузі, // Коло місяченька ясная зоренька* (Доленга-Ходаковський, с. 237); *Попід гору, гору, // Під ясную зорю* (Доленга-Ходаковський, с. 287); *Маємо ми систроньку, // Як ясную зороньку* (Доленга-Ходаковський, с. 288); *Розігрався ясний місяц по небу, // Збираючи ясни зори в громаду* (Доленга-Ходаковський, с. 289); *Ясная зоронько, не згасай раненько!* (Доленга-Ходаковський, с. 362).

Ясне сонце – В лузі стоячи перед ясним сонечком (Весілля 2, с. 14); *Як день, білий, як сир, цілий, // Як ясное сонце* (Доленга-Ходаковський, с. 177-178); *Ясное соненько додому, // Оріхови тарілки по столу* (Доленга-Ходаковський, с. 178); *Розпалилася червона ялина, // Стоячи у лузі перед ясним сонечком* (Доленга-Ходаковський, с. 197); *Ясного сонця – в віконце, // Темної нічи – при свічи* (Доленга-Ходаковський, с. 299); *Взійшло ж єму яснее соненько* (Доленга-Ходаковський, с. 358).

Ясні соколоньки / Ясний сокіл – Ясні да соколоньки, // Чого ви до нас не рано // Да наїхали? (Весілля 1, с. 98); *Учув тєє ясний соколонько* (Доленга-Ходаковський, с. 193); *На том яворі сидит сокіл ясний* (Доленга-Ходаковський, с. 272); *А сам полинеш ясненьким соколом* (Доленга-Ходаковський, с. 294); *Ой ви, бояре, ясній соколоньки!* (Доленга-Ходаковський, с. 300); *А за столом ясним соколом, // А на столі – золоте зерно* (Доленга-Ходаковський, с. 392).

Проведене дослідження репертуару формул у текстах українських весільних пісень дозволяє зробити такі висновки.

1. Із досліджених відтворюваних словосполук 49 репрезентують колористичні характеристики: БІЛИЙ (біла лебідонька, біла хустина, біле личко, біле пір'я, білий цвіт, білі

.....

гуси, білі ручки), **ВОРОНИЙ** (вороний кінь), **ЗЕЛЕНИЙ** (зелена діброва, зелена трава, зелене жито, зелене листя, зелений барвінок, зелений віночок, зелений гай, зелений ліс, зелений садочок, м'ята зелененька), **КАРИЙ** (карі очі), **РОЖЕВИЙ** (рожевий цвіт, рожеві квіти), **РУСИЙ** (руса коса), **СИВИЙ** (сива борода, сива зозуля, сивий голуб, сивий кінь, сивий сокіл), **СИНІЙ** (синє море), **ТЕМНИЙ** (темна ніч, темний ліс), **ЧЕРВОНИЙ** (червона вишня, червона калина, червона китайка, червона малина, червона ружа, червона ягода, червоне яблуко, червоний мак, червоний пояс, червоні черевички, червоні чоботи), **ЧОРНИЙ** (чорна хмара, чорні брови, чорні очі, чорнявая дівчина), **ЯСНИЙ** (ясен місяць, ясен сокіл, ясна зоря, ясне сонце)

2. Вербалізована світоглядна концептуальна опозиція **РІДНИЙ** (батько рідний, рідна мати, рідна сестра, рідний брат, рідний край) – **ЧУЖИЙ** (чужа сторона, чужая мати, чужі люди), **ВОРОЖИЙ** (вражий син) що відповідає моделі екзогамного шлюбу з узяттям дружини з іншого роду, села, а ширше – долюдському біологічному протиставленню **СВІЙ** – **ЧУЖИЙ**. Така опозиція ізоморфна опозиції **БЛИЗЬКИЙ** (= **СВІЙ**) – **ДАЛЕКИЙ** (= **ЧУЖИЙ**), пор. формулу *далека доріженька*.

3. Інша концептуальна опозиція репрезентує вікові параметри, актуальні для весільного (ширше – родинно-обрядового) сегменту концептуальної й мовної картин світу: **МОЛОДИЙ** (молода дівчина, молодий панич) – **СТАРИЙ** (стара баба).

3. Набувають вербалізації естимаційні концепти **КРАСА** (красна калина, красна коса, красний коровай), **ВІРНІСТЬ** (вірна дружина), **ДОБРОТИ** (добрі люди), **ЩИРОСТІ** (щире серце). Концепт **ЩАСТЯ** (щаслива година, щаслива дорога) перебуває в опозиції до **ЛИХО** (лиха година).

4. Репрезентовані, хоч і незначною мірою, НУМЕРАТИВИ (*дві квіточки, дві річеньки*).

5. Символічних функцій набувають *однослівні* формули (*мед-вино, мед-горілка, отець-мати, срібло-золото, щука-риба*) й тавтологічні сполуки (*рано-рано ... ранесенько*). Елементи деяких формульних сполук містять важливі для архаїчної магіко-міфологічної свідомості суголосся, не підкріплені етимологічно (*жито жати*).

6. Концепти, що моделюють просторові (*висока гора, крута гора*) та часові (*бистра ріка, буйний вітер, коник бистренький*) репрезентовані також невеликою кількістю вербалізацій.

7. Окрему групу становлять формули, що містять характеристику символізованого об'єкта за матеріалом (*калинова вітка, пшеничний калач, тисові столи*).

8. *Космологічне світобачення*, віддзеркалене у текстах весільних пісень, репрезентоване різними рівнями світобудови, що в цілому відповідають принципіві *антропоморфності* освоєння світу людиною традиційної культури:

ЛЮДИ (*батько, брат, дівчина, дружина, мати, сестра, син, люди*) та ЧАСТИНИ ЛЮДСЬКОГО ТІЛА (*борода, личко / личенько, ручки, очі, коса / кісонька, серце*);

ПТАХИ ВЕРХНЬОГО СВІТУ (*лебідонька, голуб, гуси, зозуленька, сокіл, соловей*);

ТВАРИНИ СЕРЕДНЬОГО СВІТУ (*кінь*);

ТВАРИНИ НИЖНЬОГО СВІТУ (*щука-риба*);

ПРИРОДНІ ОБ'ЄКТИ (*вітер, гай, гора, діброва, зоря, ліс, місяць, море, ріка, сонце, трава, хмара*);

РУКОТВОРНІ ОБ'ЄКТИ (*доріженька, поле, сад, шлях*), частина з яких виступає в ролі *весільних атрибутів* (*пояс, хустина, черевички, чоботи*).

Можемо бачити, що, незважаючи на широку репрезентованість вербалізаторів концептів природних об'єктів (отже, детальну концептуалізацію навколишньої природи) в текстах весільних пісень, спостерігаємо істотну диспропорцію в представленні істот верхнього світу, з одного боку, й істот середнього та нижнього світів, з другого боку. Слід припускати, що така нерівномірність може бути інтерпретована як співвіднесеність урочистого весільного дійства передусім із верхнім небесним світом (пор. роль птахів, зокрема голубів та соколів, у космогонічних колядках).

9. Оформлення деяких вербалізаторів, зокрема найменувань частин людського тіла, зменшувально-пестливими суфіксами (*личко / личенько, ручки, кісонька*) вказує на особливу естимативну маркованість таких об'єктів у текстах весільних пісень і, ширше, у вербалізованому фольклорними творами традиційному українському світогляді в цілому.

Серед перспектив дослідження слід відзначити 1) вивчення специфіки звукового оформлення формул весільних пісень, 2) визначення співвідношення концептуалізації актантів, атрибутів та дій весільного дійства у текстах весільних пісень, з одного боку, і в інших фрагментах синкретичного весільного дійства, з другого боку. До більш віддалених перспектив слід узалежнити визначення можливостей використання матеріалу формул українських весільних пісень для праслов'янських і прайндоевропейських реконструкцій формульного рівня.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арефьева Н.Г. Сватовство в славянской фразеологии / Н.Г. Арефьева // Мова. – 2014. – № 22. – С. 139–144 [Електронний

ресурс]. – Режим доступу : <http://mova.onu.edu.ua/article/view/50770/46693>

2.Брысина Е.В. Этнолингвокультурологические основы диалектной фраземики Дона : Дисс. ... докт. филол. наук. – Волгоград, 2003. – 543 с.

3.Васильченко В. М. Відображення українськими обрядовими фразеологізмами статусної зміни зовнішності людини / В. М. Васильченко // Українська мова. – 2010. – № 1. – С. 67–81.

4.Д'якова Т.О. Функціонування фразеології обрядодій завершення весілля в українських східнословобожанських говірках / Т.О. Д'якова // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. – 2014. – № 8. – Т. 2. – С. 8–10. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v8/v8-2/02.pdf>

5.Лорд А.Б. Сказитель / А.Б. Лорд. – М. : Восточная литература, 1994. – 368 с.

6.Мальцев Г.И. Традиционные формулы русской народной необрядовой лирики: Исследование по эстетике устно-поэтического канона / Г.И. Мальцев. – Л. : Наука, 1989.

7.Назаров Н.А. Индоевропейское происхождение поэтического языка "Слова о полку Игореве": грамматические свидетельства / Н.А. Назаров // Studia Slavica Hungarica. – 2015. – № 60 /1. – 151-166.

8.Назаров Н.А. Индоевропейське походження формул українського фольклору: сучасна інтерпретація спостережень О.О. Потебні / Н.А. Назаров // Мовознавство. – 2015. – № 6. – С. 66-71.

9.Назаров Н.А. Индоевропейське та ностратичне походження граматичних послідовностей мови українських народних балад / Н.А. Назаров // Мова та історія. – К., 2014. – Вип. 305. – С. 4–12.

10. Піонтковська Т.О. Лінгвопоетичні формули як вираження зв'язку мови "Слова о полку Ігоревім" і мови української народної творчості : Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 – українська мова / Тетяна Олександрівна Піонтковська; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К., 2009. – 17 с.

11. Плетнева О.Л. Центральнo- та східнослобожанська фразеологія на позначення одруження / О.Л. Плетнева // Лінгвістика : зб. наук. пр. – Луганськ, 2006. – № 1. – С. 105–114.
12. Плетнева О.Л. Центральнo- та східнослобожанська фразеологія обрядів сватання / О.Л. Плетнева // Лінгвістик а: зб. наук. пр. – Луганськ, 2007. – № 2. – С. 64–73.
13. Пулатова Л.Й. Етнокультурна специфіка весільних обрядових фразем в українській та німецькій мовах / Л.Й. Пулатова // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 9 : Сучасні тенденції розвитку мов. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. – Вип. 1. – С. 254–259 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/3072/1/Pulatova.pdf>
14. Савченко Л.В. Роль традиційно-обрядового етнокоду у формуванні фразеосистеми української мови / Л. В. Савченко // Український смисл. – 2014. – № 1. – С. 16–22.
15. Топоров В.Н. Предистория литературы у славян : Опыт реконструкции : (Введение к курсу истории славян. литератур) / В.Н. Топоров . – М. : Изд. центр Российского гос. гуманитар. ун-та (РГГУ), 1998. – 319 с.
16. Ужченко В. Весільні фразеологізми / В. Ужченко // Укр. мова і л-ра в шк. – 1991. – № 5. – С. 86 – 88.
17. Ужченко В. Піч як компонент фразеологізмів у контексті етнокультурних концептів / В. Ужченко, Т. Маркотенко // Вісн. Луган. держ. пед. ун-ту імені Тараса Шевченка. – 2000. – № 9. – С. 122 – 128.
18. Schmitt, R. Dichtung und Dichtersprache in indogermanischer Zeit / R. Schmidt. – Wiesbaden : Otto Harrassowitz, 1967. – 375 S.

ДЖЕРЕЛА

- Весілля 1–2 – Весілля : у двох кн. / упор., прим. М.М. Шубравської. – К.: Наукова думка, 1970. – Кн. 1–2.
- Весільні – Весільні пісні : У 2-х кн. / Упорядник, автор вступ. статті та прим. М. Шубравська. – К. : Наукова думка, 1982. – 866 с.

Доленга – Доленга-Ходаковський З. Українські народні пісні в записах Зоріана Доленги-Ходаковського (з Галичини, Волині, Поділля, Придніпрянщини і Полісся) / З. Доленга-Ходаковський. – К.: Наукова думка, 1974. – 781 с.

Назар – Шевченко Т.Г. Назар Стодоля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrplib.com.ua/books/printit.php?tid=762>

Пісні – Козяр Світлана. Пісні на весілля (з текстами) / Світлана Козяр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://progidne.com/content/пісні/весільні/>

Пісні 2 – Весільні пісні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pisni.org.ua/songlist/vesilni-1.html>

Руданський – Народні пісні в записах Степана Руданського. – К.: Музична Україна, 1972. – 291 с.

REFERENCES

1. Arefjeva N.H. *Matchmaking in the Slavic folk phraseology* [Svatovstvo v slavyanskoj frazeolohyy] / N.H. Arefjeva // *Mova*. – 2014. – № 22. – S. 139–144 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : <http://mova.onu.edu.ua/article/view/50770/46693>

2. Brysina E.V. *Ethnological linguistic basis of the dialectal idioms of the Don basin region* [Etnolingvokulturologicheskie osnovy dialektnoj frazemiki Dona] : Dyss. ... dokt. fylol. nauk. – Volgograd, 2003. – 543 s.

3. Vasylychenko V.M. *Change of status in appearance as reflected by Ukrainian ritual idioms* [Vidobrazhennya ukrayinskymy obryadovymy frazeolohizmamy statusnoyi zminy zovnishnosti lyudyny] / V. M. Vasylychenko // *Ukrayinska mova*. – 2010. – № 1. – S. 67–81.

4. Djakova T.O. *Functioning of the idioms based on the ritual action of the end of the wedding in the Ukrainian Eastern Slobozhan patois* [Funkcionuvannya frazeolohiyi obryadodij zavershennya vesillya v ukrayinskykh sxidnoslobozhanskykh hovirkah] / T.O. Djakova // *Naukovyj visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya : Filolohiya*. – 2014. – № 8. – T. 2. – S. 8–10. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v8/v8-2/02.pdf>

5. Lord A.B. *Singer of tales* [Skazitel]/ A.B. Lord. – М., 1994. – 368 s.
- 6.. Malcev H.Y. *Traditional forms of Russian folk non-ritual lyric: Research into the aesthetics of oral-poetic canon* [Tradicionnye formuly russkoj narodnoj neobriadovoj liriki : Issledovanie po estetike ustno-poeticheskogo kanona] / H.Y. Malcev. – L. : Nauka, 1989.
7. Nazarov N.A. *Indo-European origins of Slovo o polku Igoreve poetic language: grammatical evidence* [Indoevropskoe proyshozhdenye poeticheskogo jazyka "Slova o polku Ihoreve" : hrammatycheskiye svydetelstva] / N.A. Nazarov // *Studia Slavica Hungarica*. – 2015. – № 60 /1. – 151-166.
8. Nazarov N.A. *Indo-European origin of Ukrainian folklore formulae : contemporary interpretation of Potebnya's investigation* [Indoyevropejske pohodzhennya formul ukrayinskoho folkloru : suchasna interpretaciya sposterezhen O.O. Potebni] / N.A. Nazarov // *Movoznavstvo*. – 2015. – № 6. – S. 66-71.
9. Nazarov N.A. *Indo-European and Nostratic origins of the grammatical sequences of Ukrainian folk ballads language* [Indoyevropejske ta nostratychno pohodzhennya hramatychnyh poslidovnostej movy ukrayinskyh narodnyh balad] / N.A. Nazarov // *Mova ta istoriya*. – K., 2014. – Vyp. 305. – S. 4–12.
10. Piontkovska T.O. *Linguistic and poetic formulae as expression of the connection of Slovo o Polku Igoreve's language with language of Ukrainian folklore* [Linhvopoetychni formuly yak vyrazhennya zvyazku movy "Slova o polku Ihorevim" i movy ukrayinskoyi narodnoyi tvorchosti] : Avtoref. dys.. ... kand. filol. nauk : 10.02.01 – ukrayinska mova / Tetyana Oleksandrivna Piontkovska ; Kyivskyj nacionalnyj universytet imeni Tarasa Shevchenka. – K., 2009. – 17 s.
11. Pletnyeva O.L. *Central and Eastern-Slobozhan phraseology depicting the wedding* [Centralno- ta shidnoslobozhanska frazeolohiya na poznachennya odruzhennya] / O.L. Pletnyeva // *Linhvistyka : zb. nauk. pr.* – Luhansk. - 2006. – № 1. – S. 105–114.

12. Pletnyeva O.L. *Central and Eastern- Slobozhan phraseology depicting the match-making rite* [Centralno- ta shidnoslobozhanska frazeolohiya obryadiv svatannya] / O.L. Pletnyeva // *Linhvistyka : zb. nauk. pr. – Luhansk. - 2007. – № 2. – S. 64–73.*

13. Pulatova L.J. *Ethnic and cultural specific features of wedding ritual idioms in Ukrainian and German languages* [Etnokulturna specyfika vesilnyx obryadovyh frazem v ukrayinskij ta nimeckij movah] / L.J. Pulatova // *Naukovyj chasopys NPU imeni M.P. Drahomanova. Seriya 9: Suchasni tendencyi rozvytku mov. – K., 2007. – Vyp. 1. – S. 254–259 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/3072/1/Pulatova.pdf>*

14. Savchenko L.V. *Role of the traditional ritual ethnic coding in the forming of the idiomatic system of Ukrainian* [Rol tradycijno-obryadovoho etnokodu u formuvanni frazeosystemy ukrayinskoyi movy] / L.V. Savchenko // *Ukrayinskij smysl. – 2014. – № 1. – S. 16-22.*

15. Toporov V.N. *Prehistory of the literature among the Slavs : An effort for reconstruction : Introduction to the course of the history of Slavic literatures* [Predystoriia literatury u slavian : Opyt rekonstrukcyi: (Vvedenye k kursu ystoryy slavyan. Literatur)] / V.N. Toporov . – M., 1998. – 319 s.

16. Uzhchenko V. *Idioms concerning the wedding* [Vesilni frazeolohizmy] / V. Uzhchenko // *Ukr. mova i l-ra v shk. – 1991. – № 5. – S. 86-88.*

17. Uzhchenko V. *Stove as a component of the idioms in the context of the ethnic and cultural concepts* [Pich yak komponent frazeolohizmiv u konteksti etnokulturnyh konceptiv] / V. Uzhchenko, T. Markotenko // *Visn. Luhan. derzh. ped. un-tu imeni Tarasa Shevchenka. – 2000. – № 9. – S. 122-128.*

18. Schmitt, R. *Poetry and poetical language in the Indo-European time* [Dichtung und Dichtersprache in indogermanischer Zeit] / R. Schmidt. – Wiesbaden : Otto Harassowitz, 1967. – 375 s.

TEXTUAL SOURCES

Vesillya 1–2 – Wedding [Vesillya] : u dvoch kn. / upor., prym. M.M. Shubravskoyi. – K. : Naukova dumka, 1970. – Kn. 1–2.

Vesilni – Wedding songs [Vesilni pisni] : U 2-h kn. / Uporyadnyk, avtor vstup. staty ta prym. M. Shubravska. – K. : Naukova dumka, 1982. – 866 s.

Dolenha – Dolenha-Hodakovskij Z. *Ukrainian folk songs written down by Zorian Dolenga-Khodakowskyi* [Ukrayinski narodni pisni v zapysax Zoriana Dolenhy-Hodakovskoho (z Halychyny, Volyni, Podillya, Prydnipryanshyny i Polissya)] / Z. Dolenha-Hodakovskij. – K. : Naukova dumka, 1974. – 781 s.

Nazar – Shevchenko T.H. *Nazar Stodolya* [Nazar Stodolya] [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=762>

Pisni – Kozyar Svitlana. *Songs of Wedding : with texts* [Pisni na vesillya (z tekstamy)] / Svitlana Kozyar. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : <http://proridne.com/content/pisni/vesilni/>

Pisni 2 – *Wedding songs* [Vesilni pisni] [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.pisni.org.ua/songlist/vesilni-1.html>

Rudanskyj – *Folk songs recorded by Stepan Rudansky* [Narodni pisni v zapysah Stepana Rudanskoho]. – K. : Muzychna Ukrayina, 1972. – 291 s.

Дата надходження до редакції – 10.10.2017 р.

Дата затвердження редакцією – 20.11.2017 р.

**ІНДЕКСАЦІЯ ЗБІРНИКА
В МІЖНАРОДНИХ НАУКОВОМЕТРИЧНИХ
БАЗАХ ДАНИХ**

Збірник наукових праць є **фаховим виданням із дисциплін філологічного профілю**. Наказ Міністерства освіти і науки України від 07.10.2015 р., № 1021.

Збірник входить до **наукометричної бази України “Україніка наукова”**, <http://irbis-nbuv.gov.ua>.

Збірник входить до **Міжнародної наукометричної бази Index Copernicus** (Польща), <https://indexcopernicus.com>.

Index Copernicus (Польща) — польська міжнародна наукометрична база даних, яка на сьогодні охоплює понад 5000 наукових журналів із усього світу. Створена у 1999 році з метою індексування, реферування наукових публікацій, просування досягнень науки й підтримки та розвитку національного та міжнародного співробітництва в галузі науки та техніки, фахової комунікації між науковцями, видавцями наукових журналів і науковими організаціями.

Збірник входить до **Міжнародної наукометричної бази ERIH PLUS** (Норвегія), <https://erihplus.nsd.no>.

ERIH PLUS (Норвегія), European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences – реферативна база з гуманітарних та соціальних наук, в якій публікації представлені різними європейськими мовами. Як проект Європейського наукового фонду (European Science Foundation) реферативна база даних та цитування наукових матеріалів ERIH PLUS є найбільшою у світі платформою з публікування та відстеження наукових праць у соціальних і

.....

гуманітарних сферах (антропологія, археологія, гендерні дослідження, історія, філософія, лінгвістика, психологія, літературознавство, музикознавство та ін.).

Збірник входить до Міжнародної наукометричної бази Research Bib (Японія), <https://www.researchbib.com>.

ResearchBib (Японія) – академічна база даних, яка індексує та забезпечує відкритий доступ до рецензованих фахових журналів, повнотекстових документів і науково-дослідних конференцій. ResearchBib є найбільшою базою даних наукових журналів (понад 420 тисяч найменувань), які представлені у вільному доступі в мережі Інтернет.

Збірник входить до Міжнародної наукометричної бази РІНЦ (Росія), <https://elibrary.ru>.

РІНЦ (Росія), Російський індекс наукового цитування – це бібліографічна база даних наукового цитування, яка акумулює понад 9 мільйонів профільних публікацій, а також інформацію про їх цитування в понад 6000 наукових журналів. Вона призначена для оперативного забезпечення наукових досліджень актуальною довідково-бібліографічною інформацією, а також є потужним аналітичним інструментом, що дозволяє здійснювати оцінку результативності та ефективності діяльності науково-дослідних організацій, учених, рівня журналів та ін. у різних галузях науки.

INDEXATION OF THE DIGEST IN THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC DATABASES

The scientific digest is a **professional edition of philological sciences**. Decree of the Ministry of education and science of Ukraine, 07.10.2015, № 1021.

The edition is included to the scientific database of Ukraine, <http://irbis-nbuv.gov.ua>.

The edition is included to the International scientific database Index Copernicus (Poland), <https://indexcopernicus.com>.

Index Copernicus (Poland) — Polish international scientific database, that currently covers more than 5000 scientific journals from all over the world. Established in 1999 with the aim of indexing, referencing scientific publications, promoting scientific achievements and supporting, developing national and international cooperation in the field of science and technology, professional communication between scientists, publishers of scientific journals and scientific organizations.

The edition is included to the International scientific database ERIH PLUS (Norway), <https://erihplus.nsd.no>.

ERIH PLUS (Norway), European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences – is a reference database on the humanities and social sciences, in which publications are represented in a number of major European languages. As a project of the European Science Foundation ERIH PLUS is the world's largest publication and tracking platform for social science and humanities (anthropology, archeology, gender studies, history, philosophy, linguistics, psychology, literary criticism, musicology etc.).

The edition is included to the International scientific database Research Bib (Japan), <https://www.researchbib.com>.

ResearchBib (Japan) is an academic database that indexes and provides open access to peer-reviewed journals, full-text documents and research conferences. ResearchBib is the largest database of journals (over 420 000 titles), which are freely available in the Internet.

The edition is included to the International scientific database RISC (Russia), <https://elibrary.ru>.

RISC (Russia), Russian index of scientific citation – is a bibliographic database of scientific citations, accumulating more than 9 million profile publications, as well as information on their citing from more than 6000 scientific journals. It is intended for the rapid provision of scientific research with up-to-date reference and bibliographic information, and is also a powerful analytical tool that allows to assess the effectiveness of research organizations, scientists, the level of journals, etc. in different branches of science.

ИНДЕКСАЦИЯ ИЗДАНИЯ В МЕЖДУНАРОДНЫХ НАУКОМЕТРИЧЕСКИХ БАЗАХ ДАННЫХ

Сборник научных трудов является **специализированным изданием по дисциплинам филологического профиля**. Приказ Министерства образования и науки Украины от 07.10.2015 г., № 1021.

Сборник входит в **научомерическую базу Украины**, <http://irbis-nbuv.gov.ua>.

Сборник входит в **Международную наукомерическую базу Index Copernicus** (Польша), <https://indexcopernicus.com>.

Index Copernicus (Польша) – польская международная наукомерическая база данных, которая сегодня охватывает более 5000 научных журналов со всего мира. Созданная в 1999 году с целью индексирования, реферирования научных публикаций, продвижения достижений науки, поддержки и развития национального и международного сотрудничества в области науки и техники, профессиональной коммуникации между учеными, издателями научных журналов и научными организациями.

Сборник входит в **Международную наукомерическую базу ERIH PLUS** (Норвегия), <https://erihplus.nsd.no>.

ERIH PLUS (Норвегия), European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences – реферативная база по гуманитарным и социальным наукам, в которой публикации представлены на ряде основных европейских языков. Как проект Европейского научного фонда (European Science Foundation) реферативная база данных и цитирования научных материалов ERIH PLUS является крупнейшей в мире платформой по публикации и отслеживанию работ в

.....

социальных и гуманитарных сферах (антропология, археология, гендерные исследования, история, философия, лингвистика, психология, литературоведение, музыковедение и др.).

Сборник входит в **Международную наукометрическую базу ResearchBib** (Япония), <https://www.researchbib.com>.

ResearchBib (Япония) – это академическая база данных, которая индексирует и обеспечивает открытый доступ к рецензированным журналам, полнотекстовым документам и научно-исследовательским конференциям. ResearchBib является наибольшей базой данных журналов (свыше 420 тысяч наименований), которые представлены в свободном доступе в сети Интернет.

Сборник входит в **Международную наукометрическую базу РИНЦ** (Россия), <https://elibrary.ru>.

РИНЦ (Россия) – это библиографическая база данных научного цитирования, аккумулирующая более 9 миллионов профильных публикаций, а также информацию об их цитировании из более 6000 научных журналов. Она предназначена для оперативного обеспечения научных исследований актуальной справочно-библиографической информацией, а также является мощным аналитическим инструментом, позволяющим осуществлять оценку результативности и эффективности деятельности научно-исследовательских организаций, ученых, уровня журналов и т.д. в разных отраслях науки.

Кафедра стилістики та мовної комунікації

Інституту філології

Київського національного університету

імені Тараса Шевченка

планує публікацію періодичного збірника наукових праць

"Актуальні проблеми української лінгвістики:

теорія і практика" (випуск № 36)

Вимоги до публікації:

1. *Текст статті* повинен відповідати чинним вимогам Міністерства освіти і науки України та міжнародним науковим стандартам, згідно з якими обов'язковими є такі елементи:

– постановка проблеми в контексті сучасної філологічної науки та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями;

– аналіз найновіших публікацій із теми дослідження;

– визначення раніше не вивчених частин загальної проблеми або напрямків дослідження;

– формулювання мети статті (постановка завдання);

– виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів;

– висновки дослідження й перспективи подальших наукових розвідок у визначеному напрямі.

2. *Комп'ютерний варіант статті* повинен відповідати таким вимогам:

– шрифт **Times New Roman**;

– якщо в наборі використовуються інші шрифти, якими набрано ілюстративний матеріал, то вони подаються окремим файлом;

– поля: вгорі – 2,5 см; внизу – 9,54 см; зліва – 2,5 см; справа – 6,84 см;

– відступи від колонтитула: вгорі – 2,75 см; внизу – 9 см;

– абзацний відступ – 1,25 см;
 – міжрядковий інтервал – одинарний;
 – для покликань на джерело цитування використовувати квадратні дужки, напр.: [5, с. 141], де 5 – номер джерела відповідно до списку використаної літератури в алфавітному порядку, а 141 – номер сторінки; покликання на джерела ілюстративного матеріалу мають бути у круглих дужках (І. Франко);

– чітко розмежовувати тире (–) і дефіс (-), уніфікувати лапки (" ") та апостроф (');

– приклади з писемних пам'яток набираються шрифтом **Izhitsa** зі збереженням h, #, #, @, w, s, f, j, k, v. Графічні варіанти написання літер не передаються.

3. Матеріали подавати в такій послідовності (відповідно у трьох інформаційних блоках – українському, англійському й російському):

– класифікаційний індекс Універсальної десятикової класифікації (УДК);

– прізвище та ініціали автора подаються зліва (*розмір 11 кеглів, курсив*);

– назва статті (українською, англійською та російською мовами в кожному з інформаційних блоків) набирається через рядок по центру великими літерами (**розмір 11 кеглів, жирний шрифт**);

– анотації українською, англійською та російською мовами; до кожної з анотацій подаються ключові слова (не більше десяти слів) (*розмір 10 кеглів, курсив*). Анотації, подані іноземною мовою, не повинні бути дослівним перекладом україномовного варіанту та мають становити не менше 1000 знаків (із пробілами);

– інформація про автора / авторів подається українською, англійською та російською мовами після анотації у відповідному інформаційному блоці (*розмір 10 кеглів, курсив*)

в такій послідовності: прізвище, ім'я, по батькові (повністю), науковий ступінь, вчене звання, посада / навчання в аспірантурі, докторантурі; структурний підрозділ (факультет / інститут, кафедра); назва навчального закладу чи установи; електронна адреса;

– текст статті – через інтервал після назви (**розмір 11 кеглів, міжрядковий інтервал – одинарний**);

– списки літератури подаються через рядок після основного тексту статті в алфавітному порядку в рубриці **ЛІТЕРАТУРА** (**розмір 10 кеглів, міжрядковий інтервал – одинарний**).

Література оформляється згідно з чинними бібліографічними вимогами. Необхідно розрізняти наукову літературу та джерела.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ПЕРЕКЛАДАЄТЬСЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ І ТРАНСЛІТЕРУЄТЬСЯ

ЛАТИНИЦЕЮ та подається в рубриці **REFERENCES** після основного списку.

Обов'язковим є переклад назви праці, що подається курсивом перед транслітерованим варіантом: Chemerkin S.G. *Ukrainian language in the Internet : extralinguistic, internal and structural processes* [Ukrayinska mova v Interneti : pozamovni ta vnutrishno-strukturni protsesi]. – К., 2009;

– список умовних скорочень назв джерел (за наявності) (**розмір 10 кеглів, міжрядковий інтервал - одинарний**) подається після списку літератури через один інтервал.

Статті подаються до 15 квітня 2018 р. до редакційної колегії збірника в електронному та роздрукованому варіантах на кафедру стилістики та мовної комунікації.

Публікації збірника проходять **обов'язкове внутрішнє та зовнішнє рецензування** з погляду актуальності, новизни, новаторської постановки проблем, чіткості формулювань дослідницьких завдань, логічності й обґрунтованості висновків.

Видання дотримується всіх етичних норм і правил, а також тих, що регламентовані чинним законодавством. Редакторська політика видання базується на принципах Комітету з етики наукових публікацій відносно рівності всіх статей і авторів для головного редактора, редколегії та рецензентів; конфіденційності у процесі внутрішнього та зовнішнього рецензування; оригінальності пропонованого матеріалу та плагіату. Автори несуть повну відповідальність за подані до редколегії тексти статей, що повинні бути належним чином оформлені, містити актуальність і новизну дослідження; не повинні бути вже десь надрукованими; не мають повторювати вже опубліковані праці (без належного оформлення покликання, що кваліфікується як плагіат). За порушення вимог редакційної колегії матеріал до друку не приймається.

Видання платне. Довідки за телефоном: роб. тел.: 0(44) 239-33-66; web: <http://apultp.jimdo.com>; e-mail: style_m_k@ukr.net ; apultp@ukr.net

**Department of stylistics
and language communication
of Institute of philology
of Kyiv national
Taras Shevchenko university**
plans to publish periodic
scientific edition

**"Actual issues of Ukrainian linguistics:
theory and practice" (volume 36)**

Call for papers

1. *Manuscripts* must meet the applicable requirements of Ministry of education and science of Ukraine and international standards:

- formulation of the problem in the context of modern philological science, correlated with actual practical tasks;
- analysis of the recent literature on the research topic;
- the definition of previously unexplored aspects of the general problem or any new lines of research;
- formulation of the purpose of article (problem);
- a statement of basic, fundamental research material with the justification of scientific results;
- conclusion of the investigation and the prospect of further scientific analysis of the problem.

2. *A computer version of the article* must meet the following requirements:

- font Times New Roman;
- if the author uses other fonts, it is necessary to propose them in a separate file;
- margin: head – 2.5 cm; tail – 9.54 cm; left – 2.5 cm; right – 6.84 cm;

- an indentation from the running title: head - 2.75 cm; tail – 9 cm;

- an indentation – 1.25 cm;

- line-to-line spacing – single;

- the citation must be proposed in square brackets, eg.: [5, p. 141], where 5 – is a number of the source in the list of references in alphabetical order, and 141 - the number of page;

- reference to the source of illustrative material should be used in parentheses, eg. : (I. Franko);

- distinction between a dash (-) and hyphens (-) and unification of the quotation marks ("");

3. Materials must be accommodated in the following sequence:

- classification index of the Universal Decimal Classification (UDC);

- surname and name of the author / authors (size 11 points, bold type);

- title of the article is typed in the middle in capital letters (size 11 points, bold type);

- annotations in Ukrainian, English and Russian languages; in each of the annotations the author must formulate the keywords (no more than ten words) (size 10 points, italic type). Abstracts submitted in a foreign language should not be a literal translation of basic annotation and should not be less than 1000 symbols (including blanks);

- information about the author / authors in Ukrainian, English and Russian languages after each of the annotation respectively (size 10 points, italic type) in the following order: first name, middle name (in full), scientific degree, academic status, post / post-graduate studies, doctoral studies; organization department (faculty / institute, department); title of the institution; e-mail;

- text of the article - in the interval after the title (size 11 points);

- lists of literature must be given after the main text of the article in alphabetical order in the rubric **LITERATURE** (size 10 points). References made in accordance with the applicable requirements of bibliographic standarts. It is necessary to distinguish the scientific literature and sources. **REFERENCES MUST ALSO BE TRANSLATED AND TRANSLITERATED IN LATIN** and served in the **REFERENCES** rubric after the main list of literature. It is necessary to translate the title, which is served in italics type before the transliterated version: Chemerkin S.G *Ukrainian language in the Internet: extralinguistic, internal and structural processes* [Ukrayinska mova v Interneti : pozamovni ta vnutrishno strukturni protsesi]. – K., 2009;

- a list of abbreviations of the sources (if any) (size 10 points) is submitted after the list of references.

The **deadline** of the receiving of the articles – **April 15th, 2018.**

The materials must be submitted to the **editorial board** in electronic and printed versions at the department of stylistics and language communication of Institute of philology of Kyiv national Taras Shevchenko university (01601 Kyiv, Shevchenko boul., 14, aud.131, Kyiv national Taras Shevchenko university, Institute of philology, tel. +380 (44) 239-33-66; web: <http://apultp.jimdo.com>; e-mail: style_m_k@ukr.net ; apultp@ukr.net).

The manuscripts must have **internal and external reviews** in terms of relevance, novelty, innovative research problems, formulation of tasks clarity, consistency and validity of conclusions.

The edition adheres to all **ethic norms**, rules, and also those that are regulated by a current legislation. Editorial politics of

edition is based on principles of Committee of ethics of scientific publications concerning the equality of all articles and authors for an editor-in-chief, editorial board and reviewers; confidentiality in the process of the internal and external criticizing; originality of the offered material and plagiarism. Authors bear the complete responsibility for the given to the editorial board texts of the articles, that must be properly executed, contain actuality and research novelty; must not be already somewhere printed; must not repeat the already published texts (without the proper quoting, that is characterized as plagiarism). For violation of requirements of editorial board the material will be declined and will not be published.

Кафедра стилістики і мовної комунікації

Інституту філології

Київського національного університету

імені Тараса Шевченка

планує публікацію періодичного

збірника наукових праць

**"Актуальні проблеми української лінгвістики:
теорія і практика" (випуск № 36)**

Требования к публикациям:

1. *Текст статьи* должен отвечать действующим требованиям Министерства образования и науки Украины и международным стандартам, согласно которым обязательными являются следующие элементы:

– постановка проблемы в контексте современной филологической науки, а также ее связь с актуальными практическими задачами;

– анализ последних публикаций по теме исследования;

– определение ранее не изученных аспектов общей проблемы либо новых направлений исследования;

– формулирование цели статьи (постановка задачи);

– изложение основного материала исследования с обоснованием полученных научных результатов;

– выводы исследования и перспектива дальнейшего научного изучения проблемы.

2. *Компьютерный вариант статьи* должен отвечать следующим требованиям:

– шрифт **Times New Roman**;

– если в наборе используются другие шрифты, они подаются отдельным файлом;

– поля: верхнее – 2,5 см; нижнее – 9,54 см; левое – 2,5 см; правое – 6,84 см;

– отступление от колонтитула: сверху – 2,75 см; внизу – 9 см;

– абзацное отступление – 1,25 см;

– междустрочный интервал – одинарный;

– для ссылок на источник цитирования следует использовать квадратные скобки, напр.: [5, с. 141], где 5 – номер источника в списке использованной литературы в алфавитном порядке, а 141 – номер страницы; ссылки на источник иллюстративного материала следует использовать в круглых скобках, напр.: (И. Франко);

– четко разграничивать тире (–) и дефис (-), унифицировать кавычки (" ");

– примеры из давних письменных источников набираются шрифтом **Izhitsa** с сохранением h, #, #, @, w, s, f, j, k, v. Графические варианты написания букв не передаются.

3. Материалы подавать в такой последовательности (соответственно в трех информационных блоках – украинском, английском и русском):

- классификационный индекс Универсальной десятичной классификации (УДК);

- фамилия и инициалы автора подаются слева (*размер 11 кеглей, курсив*);

- название статьи (на украинском, английском и русском языках в каждом из информационных блоков) набирается через строку по центру прописными буквами (**размер 11 кеглей, жирный шрифт**);

- аннотации на украинском, английском и русском языках; в каждой из аннотаций подаются ключевые слова (не более десяти слов) (*размер 10 кеглей, курсив*). Аннотации, представленные на иностранном языке, не должны быть дословным переводом основной аннотации и должны составлять не менее 1000 знаков (с пробелами);

- информация об авторе / авторах подается на украинском, английском и русском языках после аннотации в соответствующем информационном блоке (*размер 10 кеглей, курсив*) в такой последовательности: фамилия, имя, отчество (полностью), научная степень, ученое звание, должность / обучение в аспирантуре, докторантуре; структурное подразделение (факультет / институт, кафедра); название учебного заведения или учреждения; электронный адрес;

- текст статьи – через интервал после названия (**размер 11 кеглей, межстрочный интервал – одинарный**);

– списки литературы подаются через строку после основного текста статьи в алфавитном порядке в рубрике **ЛИТЕРАТУРА** (*размер 10 кеглей*). Литература оформляется в соответствии с действующими библиографическими требованиями.

Необходимо различать научную литературу и источники.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ ПЕРЕВОДИТСЯ НА АНГЛИЙСКИЙ ЯЗЫК И ТРАНСЛИТЕРИРУЕТСЯ ЛАТИНИЦЕЙ и подается в рубрике **REFERENCES** после основного списка. Обязательным является перевод названия

труда, которое подается курсивом перед транслитерированным вариантом: Chemerkin S.G. *Ukrainian language in the Internet : extralinguistic, internal and structural processes* [Ukrayinska mova v Interneti : pozamovni ta vnutrishno-strukturni protsesi]. – К., 2009

– список условных сокращений названий источников (при наличии) (*размер 10 кеглей*) подается после списка литературы.

Статьи принимаются до 15 апреля 2018 г. в редакционную коллегияю сборника в электронном и распечатанном вариантах на кафедре стилистики и языковой коммуникации.

Публикации сборника проходят **обязательное внутреннее и внешнее рецензирование** с точки зрения актуальности,

новизны, новаторской постановки проблем, четкости формулировок исследовательских задач, логичности и обоснованности выводов.

Издание **придерживается всех этических норм и правил**, а также тех, которые регламентированы действующим законодательством. Редакторская политика издания базируется на принципах Комитета по этике научных публикаций относительно равенства всех статей и авторов для главного редактора, редколлегии и рецензентов; конфиденциальности в процессе внутреннего и внешнего рецензирования; оригинальности предлагаемого материала и плагиата. Авторы несут полную ответственность за поданные в редколлегию тексты статей, что должны быть должным образом оформлены, содержать актуальность и новизну исследования; не должны быть уже где-то напечатанными; не должны повторять уже опубликованные труды (без надлежащего оформления цитирования, что квалифицируется как плагиат). За нарушение требований редакционной коллегии материал к печати не принимается.

Издание платное. Справки по телефону: раб. тел.: +380 (44) 239-33-66; web: <http://apultp.jimdo.com>; e-mail: e-mail: style_m_k@ukr.net ; apultp@ukr.net

ЗМІСТ

МЕДІЙНА ПРОБЛЕМАТИКА В МОДЕРНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

Шевченко Л.І.

Модерні напрямки сучасної лінгвістики: функціональний контекст..... 7

Шулінова Л.В.

Інтертекстуальність у медійних текстах жанру інтерв'ю з політиками. Стаття 1..... 19

Дергач Д.В.

Стилістичний ресурс креолізації в сучасних мас-медіа .35

Левко О.В.

Маніпулятивні прийоми в українському релігійному медіадискурсі.....44

Сизонов Д.Ю.

Функціонально-стилістична парадигма медійної фразеології56

Плясун О.М.

Категорія “імідж” у сучасній гуманітаристиці: проблема та її наукові дискурси.....70

.....

АВТОРСЬКИЙ ПОГЛЯД
НА АКТУАЛЬНІ ЛІНГВІСТИЧНІ ПИТАННЯ

Злотник-Шагіна О.О.

Лінгвостилістичні особливості полемічних текстів Іпатія
Потія та Івана Вишенського в науковій інтерпретації І. Франка
..... 88

Свищ Н.М.

Фольклорні формули українських весільних пісенних
текстів..... 99

**Індексація збірника в Міжнародних
наукометричних базах даних 136**

Вимоги до публікації у виданні..... 142

CONTENTS

MASS MEDIA ISSUES

IN THE MODERN LINGUISTICS

Shevchenko L.I.

Modern directions of contemporary linguistics: functional context 7

Shulinova L.V.

Intertextuality in media texts of genre of interview with politics. Article 1 19

Dergach D.V.

Stylistic resource of creolization in modern mass-media 35

Levko O.V.

Manipulative techniques in Ukrainian religious media discourse..... 44

Syzonov D.Y.

Functional and stylistic paradigm of media phraseology 56

Pliasun O.M.

The category of image in modern humanities: the problem and its scientific discourses 70

AUTHOR'S VIEW
ON CURRENT LINGUISTIC PROBLEMS

Zlotnyk-Shagina O.O.

The language and stylistic peculiarities of polemical texts of Ipatii Potii and Ivan Vyshenskii in the scientific interpretation of I. Franko 88

Svishch N.M.

Folklore formulae of Ukrainian wedding songs' texts 99

Indexation of the digest in the International scientific databases 136

Call for papers..... 142

СОДЕРЖАНИЕ

МЕДИЙНАЯ ПРОБЛЕМАТИКА
В МОДЕРНОЙ ЛИНГВИСТИКЕ

Шевченко Л.И.

Модерные направления современной лингвистики:
функциональный контекст 7

Шулинова Л.В.

Интертекстуальность в медийных текстах жанра
интервью с политиками. Статья 1 19

Дергач Д.В.

Стилистический ресурс креолизации в современных
масс-медиа..... 35

Левко А.В.

Манипулятивные приемы в украинском религиозном
медиадискурсе 44

Сизонов Д.Ю.

Функционально-стилистическая парадигма медийной
фразеологии 56

Плясун О.Н.

Категория "имидж" в современной гуманитаристике:
проблема и ее научные дискурсы 70

.....

АВТОРСКИЙ ВЗГЛЯД НА АКТУАЛЬНЫЕ
ЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ ВОПРОСЫ

Злотник-Шагина О.А.

Лингвостилистические особенности полемических текстов Ипатия Потия и Ивана Вишенского в научной интерпретации И. Франко 88

Свищ Н.М.

Фольклорные формулы украинских свадебных песенных текстов 99

Индексация издания в Международных наукометрических базах данных..... 136

Требования к публикации в издании..... 142

Наукове видання

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
УКРАЇНСЬКОЇ ЛІНГВІСТИКИ:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

Випуск XXXV

Оригінал-макет підготував Д.В. Дергач

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

Редколегія залишає за собою право скорочувати та редагувати подані матеріали.

Підписано до друку 04.07.17. Формат 60x84/16. Вид. № ФЛ 52-1. Гарнітура Times.

Папір офсетний. Друк офсетний. Наклад 300.

Ум. друк. арк. 10,23. Зам. № 214-7304

**Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет"
01601, Київ, б-р Т.Шевченка, 14, кімн. 43
(38044) 239 32 22; (38044) 239 31 72; тел./факс (38044) 239 31 28
Свідоцтво внесено до Державного реєстру ДК № 1103 від 31.10.02**